

Klokánek Fondu ohrožených dětí rodinná alternativa ústavní péče

Eliška Petruchová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eliška PETRUCHOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Klokánek Fondu ohrožených dětí**

Zásady pro vypracování:

Vypracování projektu BP.

Orientace v dané problematice, studium odborné literatury, hledání východisek pro teoretickou část BP.

Vypracování projektu výzkumu – cíle, dílčí cíle, metody (metody sběru dat, způsob výběru a popis výzkumného vzorku, administrace kasuistik a dotazníku), stanovení hypotéz, způsob zpracování získaných dat, odpovědi na otázky formulované v dílčích cílech, využití zpracovaných dat, shrnutí závěrů.

Zpracování praktické části BP – kasuistiky, dotazník (analýza získaných dat, interpretace).

Diskuze a další návrhy.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986.

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. a kol. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN 80-7169-192-5.

HRBÁČKOVÁ, K. *Manuál o způsobu vypracování závěrečných prací na ÚPV FHS UTB ve Zlíně*. Zlín: ÚPV FHS UTB, 2008.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.

MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986.

NOVOTNÁ, V., BURDOVÁ, E. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Praha: LINDE nakladatelství s.r.o., 2007. ISBN 80-86131-72-6.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Antonín Bůžek, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 18. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně ...19.5.2009

Barbora Ešterka

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na tematiku Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek Fondu ohrožených dětí. K výběru tématu bakalářské práce jsem byla motivována z důvodu toho, že pracuji jako sociální pracovníce v tomto zařízení a mám tedy praktické zkušenosti o této pomoci dětem v jejich krizové životní situaci. Teoretická část se zabývá dítětem a jeho rodinou, následně pak náhradní rodinnou péčí. Dále uvádím informace o státních a nestátních organizacích zajišťujících péči o děti mimo rodinu. Hlavní část teoretické práce je věnována Fondu ohrožených dětí a jeho projektu Klokánek FOD. Chci seznámit s touto alternativou ústavní péče, která se co nejvíce podobá životu v běžné rodině a zákon jí dává přednost před péčí ústavní. Praktická část se konkrétně zaměřuje na děti, které jsou do Klokánek FOD umísťovány, a také na zaměstnance, tedy „tety“ a „strýce“, kteří se v těchto zařízeních starají o svěřené děti.

Klíčová slova: děti a jejich práva, rodina, náhradní rodinná péče, ústavní výchova, Klokánek Fondu ohrožených dětí.

ABSTRACT

The subject - matter of the thesis is an Organization for children requiring immediate help The Kangaroo house of the Fund for children in need. I chose this subject because I work as a social worker in this organization so I have many of practical experience about this help for children in their critical life situation. The theoretic part is concerned with child and his family and subsequently with an alternate family care. Then I treat of some information about government and non-government organizations supporting child care besides family. The main part of a theoretic work is attended to The Fund for children in need and its project The Kangaroo house of The Fund for children in need. I want to introduce this alternative of institutional child care, which resemble as much as possible to life in casual family and the law prefers it to institutional child care. The practical part is focused on children placed in The Kangaroo House of The fund for children in need, and on employees, “aunts” and “uncles”, who are taking care of children given to keep.

Keywords: children and their laws, family, alternate family care, institutional education, The Kangaroo house of The Fund for children in need.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího bakalářské práce a na základě literatury uvedené v seznamu použité literatury.

V Kroměříži dne 13. 5. 2009

Petruchová Eliška

Poděkování

Upřímně děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, PhDr. Antonínu Bůžkovi, Ph. D., za metodické vedení, cenné rady a připomínky, které přispěly ke vzniku této bakalářské práce.

Děkuji také zaměstnancům Fondu ohrožených dětí za poskytnutí informací potřebných k vypracování mé bakalářské práce.

„Klokánek je láskyplným přístavem dětí v tísni a majákem pro rodiče, kteří sešli z cesty. Naším společným cílem je šťastné dítě v kruhu svých blízkých.“

Předsednictvo Fondu ohrožených dětí

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 DÍTĚ A DĚTSTVÍ.....	14
1.1 PRÁVA DĚTÍ.....	15
2 HISTORIE PÉČE O SIROTKY	18
3 RODINA.....	21
4 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE	31
5 ÚSTAVNÍ PÉČE	34
6 FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ.....	36
7 KLOKÁNEK FOD – RODINNÁ ALTERNATIVA ÚSTAVNÍ PÉČE.....	38
7.1 PRÁVNÍ RÁMEC ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC	39
7.2 VÝVOJ KLOKÁNKŮ FOD	42
7.3 PRINCIPY PÉČE O DĚTI V KLOKÁNKU FOD	43
7.4 VÝHODY PÉČE O DĚTI V KLOKÁNKU FOD	44
7.5 NEVÝHODY PÉČE O DĚTI V KLOKÁNKU FOD.....	45
7.6 ZAMĚSTNANCI KLOKÁNKU FOD	47
8 JAK POMOCI TÝRÁNÝM, ZANEDBÁVANÝM A JINAK OHROŽENÝM DĚTEM?	51
II PRAKTICKÁ ČÁST	52
9 CÍL VÝZKUMU	53
10 METODY VÝZKUMU	54
10.1 METODY SBĚRU DAT	54
10.2 PODMÍNKY VÝZKUMU.....	55
10.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	57
11 FORMULACE PROBLÉMŮ A HYPOTÉZ	61
12 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	63
12.1 ANALÝZA SPISOVÉ DOKUMENTACE DĚTÍ.....	63
12.2 ANALÝZA DOTAZNÍKŮ.....	97
13 VZTAHOVÁ ANALÝZA ÚDAJŮ ZÍSKANÝCH VÝZKUMEM.....	105
14 ODPOVĚDI NA OTÁZKY FORMULOVANÉ V DÍLČÍCH CÍLECH.....	107
15 NÁMĚTY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	109
ZÁVĚR	110
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	113

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	117
SEZNAM GRAFŮ	118
SEZNAM OBRÁZKŮ	119
SEZNAM SCHÉMAT	120
SEZNAM TABULEK.....	121
SEZNAM PŘÍLOH.....	122

ÚVOD

Řekneme-li domov, většině z nás se vybaví slova jako bezpečí, jistota, láska a přátelská atmosféra. Slovo domov je spojeno s pocity a myšlenkami hezkými a příjemnými. Jedná se o místo, kde se cítíme v bezpečí a kde jsou lidé, kteří nás mají rádi a na které se můžeme spolehnout. Domov je také místem radostných prožitků. Každé dítě má právo vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění. Mnoho dětí u nás toto štěstí ale nemá, neprožijí dětství v harmonickém a láskyplném prostředí své biologické rodiny. Tam, kde péče rodiny z jakéhokoliv důvodu selhala, je tato péče zajišťována státem. Děti jsou svěřovány do náhradní rodinné péče nebo do ústavní výchovy. Rodinnou alternativou k ústavní výchově je právě Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek Fondu ohrožených dětí, které jsem si vybrala pro zpracovávání mé bakalářské práce. K výběru tohoto tématu jsem byla motivována z důvodu toho, že pracuji již čtvrtým rokem jako sociální pracovnice v tomto zařízení.

Cílem mé bakalářské práce je tedy seznámit s touto alternativou, která se co nejvíce podobá životu v běžné rodině a zákon jí dává přednost před ústavní péčí. Chci zjistit důvody umístění nezletilých dětí do tohoto zařízení, jejich anamnézu a popsat průběh pobytu v tomto zařízení. Na základě analýzy spisové dokumentace jsem zjistila údaje nezbytné k sestavení kazuistik „klokánčích“ dětí. Sestavení jednotlivých kazuistik mě dále inspirovalo k vytvoření dotazníku pro zaměstnance, tedy „tety“ a „strýce“, kteří se v těchto zařízeních starají o svěřené děti. Neboť mě zajímal jejich postoj a spokojenost s prací v Klokánkách FOD. Dílčím cílem je také zjistit okolnosti, které by přispěly ke zlepšení spokojenosti u zaměstnanců.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou.

V úvodu teoretické části práce se věnuji dítěti a jeho právům, dále pak rodině a jejím funkcím, dysfunkčnosti rodin a následné náhradní rodinné péči. Poté jsem rozdělila státní zařízení, jež vykonávají ústavní výchovu, a nestátní zařízení, do kterých patří i projekt Fondu ohrožených dětí Klokánek FOD. Dále uvádím podrobnější informace o neziskové organizaci Fondu ohrožených dětí, která na základě pověření Ministerstva práce a sociálních věcí k výkonu sociálně-právní ochrany dětí provozuje na území České republiky již 17 těchto Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD. Také se blíže věnuji této rodinné alternativě ústavní péče a to Klokánku FOD. Věnuji se i legislativě, která umožnila

vznik těchto zařízení a zákonům, které upravují poskytovanou péči a provoz těchto zařízení. Na závěr teoretické části uvádím doporučení, jak můžeme pomoci týraným, zanedbávaným a jinak ohroženým dětem.

V praktické části práce se poté zabývám analýzou spisové dokumentace a sestavila jsem kazuistiku nezletilých dětí, které jsou do Klokánku FOD umíst'ovány. Sestavování jednotlivých kazuistik mě inspirovalo k vytvoření dotazníku vlastní konstrukce pro „tety“ a „strýce“, tedy zaměstnance Klokánků FOD, ke zjištění jejich postoje a spokojenosti s prací v těchto zařízeních.

V části příloh bakalářské práce uvádím vzor dotazníku pro zaměstnance Fondu ohrožených dětí, přehledné zmapování sítě Klokánků FOD na území České republiky a statistické údaje Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD z celé České republiky. Jedná se o souhrnné statistické údaje všech Klokánků FOD. Sestavila jsem přehledné grafy, neboť mě zajímal vývoj kapacity Klokánků FOD, dále pak věkové složení nově přijímaných dětí, ale také důvody a způsoby svěřením nově přijatých dětí. Dále mě zajímalo, zda děti odcházejí z Klokánků FOD častěji domů nebo do náhradní rodinné péče.

Bakalářská práce tedy pojednává zejména o Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek Fondu ohrožených dětí a dětech, které jsou do tohoto zařízení umíst'ovány a dále o zaměstnancích, kteří o svěřené děti v Klokánku FOD s láskou pečují.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ A DĚTSTVÍ

V této kapitole bakalářské práce popisují dítě a jeho potřeby, dále dětství a práva dětí.

Dítě je tedy „lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých pojetí je za dítě považován i jedinec před narozením, tj. v prenatálním období vývoje člověka. Dítě a dětství je popisováno a zkoumáno v řadě věd (psychologie, psychiatrie, sociologie, lékařské vědy aj.). Na druhé straně se konstatuje, že ani rodinné prostředí a širší sociální prostředí dnes neposkytuje některým dětem pozitivní stimuly a vzniká tak fenomén rizikových dětí (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 46-47).“ Pojem dítě také vymezuje Úmluva o právech dítěte (1991) v článku 1, kdy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, nebo pokud podle právního řádu není zletilosti dosaženo dříve.

Dětství je popisováno jako „počáteční období životní dráhy každého jedince, začínající narozením a končící změnou dítěte v adolescenta (tj. asi ve věku 14-15 let). Jde o období intenzivního vývoje tělesného, intelektuálního, jazykového, emocionálního a sociálního, v jehož průběhu se formují rozhodující rysy osobnosti člověka. Na toto formování má zásadní vliv především rodina, dále širší sociální prostředí a také školní prostředí (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 41).“

Častokrát při své práci sociální pracovnice vidím, že pokud rodina neplní svou funkci, velmi poškozuje osobnost dítěte. Setkávám se také s tím, že se vytváří „bludný kruh“, dítě, kterému v dětství ubližovali, se projevuje agresivně a v budoucnosti ubližuje jiným. Není tajemstvím, že také některé děti, které byly týrány, v dospělosti mají problémy s výchovou svých dětí, anebo se samy uchylují k týrání svěřené osoby. Nebo mladé matky, které vyrůstaly v ústavu, odloží po narození své dítě. Při výchově dětí platí, že co do dětí vložíme, to se nám také mnohonásobně vrátí.

Matoušek (2008) ve své knize uvádí tři základní sociální okruhy, které mají vliv na vývoj a socializaci dítěte. Jedná se o rodinu, školu a vrstevníky dítěte. Dále rozděluje potřeby dětí na tělesné, tedy biologické, a na psychické. Biologické potřeby patří nepochybně mezi základní, jedná se o potřebu čistého vzduchu a vody, správné stravy, stálého přístřeší a například potřebu ochrany před škodlivými vlivy. Mezi psychické potřeby řadí potřebu stimulace, tedy přívodu podnětů, dále potřebu „smysluplného světa“, jistoty a bezpečí, také potřebu osobní identity a „otevřené budoucnosti“.

„Děti, které prožily pěkné dětství a měly pěkný domov, s větší pravděpodobností vytvoří pěkný domov svým dětem, až přijde jejich čas (Matějček, 1994, s. 10).“ Domnívám se, že v prvních třech letech života dítěte a v jeho dětství jsou dány základy pro jeho další život a výchova tedy musí být záležitostí srdce. Nutné ovšem je být si vědom povinnosti vůči dítěti a znát dětská práva. Alespoň ta nejdůležitější z mého pohledu uvádím v následující části.

1.1 Práva dětí

Nyní se tedy zabývám právy dítěte a tím, jak jsou dodržována, ale také tím, jak stát dokáže pomoci dětem, kde zcela selhali při péči o ně jejich rodiče.

„Práva dítěte jsou kodifikována formou smlouvy v Úmluvě o právech dítěte, mezinárodním dokumentu OSN z r. 1989. Dokument deklaruje uznávání a respektování důstojnosti a základních práv dětí – práva na přežití, ochranu a rozvoj. Uznává dítě jako individualitu s právem účasti, dítě přestává být pouze pasivním objektem ochrany a péče. Hledá rovnováhu mezi právy dítěte a úkoly rodičů nebo těch, kteří jsou odpovědní za rozvoj a ochranu dítěte a přitom mu mají poskytovat právo účastnit se na rozhodování o otázkách, které dítě zajímají nebo se týkají jeho budoucnosti (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 176).“

V tehdejší Československé republice nabyla Úmluva o právech dítěte (1991) účinnosti dnem 6. února roku 1991, a po rozdělení Československa, ji Česká republika v roce 1993 převzala. Ve sbírce zákonů byla vyhlášena pod č. 104/1991 Sb. V roce 2000 byly k Úmluvě připojeny dva Opční protokoly a to o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů a o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii. Úmluva o právech dítěte je, jako všechny ostatní ratifikované dokumenty o lidských právech, nadřazena národním zákonům. Jedná se o nejvýznamnější právní dokument z oblasti ochrany práv dětí. Na plnění Úmluvy o právech dítěte dohlíží Výbor pro práva dítěte, který spolupracuje i s dalšími organizacemi jako například s UNICEF, WHO, apod. Poskytují také podnětné návrhy zákonodárcům v oblasti péče o děti a jejich právech.

Podle Úmluvy o právech dítěte (1991) článku 3 musí být předním hlediskem při činnosti týkající se dítěte jeho zájem a blaho, přičemž musí být brán ohled i na práva a povinnosti rodičů. V článku 6 Úmluvy o právech dítěte (1991) je uvedeno, že každé dítě má právo na život a na zachování nejvyšší možné míry života a rozvoje dítěte. Podle článku 7 Úmlu-

vy o právech dítěte (1991) má každé dítě právo znát své rodiče a má také právo na jejich péči, pokud je to možné. V kapitole 3 této bakalářské práce se blíže věnuji rodině a výchově dětí. O Úmluvě o právech dítěte se v této práci také průběžně zmiňuji i na následujících stranách teoretické části.

Od roku 1993 je součástí ústavního pořádku České republiky také Listina základních práv a svobod, která má stejnou úroveň jako zákony ústavní. Podle článku 32 Listiny (1993) je rodina pod ochranou zákona a je zaručena ochrana dětem a mladistvím. Od rodičů mohou být děti odloučeny pouze na základě rozhodnutí soudu. Dále má rodič právo na pomoc státu při zajištění základních životních podmínek. O rodině a rodičích se blíže zmiňuji v kapitole 3 teoretické části bakalářské práce.

Další zákony obsahující práva a povinnosti dětí, ale také jejich rodičů, jsou například Zákon o rodině, Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, Zákoník práce, Zákon o soudnictví nebo také Trestní zákon. Nyní uvádím alespoň z mého pohledu nejdůležitější části některých zákonů.

Podle § 32 odst. 1 a 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, mají rodiče rozhodující úlohu ve výchově dětí a svým životem a chováním mají být příkladem svým dětem. Podle § 31 odst. 2 tohoto zákona jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte a na základě § 35 téhož zákona je dítě povinno své rodiče ctít a respektovat.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se sociálně-právní ochranou dětí rozumí především ochrana práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu a ochrana oprávněných zájmů dítěte, ale také působení vedoucí k obnově narušených funkcí rodiny. Podle § 2 odst. 1 tohoto zákona se za dítě považuje nezletilá osoba. Dále podle § 4 odst. 1 a 2 zajišťují sociálně-právní ochranu dětí orgány sociálně-právní ochrany a to krajské úřady, obecní úřady i s rozšířenou působností, ministerstvo, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí a dále obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany. Pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí má i Fond ohrožených dětí, o kterém budu pojednávat v teoretické části 6 této bakalářské práce. Podle § 5 výše uvedeného zákona je předním hlediskem zájem a blaho dítěte.

Je velmi potěšitelné, že se v poslední době začíná hovořit o transformaci systému péče o ohrožené děti v naší republice. Opravdu nezpochybnitelným právem dítěte je vyrůstat v láskyplném a harmonickém prostředí. Problémem také je, že není ještě dostatečně zdůrazňován význam práce s rodinou přímo v terénu, tam kde problém vzniká. Neboť čím dříve je ohrožení rodiny řešeno, tím menší bude pravděpodobnost umístění dítěte mimo rodinu. Z toho důvodu velmi vítám i aktivitu pobočky Fondu ohrožených dětí, která má udělenou registraci k sociální službě – sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Terénní pracovníci pracují přímo v rodinách a aktivují rodiče k rodičovským dovednostem, péči o domácnost i k výchově a vzdělávání dětí. K odebrání dětí z rodiny tak již ve většině případů nedojde a rodina si uvědomí, že svoji situaci musí aktivně řešit. V případě, že již dítě máme v Klokánku FOD, mohou opět tito terénní pracovníci přispět k vyřešení situace. Častokrát se stává, že soud dítě do rodiny vrátí, pokud rodina pracuje s terénním pracovníkem v oblasti sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi.

Při své práci sociální pracovnice v Klokánku FOD tedy vždy dbám na zájem a blaho dítěte a snažím se pomáhat dětem v jejich obtížné životní situaci.

2 HISTORIE PÉČE O SIROTKY

V této kapitole rozpracovávám historii péče o opuštěné a chudé děti. Je zde zachycen vznik prvních výchovných ústavů, myšlenky o rodinné výchově, vznik útulků a sirotčinců pro děti, ale také dětských domovů a SOS vesniček.

„S výjimkou nejstaršího období, o kterém nemáme dostatečné informace, setkáváme se s rozdělením společnosti na *bohaté a chudé*, na *privilegované občany a na jedince společensky znevýhodněné*. Tito lidé dostávali almužny za svou často přetěžkou práci a nezřídka žili ze žebroty. S úvahami poskytovat vhodnou péči chudým se setkáváme u **Juana Luise Vivese** (1492-1540) v jeho díle „O podpoře chudých“ (De subventionem pauperum), který navrhuje řadu sociálních opatření ve prospěch opuštěných a ubohých. Hluběji se věnoval této péči **Johann Heinrich Pestalozzi** (1746-1827), neboť pro něho bylo typické hluboké sociální citění. Opakovaně zakládal výchovné ústavy pro potřebné děti a snažil se v nich vytvořit rodinné prostředí. V roce 1771 koupil zemědělský statek v Neuhofu u Bernu a přeměnil jej roku 1774 v „Ústav pro výchovu žebravých a opuštěných dětí“. Pečoval o jejich morální rozvoj, chtěl jim zajistit elementární vzdělání a učil je současně tkát, pracovat na poli i na zahradě (Monatová, 1996, s. 53).“ Monatová (1996) také uvádí, že Pestalozzi měl podporu měst Bernu, Curychu a Bazileje. Později mu ovšem města další pomoc odmítla a ani jeho vlastní prostředky mu na udržení ústavu nestačily. V roce 1798 mu byla svěřena výchova válečných sirotek v ústavu ve Švýcarsku, který byl také pro nedostatek finančních prostředků uzavřen. Pětiletá činnost mu ovšem umožnila formulovat teoretické poznatky o výchově bezprizorních dětí. Od roku 1805 řídil francouzsko-německý ústav, kde ověřoval své pedagogické ideje v praxi. Po Pestalozziho smrti bylo na jeho náhrobku v závěru uvedeno: „*Člověk, křesťan, občan. Všechno pro druhé, nic pro sebe*“.

Monatová (1996) dále ve své knize Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska uvádí, že na Pestalozziho tradice navázal **Friedrich Wilhelm Fröbel** (1782-1852), který měl možnost seznámit se s jeho ústavu. V roce 1835 přijal místo ředitele sirotčince v Burgdorfu, kde se zamýšlel nad významem rodinné výchovy a zejména pak nad rolí matky. Mladé ženy připravoval na budoucí mateřské úkoly a také vytvořil soubor her a zaměstnání k rozvoji dětské tvořivosti již od raného věku. Své názory popisuje v knize „Výchova člověka“.

„Při orientaci na opuštěné děti je třeba uvést nezištnou činnost **Don Giovanni Bosca** (1815-1888), který vybudoval útulky pro chudé a opuštěné děti v Turíně a chtěl hlavně působit na jejich morální vývoj na náboženských základech. Bosco získal četné přívržence a podle jeho vzoru vzniklo na 200 podobných ústavů v Evropě, v Americe pak pro více než 200 000 dětí (Monatová, 1996, s. 54).“

„V **Českých zemích** byl zřízen první městský útulek pro chudé děti a mládež v roce 1886 v Praze na Vyšehradě. Podle pražského vzoru se rozšiřovaly útulky pro ubohé děti i na českém venkově. Cílem bylo připravit mládež na budoucí řemeslné práce a na dělnické profese. Na základě organizačního řádu z roku 1907 byly útulky i nadále především sociálním zařízením, vydržovala je pražská obec a různé charitativní, zejména církevní instituce. V době první Československé republiky byl ve stanovách z roku 1931 změněn název „*útulek*“ na „*družina*“. Užíval se také termín „*sirotčinec*“, i když v něm nebyly vychovávány pouze děti, které byly úplnými sirotky, ale jen polosirotci. **Tomáš Garigue Masaryk** (1850-1937) se zabýval také sociálními problémy ve výchově dětí, které trpí chudobou, bídou a nouzí, a zamýšlel se nad jejich základními životními potřebami – stravováním, ošacením a bydlením. Ve svém spisu „*Cesta demokracie*“ (1933) pak vyslovil svůj komplexní přístup k těmto problémům: „*Jsou zde praktické starosti o chudé děti, aby měly nejen chleba, ale aby měly vzdělání, co možná všechny stejné*“ (Monatová, 1996, s. 54-55).“

Autorka Monatová (1996) uvádí, že péči o sirotky se v Belgii za první světové války věnoval i **Ovide Decroly**. Vybudoval dětský domov a stal se jeho ředitelem. V Rusku po první světové válce narůstal také počet sirotků. Těchto dětí se ujal **Anton Semjonovič Makarenko** a poskytl jim domov, bezpečí, zázemí a jistotu. U Poltavy založil pracovní kolonii pro nezletilou mládež, kdy počátky práce s těmito dětmi byly nelehké, ale i přesto se mu podařilo v této kolonii vytvořit originální pedagogický systém. Výsledky jeho činnosti byly pozoruhodné, ale některými pedagogy byly přijímány nepříznivě a Makarenko byl zbaven své funkce. V témže roce 1927 získal znovu důvěru nadřízených a byl pověřen vedením pracovní komunity v Charkově, kde rozvíjel svoji metodiku kolektivní a pracovní výchovy, kdy za výchovný podnět pokládal radostnost a za prostředky kázně povzbuzování a trest. Později se Makarenko stal inspektorem dětských domovů v charkovské oblasti.

Monatová (1996) uvádí dalšího představitele a to **Janusze Korczaka**, který se stal v roce 1911 ředitelem Domova sirotků, kde vytvořil dětskou samosprávu zahrnující dětský soud, radu a dětský parlament. Samotné děti hodnotily různé přestupky a vydávaly také školní

noviny. Korczak byl polským lékařem a vychovatelem. Důraz kladl na správné metody přispívající k vytváření pozitivních vztahů mezi dětmi. Své poznatky uvádí ve spise „*Jak milovat děti*“ vydaný v roce 1920. V roce 1929 vydal další spis s názvem „*Právo dětí na úctu*“, kde vyzvedal právo dítěte na šťastný život. Za 2. světové války byly poté děti v jeho Domově odvedeny nacisty do plynových komor, kde byly usmrceny a Korczak je věrně doprovázel, aniž by využil možnost na záchranu svého života.

Autorka **Marie Louise Schmidtová** ve své knize Jako stromy bez kořenů popisuje skutečný autobiografický příběh jí a jejího manžela, kteří žili v té době ve spolkové zemi Severní Rýnsko – Vestfálsko. Ke své vlastní dceři si postupně vzali ještě deset dalších dětí z dětského domova a vybudovali tehdy **tzv. dětský dům**. Jednalo se o alternativu k veřejné výchově v dětských domovech a bylo už velkým pokrokem, že počet dětí v této rodině byl nižší (tedy deset) než v tehdy klasických dětských domovech. Manželé Schmidtovi často bojovali o finanční zabezpečení domu, neboť podporována byla spíše výchova v klasických dětských domovech, ovšem nevzdali se a všem dětem dokázali vytvořit láskyplný domov. Autorka nezastírá řadu obtíží, které se vyskytovaly ve vzájemném soužití, zejména v době dospívání dětí, ale knížka jednoznačně vyznívá v názor, že vynaložené úsilí stálo za to.

Dále Monatová (1996) uvádí, že po 2. světové válce se začaly zakládat také kromě dětských domovů i **SOS vesničky**. První SOS vesničku založil Hermann Gmeiner v roce 1949 v Imstu. Jejich úkolem bylo nahradit dětem ztracenou rodinu. Na základě úspěchu těchto nových institucí dochází k přeměně velkých neosobních dětských domovů v malé domovy rodinného typu pro 10-12 dětí. O nejmenší až dospělé děti se stará „maminka“, případně „rodiče“, kteří dětem poskytují bezpečí, jistotu, láskyplný přístup a možnost seberealizace pro děti i pro „matku“, případně „rodiče“. U nás byly první vesničky zakládány od roku 1964 a přijímaly osiřelé a opuštěné děti, které z různých důvodů nemohou žít ve své rodině.

Závěrem této kapitoly připomínám myšlenky L. Monatové (1996), která uvádí, že na světovém **Summitu o sociálním rozvoji** konaném v březnu roku 1995 v Kodani, se projednával program proti chudobě. „Deklarace a akční program obsahuje doporučení, jak potírat chudobu, jež je chudobou lidstva a nejvíce ohrožuje svět, jak řešit problémy nezaměstnanosti a jak bojovat proti bídě v jednotlivých kontinentech. Likvidace chudoby se neobejde bez demokratické spoluúčasti obyvatel při rozhodování a beze změny systému rozdělování příjmů a bohatství (Monatová, 1996, s. 57).“

3 RODINA

V této části bakalářské práce se zabývám rodinou. Rodina je tedy „nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnujících nejen rodinu vlastní a úplnou, ale také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí tenduje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 202).“

„A vznikla nejen z přirozeného pudu pohlavního, jenž vede k plození a rozmnožování daného živočišného druhu, ale především z potřeby své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat, připravovat pro život (Matějček, 1994, s. 15).“

Podle Dunovského (1986) bývá rodina označována jako průsečík života jedince a společnosti. Rodina tedy zaujímá rozhodující a nezastupitelnou úlohu. Rodina představuje biosociální systém neustále hledající a nacházející své místo ve společnosti, kterou je ovlivňována a formována.

Dunovský (1986) rozlišuje funkce rodiny na biologicko-reprodukční, ekonomicko-zabezpečovací, emocionální a socializačně-výchovnou. „Porucha je tedy selhání některého nebo některých členů rodiny – ať již z jakéhokoli důvodu – projevující se v nedostatečném plnění některých nebo všech základních funkcí rodinných (Dunovský, 1986, s. 12).“

„V řešení poruch rodiny lze v podstatě rozlišovat tři základní metodologické přístupy:

- *etiopatogenetický*, definující příčinu poruchy, dobu a místo jejího vzniku, způsobu rozvoje i působení,
- *symptomatický*, popisující či hodnotící stupeň a charakter poruchy rodiny a jejího vlivu na člena či členy této primární skupiny společenské,
- *terapeutický*, hodnotící potřebu a spotřebu společenské aktivity, ať již jakékoli povahy, k překonání poruchy rodinné.

Příčin poruch rodiny se zřetelem k dítěti je velké množství a jsou nejrůznějšího charakteru. Pramení z chyb v jednotlivých člancích systému jednotlivců – rodina – společnost a v jejich vzájemné interakci (Dunovský, 1986, s. 13).“

1. Porucha biologicko-reprodukční funkce

Dunovský (1986) uvádí, že o této poruše mluvíme tehdy, jestliže se v rodině z jakéhokoli důvodu děti nerodí nebo se rodí nějak poškozené, ať již tělesně, duševně či smyslově. Nebo se také může jednat o nezodpovědné rození dětí do velmi nepříznivých životních podmínek, nebo také rodičům, kterým zdravotní stav neumožňuje tuto roli zastávat. Jedná se také o to, že manželé buď nemohou, nebo nechtějí mít děti. Tato funkce rodiny je v přímém vztahu k ekonomicko-zabezpečovací funkci, neboť se zvyšujícím počtem dětí se snižuje standard rodiny.

2. Porucha ekonomicko-zabezpečovací funkce

Dunovský (1986) uvádí, že primární selhání pramení z toho, že se rodiče nemohou nebo nechtějí zapojit do výrobního procesu společnosti a zabezpečit tak pro rodinu dostatek prostředků k životu. Skoro téměř vždy je podmíněna některými patologickými rysy osobnosti jako například mentální retardací rodiče, alkoholismem či delikvencí, apod. Zvláštní skupinu tvoří rodiny s více dětmi, kde je prokazatelně nízký příjem. Soustava sociálního zabezpečení řeší neschopnost rodičů zabezpečovat tuto funkci z důvodu nemoci, invalidity nebo stáří. Tato funkce rodiny se netýká pouze materiální stránky, ale i oblasti sociální s jejími psychologickými, právními a dalšími aspekty, které se současně váží na následující funkci.

3. Porucha emocionální funkce

„Emocionální funkce rodiny je významná, a proto jakákoli její porucha zasahuje všechny ostatní sféry života uvnitř rodiny i v jejím vztahu ke společnosti. V tomto směru vystupuje do popředí závažná skutečnost – lidé se podstatně dříve žení a vdávají a mají děti. Poruchy emocionality jsou zdrojem nebo alespoň průvodním jevem většiny rodinných poruch. Proto je pro jejich bližší poznání a pochopení nutná spolupráce psychologie a psychiatrie. Z hlediska dítěte ohrožuje porucha emocionální funkce rodiny především klidnou, vyrovnanou rodinnou atmosféru. Porucha emocionality narušuje i funkci biologicko-reprodukční. Nezodpovědnost v sexuálním životě dává možnost narození dětí neplánova-

ných, nechtěných, geneticky zatížených nebo dětí (rodiče s vysloveně dědičnou vadou), pro něž není připraveno vhodné prostředí ani péče (Dunovský, 1986, s. 15).“

4. Porucha socializačně-výchovné funkce

Ve vztahu k dítěti se podle Dunovského (1986) jeví jako nejdůležitější. Příčiny poruchy této funkce jsou rozděleny do následujících okruhů.

- *Rodiče se nemohou starat o dítě*, kdy důvody spatřujeme jednak v přírodních podmínkách a situacích (např. různé katastrofy), jednak v poruchách fungování celé společnosti (např. války, hladomor, nezaměstnanost) a dále v poruchách fungování rodinného systému (např. velký počet dětí) a konečně i v jedincích samých.
- *Rodiče se nedovedou starat o dítě*, kdy rodiče nejsou s to zabezpečit dětem alespoň přiměřený vývoj a uspokojit jejich základní potřeby a dále kdy rodiče nejsou schopni přijmout základní společenské normy.
- *Rodiče se nechtějí starat o dítě*, kdy příčinou je zde porucha osobnosti rodičů, ať pro jejich maladaptaci, disharmonický vývoj a nejrůznější typy psychopatií, jež jim zabraňují plnit náležitě všechny rodičovské role a úkoly. Jedná se o různé situace, kdy rodiče neposkytují náležitou péči dětem, zanedbávají je či opouštějí nebo dávají přednost jiným hodnotám než dětem. V případě, že nezájem rodičů doroste intenzity, kdy je dítě vážně ohrožováno a jeho vývoj poškozován, musí být dítě z rodiny vzato. Když rodiče nechtějí splnit tuto svou hlavní úlohu, přestávají vlastně rodiči být a to buď dobrovolně na základě souhlasu s osvojením či rozhodnutím soudu o zbavení rodičovských práv nebo kvalifikací opravdového nezájmu o dítě. Dítěti, které ztratilo svou vlastní rodinu je zapotřebí zajistit rodinu náhradní.

5. Porucha domestikační funkce

Podle Havlíka a kol. (1993) tato funkce spočívá v tom, že rodina má být dítěti a jejím členům poskytovat jistotu, bezpečí a ochranu. Bohužel jsou rodiny, které v této funkci selhávají a péče o dítě musí být tedy zajištěna náhradní rodinnou péčí.

„Vzhledem k funkcím rodiny v lidském společenství považuje se rodinné prostředí za nejvýznamnější zdroj vlivů formujících vývoj jedince. Rodinné prostředí působí na základní psychické, tělesné a sociální charakteristiky vývoje dítěte od narození až mnohdy do období dospělosti, zejm. ovlivňuje jazykovou a komunikační kompetenci dítěte, jeho kognitivní

a emoční vývoj, postoje, předsudky a hodnotové orientace aj. Sociologické výzkumy potvrzují vlivy rodinného prostředí na utváření životního stylu lidí, na jejich profesní a životní dráhy, příjmy a ekonomické postavení aj. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 203).“

Poruchy v péči o dítě mívají podle Dunovského (1986) dále dvě extrémní polohy a to:

- *nadměrnou péči*, kdy se rodiče příliš starají o dítě a výsledkem bývá těžká neurotizace dítěte s různými poruchami sociální adaptace a dále
- *hostilní vztah rodičů k dítěti* vedoucí k týrání, zneužívání až k fyzické likvidaci dětí, kdy důvodem tohoto jednání bývá těžká psychopatologie rodičů a z hlediska sociálně-diagnostického jde o syndrom týraného dítěte.

„Základem kterékoli diagnózy, tedy i diagnózy rodinné poruchy, je co možná nejlepší anamnéza a získávání všech dostupných objektivních a subjektivních údajů, jež se vztahují k danému tématu (Dunovský, 1986, s. 23).“

Dunovský (1986) vytvořil vlastní diagnostický nástroj a to dotazník zjišťující poruchy rodiny se zřetelem k dítěti. Na základě jeho zkušeností a empirických výzkumů nejrůznějších sociálně-problematických jevů v oblasti péče o dítě byla stanovena pěti a tři bodová škála, tzv. trestných bodů. Čím nepříznivější se jeví dané kritérium ve vztahu k poruše rodiny a vývoje dítěte, tím vyšší „skóre“. Nutno respektovat, že vyšetření se provádí pro každé dítě zvlášť a hodnotí se rodina, v níž vyšetřované dítě aktuálně žije a osoba, která rodiče představuje či s dítětem trvale žije. Tato metoda se tedy opírá o stanovení hodnocení rodiny podle osmi kritérií, která jsou následující.

1. **Složení rodiny** představované formálními vztahy mezi jednotlivými členy a rozlišujeme tedy rodinu:

- *úplnou* (oba vlastní rodiče v manželství se sledovaným dítětem nebo dalšími dětmi vlastními či nevlastními),
- *neúplnou* (jeden vlastní rodič žije osaměle se sledovaným dítětem nebo dalšími vlastními či nevlastními dětmi),
- *doplňenou* (vlastní rodič, jemuž je dítě svěřeno do péče, žije v novém manželství s jiným partnerem),
- *náhradní* (sledované dítě žije u adoptivních rodičů či pěstounů),

- *družskou* (oba vlastní rodiče či jeden z nich, žije se svým partnerem a sledovaným dítětem bez uzavření manželství).

2. **Stabilita rodiny** vyjadřuje vnitřní vztahy mezi jednotlivými členy rodiny a především mezi rodiči. Rozlišujeme rodinu:

- *pevnou* (svazky mezi jednotlivými členy jsou relativně pevné, trvalé a vyvážené),
- *narušenou* (soužití je narušeno z nějakého závažnějšího důvodu, ale koheze rodiny je zachována a konflikty se dítěte nedotýkají),
- *rozvrácenou* (vztahy mezi členy rodiny jsou narušeny a zakládají tak možnost rozpadu rodiny především rozvodem).

3. **Sociálně-ekonomická situace rodiny** se opírá o osm ukazatelů (věk rodičů, vzdělání, zaměstnání, rodinný stav, příjem, bytová kategorie, bydlení jeho charakter a vybavení) a jejich charakteristiku, kdy se body sčítají, a na základě tohoto výsledku zařazujeme rodinu do pěti stupňů:

- *velmi dobrá* (0 – 3 body),
- *dobrá* (4 – 10 bodů),
- *uspokojivá – dostatečná* (11 – 17 bodů),
- *špatná* (18 – 24 bodů) a
- *velmi špatná* (25 a výše).

4. **Osobnost rodičů** jako hlavních socializačně-výchovných činitelů ovlivňujících vývoj dítěte po všech stránkách. Každý rodič je hodnocen zvlášť a poté osobnost rodičů rozlišujeme na:

- *vyrovnanou* bez problémů, s dobrou společenskou adaptací,
- *nevyrovnanou se závažnějšími odchylkami* v tělesném i psychickém stavu nebo narušenou společenskou adaptací,
- *patologickou* s těžkými odchylkami v tělesném stavu, invaliditu nebo na úrovni společenské trestnou činnost a alkoholismus.

5. **Sourozenec či sourozenci**, kdy rozlišujeme počet sourozenců, jejich stupeň tělesného, duševního postižení či stupeň poruchy jejich společenské adaptace.

6. **Osobnost šetřeného dítěte**, kdy rozlišujeme tělesný a duševní stav:

- *dobrý* (vývoj dítěte odpovídá normě),
- *vážněji narušen* (vývoj také narušen),
- *těžké narušení* dítěte závažnými vrozenými vadami.

7. **Zájem o dítě** představující pozitivní vztah rodičů k dítěti především v emocionální oblasti. Rozlišujeme zájem:

- *opravdový až uspokojující* (zakládá dobrý vztah rodičů k dětem),
- *formální* (bez skutečného obsahu),
- *nadměrný* (neadekvátní postoje a nároky na dítě),
- *nedostatečný* (rodičům je dítě zcela lhostejné),
- *nenávistný* (projevuje se nepřátelskými postoji rodičů vůči dítěti a jasně dítě poškozují).

8. **Péče o dítě** ze strany rodičů dělíme na:

- *velmi dobrou až dobrou* (rodina zabezpečuje náležitě všechny či hlavní potřeby dítěte),
- *uspokojivou* (vyskytují se sice drobné chyby, ale vývoj dítěte není narušen),
- *dostatečnou* (objevují se podstatnější chyby, nikoli trvalého rázu, ale zjevně vývoj dítěte poškozující),
- *špatnou* (spojena se závažnými chybami, již zjevně poškozující vývoj dítěte),
- *velmi špatnou, nedostačující či traumatizující* (s řadou hrubých, trvalých chyb, nedostatků až záměrných činů dítě poškozujících).

Na základě „dosažených bodů“ z Dotazníku funkčnosti rodiny Dunovský (1986) rozlišuje následující pásma:

- **funkční**, kdy dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch je zajištěn,

- **problémové**, kde se vyskytují poruchy některých funkcí, které vážněji neohrožují rodinný systém a vývoj dítěte, a rodina je schopna tyto problémy vlastními silami řešit za eventuální pomoci zvnějšku,
- **dysfunkční**, kde jsou vážnější poruchy některých či všech funkcí rodiny, které ji ohrožují a poškozují, zvláště vývoj a prospěch dítěte, a rodina potřebuje pomoc,
- **afunkční**, kdy rodina přestává plnit vůči sledovanému dítěti svůj základní účel a sanace funkce rodiny vůči dítěti je bezpředmětná. Jediný prospěch pro dítě je, vzít jej z této rodiny a umístit v náhradní.

„Zařazením dané rodiny do některého pásma se získává nejen diagnóza, ale spolu s ní se stanovuje potřebný rozsah a obsah účasti společnosti v řešení situace této rodiny (Dunovský, 1986, s. 31).“

Rodiče by si měli uvědomit, že s postupem věku se dítě mění, a i oni by měli změnit svůj výchovný styl. Podle Matějčka (1994) má rodina možnost ovlivňovat vývoj dítěte a to v nejcitlivějších fázích. Nejpřirozenějším způsobem může uspokojovat základní potřeby dítěte a je modelem mezilidských vztahů, který si dítě ponese dále do života. Rodina není ovšem jedinou institucí, která bude pečovat o prospěch, ochranu, výchovu a vzdělávání dítěte a na utváření osobnosti dítěte bude mít také vliv škola, kamarádi a přátelé, později také zaměstnání a mnoho dalšího. Je nutné vytvořit dítěti prostředí domova, kde budou naplňovány jeho základní psychické potřeby, z nichž nejdůležitější jsou potřeba životní jistoty a bezpečí.

Jak tedy pomoci svému dítěti, aby vyrostlo ve spokojeného člověka? V článku 29 Úmluvy o právech dítěte (1991) se uvádí, že výchova má směřovat k rozvoji osobnosti dítěte a jeho nadání, rozumových i fyzických schopností. Výchova má posilovat úctu k lidským právům a svobodám, ale také úctu k jeho rodičům, k vlastní kultuře, jazyku i k hodnotám kultur jiných. Dítě má být připraveno na zodpovědný život v duchu porozumění, míru, přátelství mezi národy a snášenlivosti. Výchova má také posilovat úctu k přírodnímu prostředí.

Rodiče by si měli uvědomovat, že jsou vzorem svým dětem. Děti to, co vidí u svých rodičů, velmi často věrně opakují a napodobují. Měla jsem možnost seznámit se s prací terénní sociální pracovnice pobočky FOD, která poskytovala na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, sociálně-aktivizační službu pro rodiny s dětmi. Pracovala přímo v rodině. Do této biologické rodiny byl vrácen chlapec z Klokánku FOD. Podmínkou

ovšem bylo, že rodiče naváží spolupráci ohledně této sociálně-aktivizační služby s terénní sociální pracovníci pobočky FOD. Tato aktivovala rodiče k rodičovskému chování i zodpovědnosti a vztahu k dítěti. Všimla si, jak rodiče zacházejí se svým dítětem, jak si všimají iniciativ svého dítěte a jak se dovedou na dítě vhodně naladit. Dále motivovala rodiče k tomu, aby uměli dítě vychovávat a rozvíjeli jeho schopnosti a dovednosti. Obsahem byla i podpora a nácvik péče o domácnost, vedení hospodaření, včetně domácnosti, udržování úklidu, vaření, praní, apod. Rodiče byli motivováni, aby vhodně dovedli zabezpečit i volný čas dítěte. Rodině sociální pracovnice pomáhala i při jednání na úradech a při obstarávání osobních záležitostí. Po čase mohla být tato sociálně-aktivizační služba ukončena, protože již splnila svůj cíl. Rodiče samostatně plnili svoje rodičovské povinnosti a bez obtíží zvládali péči o svého syna.

Jako sociální pracovnice docházím denně do styku s řadou rodin a vždy si velmi jasně uvědomuji, jak je rodina velmi důležitá. Životně důležitá je také schopnost komunikace v rodině. Vzpomínám si na rodinu, kde velmi chyběla schopnost pozitivní komunikace. Posléze došlo k rozvodu a matka měla v péči svou dceru. Pokračovala až v tyranizující komunikaci a později byla dcera ve velmi špatném psychickém stavu přijata do našeho Klokánku FOD. Chyběly jí projevy lásky, soucitu a neměla v rodině pocit bezpečí, uváděla fyzické i psychické týrání ze strany matky. Vždy si vzpomínám na své dětství, kdy jsem si uvědomovala, jak je rodina důležitá. Moji rodiče byli při výchově spravedliví a vychovávali nás s bratrem svým vzorem a pozitivním způsobem. Dovedli vytvořit pocit bezpečí a rozvíjeli nejen stránku rozumovou, ale i emoční. Mám za to, že rozvoj sebeovládání, citu a schopnosti sama sebe motivovat, je pro dítě také velmi důležité. Rodiče nám dávali pocítit, jak jsou šťastni, že jsme se jim narodili.

Nyní jako sociální pracovnice mám již zkušenosti s prací se stovkami dětí a rodin v zařízení Klokánek FOD v Kroměříži a zcela se ztotožňuji s tvrzením autorky Satirové (1994), že rodina je mikrokosmem světa a věřím, že k pochopení světa stačí, budeme-li zkoumat rodinu. Životně důležitými složkami, na kterých závisí kvalita našeho života, jsou hodnoty jako síla, intimita, důvěra, autonomie a schopnost komunikovat. Jestliže chceme změnit svět, znamená to změnit rodinu. Satirová (1994) také uvádí, že rodinný život je podobný ledovci a to tím, že spousta lidí si uvědomuje pouze některé dění v rodině. Ovšem tato neznalost může rodinu navést na nebezpečný kurz a podobně jako námořník ví, že jeho

osud závisí na znalosti, že hlavní část ledovce je pod vodou, tak i osud rodiny závisí na pochopení citů a potřeb, které leží pod povrchem každodenních rodinných událostí.

Při své práci častokrát shledávám, že komunikace v rodině je narušená a vztahy mezi členy nepřátelské. „Dítě totiž dokáže rozlišit, co je jenom zlost a co nepřátelství. Poznává, co je dotčenost a trucování a co škodolibost, podtrh, zlá vůle. Přežije docela dobře, když se rodiče jeden na druhého rozčílí – jestliže má zkušenost, že se dovedou v lásce zase usmířit! Ale není mu dobře, jestliže cítí chlad, lhostejnost, ne-lásku, nepřátelství. Pak ztrácí jistotu, kterou by měla rodina pro dítě znamenat (Matějček, 1994, s. 17).“

Ve své práci se také často setkávám s případy špatného zacházení rodičů s dítětem. Jedná se o velmi závažné pochybení ze strany rodičů v péči o dítě. Podle Matouška a kol. (2005) se za špatné zacházení s dítětem považuje úmyslné nebo neúmyslné chování pečující osoby, které se vymyká společenským normám a ohrožuje dítě. Rozlišujeme následující typy:

- tělesné týrání (bití, trhání vlasů, vystavování chladu, odpírání jídla, dušení, apod.),
- sexuální zneužívání (incest, účast dětí na výrobě pornografie, apod.),
- zanedbávání (opomíjení významných potřeb dítěte) a
- emoční týrání (terorizování dítěte neustálou kritikou a nadávkami).

Podle Matouška a kol. (2005) musí kvalifikované posouzení špatného zacházení brát v úvahu závažnost zneužívání a týrání, častost těchto projevů, věk a vyspělost dítěte.

V závěru této kapitoly uvádím úryvek z knihy *Metody a řízení sociální práce* pana docenta Oldřicha Matouška. Docent Matoušek dlouhá léta pracoval jako klinický psycholog a psychoterapeut a zabýval se problematikou rodiny a dítěte. Vydal řadu odborných prací a knih. Ve své knize *Metody a řízení sociální práce* se také zmiňuje o pomoci ohroženým dětem nestátní neziskovou organizací Fondu ohrožených dětí, o které tato bakalářská práce pojednává. Citace z jeho knihy úspěšně shrnuje vše, co jsem popisovala na předešlých stranách této bakalářské práce, a proto si ji zde dovoluji uvést v nezměněné podobě.

„Přes všechno, co bylo uvedeno, rodina byla a je základní jednotkou všech lidských společností. Kulturní varianty rodiny se liší jen v tom, kolik generací žije pospolu, jak jsou diferencovány role dospělých, ojediněle i v tom, s kolika legitimními partnery může dospělý člen rodiny současně žít. Výchova dítěte během prvních let života je jen stěží možná mimo rodinu. Všechny známé společnosti, které se pokoušely o nahrazení rodiny nějakou

jinou výchovnou institucí (např. jesle s denní docházkou, dětská oddělení izraelských kibuců), po určité době uznaly nenahraditelnost rodiny a od podobných pokusů ustoupily. Rodina je unikátní a nenahraditelnou institucí proto, že optimálně spojuje osobní zaujetí dospělých na prospěchu partnerů i dětí s univerzálním zájmem společnosti na stabilizovaném soužití mužů a žen i na socializaci „řádných občanů“. Dítě nemůže získat základní pocit jistoty bez jistoty v blízkých lidech. Dítě si nemůže osvojit žádoucí dovednosti, postoje a hodnotovou orientaci, aniž by nebylo vystaveno trvalému působení angažovaných dospělých pečovatelů. Je velmi obtížné, aby se děvče stalo ženou, nemá-li denně na očích dospělou ženu, a totéž platí pro chlapce. I pro dospělé je rodina těžko postradatelnou institucí. Mít stálého partnera a mít děti jsou hodnoty ceněné všemi společnostmi (Matoušek, 2008, s. 183).“

Touto závěrečnou citací ukončuji úvodní část bakalářské práce pojednávající o dítěti a jeho rodině a dále se budu věnovat náhradní rodinné péči a ústavní péči, posléze zejména rodinné alternativě ústavní péče Klokánku Fondu ohrožených dětí.

4 NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

V úvodu této kapitoly uvádím důležitý poznatek, který ve své knize O rodině vlastní, nevlastní a náhradní uvádí profesor Zdeněk Matějček. „Dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají – a je pro ně zcela nepodstatné, zdali tihle „jeho“ lidé na to mají či nemají potvrzení z porodnice (Matějček, 1994, s. 16).“

„Pra-dítě, které se z nějakého důvodu ocitlo ve světě bez „svých“ lidí, bylo už kdysi dávno v prehistorii lidského rodu přijímáno za své jinými pra-lidmi, tj. nevlastními, tedy cizími. Kulturní vývoj pak dal tomuto „přijetí cizího dítěte“ různé formy a pojistil je zákony, neboť společnost poznala, že jde o nesmírně důležitou věc. A tak i u nás máme poměrně bohatý výběr možností rodinné výchovy pro ty děti, které z nějakého důvodu nemohou vyrůstat ve své vlastní rodině (Matějček, 1994, s. 21).“

Podle Úmluvy o právech dítěte (1991) článku 19 má stát dítě ochraňovat před násilím a všemi formami špatného zacházení ze strany rodičů nebo jiných osob pečujících o dítě. Stát dále poskytuje zvláštní ochranu dítěti zbavenému rodinného prostředí a zabezpečuje mu vhodnou náhradní rodinnou péči nebo umístění v příslušném zařízení.

Náhradní rodinnou péčí se rozumí to, že „nemůže-li dítě vyrůstat ve své přirozené rodině, zasahuje v zájmu blaha dítěte stát. Jde zejm. o případy, kdy rodiče nejsou schopni či ochotni dítě vychovávat (např. dítě je odebráno z rodiny soudem) nebo dojde ke ztrátě rodičů (např. dítě osiří nebo je opuštěno). Nejvýznamnější formou náhradní rodinné výchovy je osvojení, do oblasti sociálně-právní ochrany dětí patří dále institut opatrovnictví a poručenství (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 132).“

Na následujících řádcích práce se věnuji formám náhradní rodinné výchovy a to osvojení nebo-li adopci zrušitelné a nezrušitelné, pěstounské péči individuální a skupinové, a dále poručenství.

Osvojení je tedy „synonymem adopce. Forma náhradní rodinné péče. Podle zákona o rodině cílem osvojení je založit mezi osvojitelem a osvojencem takový právní vztah jako mezi přirozenými rodiči a dětmi, a vytvořit tak osvojenému dítěti stabilní a harmonický domov. Osvojit lze pouze dítě nezletilé, o osvojení rozhoduje soud (Průcha, Walterová, Mareš, 2001, s. 150).“ Podle § 73 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění, může soud zrušit osvojení, vyjma osvojení nezrušitelného, pouze z důležitých důvodů a to na návrh osvojence nebo osvojitele. Podle § 74 odst. 1 může být osvojení provedeno také

tak, že zrušit nelze. Hovoříme tedy o osvojení nezrušitelném, kdy dle § 75 zákona o rodině lze osvojit pouze nezletilého staršího jednoho roku. Osvojení je podle Matějčka a kol. (1999) považováno za nejdokonalejší formu náhradní rodinné péče. Matějček a kol. (2002) dále hovoří také o mezinárodním osvojení jako formou náhradní rodinné péče v případě, že se pro dítě nedaří nalézt vhodná náhradní rodina v zemi původu. Je upraveno Úmluvou o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení vypracovaná a přijatá Haagskou konferencí mezinárodního práva soukromého v roce 1993. V ČR vstoupila v platnost v roce 2000 a společně se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, umožnila osvojení dětí do ciziny a z ciziny.

„*Pěstounská péče* je svazek volnější. Dítěti zůstává jméno po vlastních rodičích, stát přispívá pěstounům na jeho výchovu, vlastní rodiče neztrácejí všechna práva a povinnosti. Dítě je ovšem pěstounům svěřeno do péče soudem – a oni tedy před celou společností přebírají odpovědnost za jeho výchovu a přípravu pro život (Matejček, 1994, s. 22-23).“ Podle § 45a odst. 4 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, může být pěstounská péče zrušena rozhodnutím soudu na žádost pěstouna z důležitých důvodů. Podle § 45c odst. 1 a 3 tohoto zákona je pěstoun povinen o dítě pečovat a dítě je povinno pomáhat dle svých schopností v domácnosti pěstouna. Pěstounská péče podle Matějčka a kol. (1999) probíhá buďto jako individuální v běžném rodinném prostředí nebo skupinová v tzv. zařízeních pro výkon pěstounské péče nebo v SOS vesničkách.

Podle § 78 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, v případě, že rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni nebo jim byl výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven anebo nemají způsobilost k právním úkonům, ustanovuje soud dítěti *poručníka*. Ten dítě vychovává, zastupuje a spravuje jeho majetek namísto rodičů. Podle § 79 odst. 2 výše uvedeného zákona mohou být poručníky dítěte ustanoveni i manželé. V odst. 3 je uvedeno, že pokud nelze ustanovit fyzickou osobu, ustanoví soud poručníkem OSPOD. Podle § 82 odst. 1 a 2 zákona o rodině soud zproští poručníka poručenství na základě jeho návrhu, nebo jestliže se stane poručník nezpůsobilý k výkonu své funkce nebo jestliže porušuje své povinnosti. V případech, kdy je to v zájmu dítěte ustanoví soud opatrovníka na základě § 83 odst. 1 a 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění. A § 84 tohoto zákona uvádí, že rozsah práv a povinností soud vymezí z hlediska účelu, pro který byl opatrovník ustanoven.

„V náhradní rodinné péči (NRP) vždy primárně hledáme pro určité konkrétní dítě

- a) co nejvhodnější formu NRP;
- b) co nejvhodnější náhradní rodiče (pěstouny nebo osvojitele).

Aby ovšem zvolené řešení bylo nosné, je zároveň třeba, aby dítě pro žadatele o NRP bylo dítětem vhodným, tedy takovým, které jsou schopni a ochotni bezpodmínečně akceptovat. Potřeby dítěte a potřeby jeho žadatelů, jejich nároky, představy a požadavky si tedy mají vzájemně odpovídat (Matoušek a kol., 2008, s. 224 – 225).“

Při své práci sociální pracovnice v Klokánku FOD jsem se setkala s úspěšnými případy NRP, kdy děti odcházely z našeho zařízení do péče pěstounů či osvojitelů. Pouze ve dvou případech jsem se během své praxe setkala s tím, že do Klokánku FOD byly umístěny děti, kdy pěstouni požádali o jejich umístění a následně soud o zrušení pěstounské péče. Učinili tak z důvodu nezvladatelných výchovných obtíží s dětmi. Jednalo se o děti pubertálního věku, které si jejich pěstouni brali do péče z dětského domova již ve starším věku, a děti byly výchovně nezvladatelné. Při své praxi jsem se setkala pouze s těmito dvěma případy nevydařené náhradní rodinné péče. Ve většině případů je ovšem NRP úspěšná a děti vyrůstají v rodinném prostředí. Častokrát přijdou rodiče se svými dětmi navštívit Klokánek FOD nebo zašlou fotografie dětí a my máme možnost vidět, jak se dětem v náhradní rodině daří. Jsem velmi ráda, že spousta dětí našla novou milující rodinu. Ze statistických údajů, které jsem zpracovala v grafu (Graf 9) přílohy této bakalářské práce, lze vyčíst počty odchodů dětí z Klokánků FOD do NRP.

V této kapitole jsem pojednávala o náhradní rodinné péči a nyní v následující kapitole 5 se budu zabývat ústavní péčí.

5 ÚSTAVNÍ PÉČE

V této části bakalářské práce popisují ústavní péči zajišťovanou resortem školství, zdravotnictví a sociálních věcí.

„Tam, kde rodina z některých důvodů v péči o dítě naprosto selhává a není možné či vhodné zvolit osvojení či pěstounskou péči, je potřeba zajistit dítěti jiné výchovné prostředí (Matějček a kol., 1999, s. 39).“

Následně tedy popisují ústavní péči, která je zajišťována školskými a zdravotnickými zařízeními a také ústavy sociální péče.

Resort školství

Podle § 1 odst. 1, 2 a 3 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, musí být dítěti zajištěno právo na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, podporována sebedůvěra dítěte a rozvíjena citová stránka jeho osobnosti. Zařízení zajišťují nezletilé osobě ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let, na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Práva a povinnosti dětí umístěných do těchto zařízení jsou uvedena v § 20 výše uvedeného zákona. Podle § 2 odst. 1 tohoto zákona zařízeními jsou diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav.

V zařízeních preventivní výchovné péče má výchova předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte, zmírňovat či odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte. Těmito preventivními školskými zařízeními jsou střediska výchovné péče.

Resort zdravotnictví

Podle § 20 odst. 1 a 2 zákona č. 242/1991 Sb., o soustavě zdravotnických zařízení zřizovaných okresními úřady a obcemi, ve znění pozdějších předpisů, poskytují ústavní a výchovnou péči dětem, jejichž vývoj je ohrožen nevhodným domácím prostředím, kojenecké ústavy pro děti do jednoho roku věku a dětské domovy pro děti ve věku od jednoho do tří let.

Resort sociálních věcí

Zahrnuje ústavy sociální péče pro děti handicapované, s vážným stupněm mentální retardace nebo s kombinacemi postižení smyslového, tělesného a mentálního.

Ústavní výchova má být nařizována dětem, které nevykazují závažné poruchy chování a nedopouštějí se trestné činnosti. Dětem, které spáchaly čin jinak trestný je nařizována výchova ochranná, která zajišťuje podmínky pro intenzivní práci s dítětem a ochranu společnosti před jeho chováním. V praxi je tomu tak, že je dítě umístěno do diagnostického ústavu, který vypracuje doporučení a poté je dítě umístěno do příslušného ústavu.

OSPOD sleduje dodržování práv a vývoj dítěte v ústavní péči a pravidelně dítě navštěvuje. Jeho situaci posléze řeší návratem do rodiny nebo některou z forem náhradní rodinné péče, o kterých jsem se již zmiňovala v části 4 této bakalářské práce.

„Při výchově dětí v zařízeních ne-rodinných, vzniká samozřejmě mezi dítětem a jeho vychovateli také určitý citový vztah. Dětem se tam většinou líbí, cítí se dobře, mají společnost, dospělí jsou k nim hodní a starají se jim o zábavu.. Ale už z tohoto výčtu je jasný určitý rozdíl oproti rodinné výchově. Citové vztahy v takovýchto kolektivních zařízeních jsou přece jen mělké a povrchní a trvají zpravidla jen tak dlouho, jak dlouho trvá přímý styk jedněch s druhými (Matějček, 1994, s. 29).“

V další části 6 bakalářské práce se zabývám alternativou ústavní výchovy, tedy zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc a to Klokánku FOD, který poskytuje rodinnou péči. Neboť před nařízením ústavní výchovy musí soud na základě zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, zkoumat, zda péči nelze zajistit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí poskytovanou v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Do nestátních organizací zabezpečujících péči o dítě dále patří dětská krizová centra, různá občanská sdružení, příspěvkové organizace a mnohé další. Nestátní organizace nemají takové pravomoce jako státní organizace, a nemají také kompetence o rozhodování o odebrání dítěte z rodiny. Do nestátních organizací patří i Fond ohrožených dětí se svým projektem Klokánek FOD. Podrobnější informace o této alternativě k ústavní péči uvádím v následující kapitole 6 a 7. Fond ohrožených dětí má Ministerstvem práce a sociálních věcí uděleno pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí a součástí tohoto pověření je i to, že může zřizovat a provozovat tato zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

6 FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ

„Fond ohrožených dětí je občanské sdružení na pomoc týraným, zneužívaným, zanedbávaným, opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem s působností na celém území České republiky. FOD je právnickou osobou a jeho sídlem je Praha. Registrace stanov byla provedena Ministerstvem vnitra ČR dne 2. 4. 1990 a ustavující schůze členského shromáždění se konala dne 23. 6. 1990. Nejvyšším statutárním orgánem FOD je členské shromáždění, které se schází každoročně a jednou za tři roky volí radu, předsednictvo, předsedu, místopředsedu a revizní komisi (Informační materiál FOD, 2008).“

Dne 11. 5. 2001 bylo FOD z rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí uděleno Pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí (2001) v rozsahu:

- vyhledávání dětí, na které se sociálně-právní ochrana zaměřuje,
- pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě,
- pořádání v rámci poradenské činnosti přednášek a kurzů,
- činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jim,
- zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- převzetí zajišťování přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny k přijetí dítěte do rodiny,
- vyhledávání fyzických osob vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny a jejich navrhování na příslušné úřady.

V Pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí (2001) bylo uvedeno, že FOD prokázal splnění všech podmínek stanovených zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů, k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, a proto bylo žádosti v plném rozsahu vyhověno. Stanovy FOD (2004) schválené Ministerstvem vnitra uvádí, že úkoly a cíle FOD při ochraně ohrožených dětí zajišťují v místech a regionech pracoviště FOD, jimiž jsou pobočky, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a azylové domy pro rodiny s dětmi. Přehled poboček FOD v České republice k datu 28. 4. 2009 uvádím v obrázku (Obr. 1) uvedeného níže a přehled Klokánek FOD jsem uvedla v příloze (P IV) této bakalářské práce. Azylové domy FOD se nachází v Olomouci, v Plzni, v Žatci, v Jeníčkově Lhotě u Tábora a v Košťanech u Teplíc.

Obr. 1 Přehled poboček FOD.

K datu 28. 4. 2009 provozuje Fond ohrožených dětí celkem 19 poboček FOD, 5 azylových domů a 17 rodinných zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD s kapacitou 341 míst.

Fond ohrožených dětí je členem *Aliance nestátních organizací pro práva dětí v ČR*, která vznikla v roce 1997. Tato Aliance spolupracuje s dobrovolnou nevládní organizací Českou sekci DCI, která v souladu s českým právním řádem zastupuje zájmy zastánců dětských práv České republiky v mezinárodní nevládní organizaci „Defence for Children International“. Sdružení bylo registrováno Ministerstvem vnitra ČR dne 19. září 1991 a sídlem sdružení je Praha. Česká sekce DCI vydala publikace a dokumenty k Úmluvě o právech dítěte a pravidelně pořádá semináře o naplňování Úmluvy v ČR, ze kterých vzešla celá řada podnětů a doporučení pro státní orgány.

„Od vzniku FOD v dubnu 1990 řešili jeho pracovníci téměř třicet tisíc případů ohrožených dětí, prostřednictvím FOD získalo náhradní rodinu sedm set obtížně umístitelných dětí, Klokánky přijaly již víc než tři tisíce dětí a tisíc čtyři sta dětí našlo i se svými rodiči útočiště v azylových domech FOD. Čtyři anonymní matky předaly FOD své novorozené děti. Fond ohrožených dětí se snaží již 18 let týraným, opuštěným i jinak ohroženým dětem spolu s Vámi pomáhat. Bez podpory veřejnosti by to nebylo možné. Dotace a státní příspěvky pokrývají jen necelou polovinu (43 %) našich výdajů (Informační materiál FOD, 2008).“

Fond ohrožených dětí má zpracován také Etický kodex pracovníků FOD (2007), ve kterém se například uvádí, že pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů, služby poskytuje bezplatně a respektuje jedinečnost každého člověka, atd.

7 KLOKÁNEK FOD – RODINNÁ ALTERNATIVA ÚSTAVNÍ PÉČE

Klokánek FOD je rodinou alternativou ústavní péče a novým projektem nestání neziskové organizace Fondu ohrožených dětí. Cílem je změnit nevyhovující systém ústavní výchovy a nahradit ho přechodnou rodinnou péčí na dobu, než se dítě může po vyřešení jeho složité životní situace vrátit domů, nebo než je pro dítě nalezena trvalá náhradní rodina. Zřizovatelem a provozovatelem Klokánků FOD je tedy občanské sdružení Fond ohrožených dětí, o kterém jsem informovala v předcházející kapitole 6 této bakalářské práce.

Obr. 2 Logo Klokánku FOD.

„Dosavadní praxe u nás je taková, že děti, o které se rodiče nemohou, nechtějí nebo nejsou schopni starat, končí nejčastěji v ústavu. Ve většině případů pro ně umístění do neosobní ústavní péče znamená další trauma, které často pocítují hůř než ponechání v dosavadním prostředí, na které si již zvykly. Často dochází k přerušení sourozeneckých vazeb, protože děti do tří let jsou umísťovány do zařízení Ministerstva zdravotnictví (kojenecké ústavy a dětské domovy pro děti mladší tří let) a děti starší do školských zařízení, případně do ústavů sociální péče, které patří pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. Přitom právě tam, kde selhávají rodiče, bývají sourozenecké vazby velmi silné. Kolektivní péče má zejména u malých dětí za následek psychickou deprivaci, která se projevuje celkovým opožděním vývoje a negativně ovlivňuje psychický a citový vývoj dítěte až do dospělosti, trvá-li tento stav delší dobu. Negativní následky ústavní výchovy se pak přenášejí i do dalších generací. Ten, kdo prožije dětství nebo jeho velkou část v ústavu, není obvykle schopen navazovat kvalitní a trvalé citové vztahy a jako rodič selhává, protože nemá dostatek vzorů rodičovského chování (Informační materiál FOD, 2008).“ Oproti tomu v rodinné výchově, kde je dítěti poskytován dostatek podnětů, by dítě mělo získat potřebné životní

dovednosti a nalézt tak vhodnější uplatnění v životě než děti z ústavní péče. Je velmi dobře, že děti z Klokánek FOD poznají fungování rodinného prostředí jako je úklid domácnosti, nákupy, vaření, atd.

7.1 Právní rámec zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Následující údaje čerpám z knihy autorek Novotné a Burdové, která byla vydána v roce 2007, vždy ovšem sleduji platné znění zákonů na internetové stránce Portálu veřejné správy České republiky zřízené Ministerstvem vnitra.

Podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Podle § 46 odst. 1 zákona o rodině č. 94/1963 Sb., v platném znění, „jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Jestliže je to v zájmu nezletilého nutné, může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc i v případě, že jiná výchovná opatření nepředcházela (Novotná, Burdová, 2007, s. 345).“

Podle § 46 odstavce 2 zákona o rodině, v platném znění, „před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které mají přednost před výchovou ústavní (Novotná, Burdová, 2007, s. 346).“

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD má přednost před ústavní výchovou, neboť poskytuje rodinnou péči v Klokáncích FOD. Je velmi dobré, že je přednost ustanovena zákonem, neboť péče o děti v Klokánku FOD se co nejvíce podobá péči v běžné rodině.

Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Klokánky FOD mají statut zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Podle § 42 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, „zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy, jde-li o dítě tělesně nebo dušev-

ně týrané nebo zneužívané, anebo o dítě, které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotní péče zdravotnickým zařízením a v psychologické a jiné obdobné nutné péči (Novotná, Burdová, 2007, s. 181).“

Podle § 42 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí se dítě „umísťuje v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc:

- a) na základě rozhodnutí soudu,
- b) na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- c) na základě žádosti zákonného zástupce dítěte, nebo
- d) požádá-li o to dítě (Novotná, Burdová, 2007, s. 181).“

A dále podle § 42 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí „jde-li o dítě, které se umísťuje do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě skutečnosti uvedené v odstavci 2 písm. b) a d), je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen neprodleně podat návrh soudu na nařízení předběžného opatření, pokud nelze do doby, do níž musí o předběžném opatření rozhodnout soud, zajistit souhlas rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte s pobytem v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (Novotná, Burdová, 2007, s. 181 – 182).“

Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2007, jedná se tedy o poměrně nový zákon. Fond ohrožených dětí má rozhodnutím Magistrátu města Prahy udělenou registraci pobytové sociální služby – sociální rehabilitace poskytované v Klokánku FOD. Podle § 70 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, je sociální rehabilitací soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob. Cílovou skupinou jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy. Sociální rehabilitace je poskytována dle § 72 písmene j), zákona o sociálních službách, bez úhrady. Služba sociální rehabilitace je poskytována celodenně a je užitečná jako ochrana před sociálním vyloučením.

Jednotlivé Klokánky FOD, tedy poskytovatelé sociální rehabilitace, mají zpracovány Standardy kvality poskytované péče, ve kterých jsou uvedeny následující informace. Poskytova-

tel sociální rehabilitace má zájem, aby uživatel mohl co nejdříve vyrůstat v rodině, a pomáhá mu při zprostředkování kontaktu s přirozeným sociálním prostředím, motivuje jej k přátelským vztahům, pozitivní komunikaci a pomáhá uživateli uplatňovat jeho práva. Poskytuje také základní sociální poradenství a zprostředkovává další potřebné odborné pomoci. Vždy respektuje individuální potřeby uživatele.

Smlouvu o poskytování sociální služby je oprávněn uzavírat zájemce o sociální službu, společně popřípadě se zákonným zástupcem dítěte a pracovníkem Klokánku FOD. Smlouva o poskytování sociální služby se uzavírá na dobu neurčitou, pokud budou trvat důvody pro poskytování sociální služby a nedojde-li k ukončení sociální služby následujícími způsoby. Dosažení stanovených cílů uživatele, žádosti uživatele, nepřeje-li si uživatel nebo zákonný zástupce uživatele, dále odchod uživatele ze zařízení nebo písemné ukončení smlouvy. Poskytovatel sociální služby, tedy Klokánek FOD, se ve smlouvě o poskytování sociální služby zavazuje poskytovat dítěti v zařízení dle zákona o sociálních službách sociální službu – sociální rehabilitaci a to:

- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
- nácvik péče o domácnost,
- nácvik péče o děti,
- aktivizační činnosti,
- sociálně-terapeutické činnosti.

Při poskytování služby sociální rehabilitace postupuje Klokánek FOD následovně.

1. Nejprve uzavřeme **smlouvu o poskytování služby sociální rehabilitace**, o které jsem informovala již výše.
2. Dále uživatel, popřípadě zákonný zástupce, dává **souhlas se zpracováním osobních údajů** podle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.
3. Dochází k **plánování služby**, což nám umožňuje nacházet nejvhodnější řešení situace dítěte a předcházet možným rizikům, která z celé situace vyplývají. Při plánování služby vycházíme z možností a schopností dítěte a jeho okolí.

4. Společně s dítětem **průběžně hodnotíme poskytování sociální rehabilitace** a to na základě plánu služby.
5. Při ukončení poskytování sociální služby z důvodů, které jsem uvedla již výše, dochází k **závěrečnému hodnocení poskytování sociální služby**.

V praktické části bakalářské práce v kapitole 12.1 zpracovávám kazuistiky nezletilých dětí, kde rozlišuji údaje získané analýzou spisové dokumentace podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí a údaje získané analýzou spisové dokumentace podle zákona o sociálních službách, neboť v Klokánku FOD musí být na základě těchto zákonů vedena oddělená spisová dokumentace.

7.2 Vývoj Klokánků FOD

Nyní se chci zmínit o vývoji jednotlivých Klokánků FOD v České republice a to jak byly v průběhu let od roku 2000 postupně zřizovány.

První Klokánek FOD byl otevřen v Žatci v září 2000. V roce 2001 byly otevřeny Klokánky FOD v Praze – Chabařovická, Kroměříži, kdy se jednalo pouze o jeden byt a Dolním Benešově. Klokánek FOD Praha – Láskova byl otevřen v roce 2003, v roce 2004 vznikl v Hostivici a v roce 2005 v Praze – Štěrboholích.

V roce 2006 byly otevřeny Klokánky FOD v Chomutově, byl rozšířen počet bytů v Kroměříži na Kollárově ulici a byl otevřen i Klokánek FOD v Brně. Klokánky FOD v Pardubicích a Litoměřicích byly otevřeny v průběhu roku 2007.

V roce 2008 byl otevřen další v pořadí již druhý Klokánek FOD v Kroměříži na Havlíčkové ulici. V současné době (k datu 28. 4. 2009) existuje 17 Klokánků FOD na území celé republiky, s celkovou kapacitou 341 míst. Přehled Klokánků FOD jsem zpracovala v příloze (P IV) této bakalářské práce.

„Je nutné si uvědomit, že když děti z jakéhokoliv důvodu nemohou žít ve své vlastní rodině, tak aby vyrůstaly v prostředí, co nejvíce podobnému rodinnému způsobu života. Měli bychom si všimnout jakýchkoliv náznaků, kterými nám děti dávají najevo, že něco není v pořádku. Nenechejme se odradit ani tím, že děti jsou na svých tyranizujících rodičích často velmi citově závislí. Důvodem je totiž i to, že způsob, jakým rodiče s dětmi jednají, považují děti často za normální a také proto, že jiný způsob jednání nezažily. Pro děti bývá dosti obtížné připustit si, že je jejich rodiče nemají rádi (Petruchová, 2008, s. 16).“

7.3 Principy péče o děti v Klokánku FOD

V této části chci seznámit s principy péče o děti poskytované Klokánkem FOD. Informace jsem převzala z internetových stránek Fondu ohrožených dětí a v závěru je doplnila vlastními připomínkami.

- „O tři až čtyři děti pečují po všech stránkách obdobně jako v rodině zaměstnanci FOD – manželský pár, „teta“ nebo střídavě po týdnu dvě „tety“ (kromě péče o děti vaří, nakupují, pečují o domácnost, mají čas si s dětmi hrát, mazlit se s nimi, chodit s nimi na vycházky).
- Klokánky přijímají děti bez ohledu na věk, proto sourozence není třeba rozdělovat.
- Děti se přijímají přímo „z terénu“, bez pobytu v diagnostickém ústavu, kde jsou společně diagnostikovány děti bez poruch chování s dětmi výrazně narušenými.
- Děti přijímáme nejen na základě soudního rozhodnutí a na žádost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, ale i na žádost rodičů nebo samotného dítěte.
- V Klokánku je „teta“ (příp. i „strýc“) s dětmi v bytě i v noci a svou přítomností jim dodává pocit jistoty a bezpečí. V dětských domovech je často jeden noční vychovatel na patro.
- Při návštěvě cizích osob se děti v Klokánku chovají tak jako děti v rodině – jsou zprvu nedůvěřivé a vyhledávají blízkost „tety“ nebo „strýce“. Batolata a předškolní děti z dětských domovů se většinou na cizí lidi „pověsí“ a jsou ochotny s nimi odejít. Samy tím dávají nejlépe najevo, kde je jim lépe, kde cítí bezpečí a jistotu (<http://www.fod.cz/>).
- Děti navštěvují mateřské školy, základní školy, střední odborné učiliště nebo střední školy.
- Dále děti dochází do Základní umělecké školy a do volno-časového střediska Šipka.
- V Klokánku FOD jsou děti umístěny jen po nezbytně nutnou dobu a to do doby, než se po vyřešení rodinné situace mohou vrátit domů nebo než je pro ně nalezena trvalá náhradní rodina, pokud již návrat do vlastní rodiny není možný.
- Děti mají možnost z Klokánků FOD telefonovat rodičům a příbuzným a ti je mohou v Klokánku FOD navštěvovat. Pokud tomu nebrání závažné důvody nebo pokud dí-

tě rodiče neodmítá, mohou si rodiče dítě brát na vycházky a na pobyty k sobě domů. V případě, že je dítě umístěno v zařízení soudně, musí s pobytem mimo zařízení souhlasit MÚ – OSPOD.

- V rámci poskytování sociální služby – sociální rehabilitace „tety“ učí děti péči o domácnost, jako například úklid pokojů, nákupy, vaření jednoduchých jídel, ale také péči o osobní hygienu a péči o sebe samého.

7.4 Výhody péče o děti v Klokánku FOD

Následující výhody péče o děti oproti ústavní výchově jsem převzala z internetových stránek Fondu ohrožených dětí a některé jsem sama doplnila, neboť v Klokánku FOD pracuji jako sociální pracovnice a mám tedy praktické zkušenosti o této pomoci dětem v jejich krizové životní situaci.

- Děti lze přijímat jak na základě předběžného opatření nebo rozsudku soudu, tak i na základě žádosti rodičů nebo na žádost MÚ-OSPOD a lze tedy pomoci rychle. Pokud dojde ke zlepšení podmínek v rodinném prostředí, ze kterého dítě přišlo, je možno pobyt ihned ukončit a dítě se tak vrací domů.
- Děti lze přijmout i na základě jejich vlastní žádosti a poskytovat jim péči i proti vůli rodičů až do doby, než soud rozhodne o předběžném opatření. Dítěti je tak poskytnuta rychlá pomoc na útěku z rodiny, kdy se často jedná o děti týrané, zanedbávané a zneužívané.
- Děti se přijímají přímo z „terénu“, aniž by musely projít diagnostickým ústavem.
- Lze přijímat celé skupiny sourozenců bez ohledu na věk, kteří nejsou od sebe rozdělováni, jako je tomu ve zdravotnických a školských ústavních zařízeních. V Klokánkách FOD lze pečovat o děti od narození do zletilosti.
- Klokánky FOD mají nepřetržitý 24 hodinový provoz.
- Klokánky FOD jsou provozovány jako rodinná péče a to buď v rodinách zaměstnanců (jedná-li se o manželský pár) nebo v domech se služebními byty na bázi nepřetržité týdenní střídavé péči dvou stabilních „tet“.
- V „klokáním“ bytě jsou maximálně 4 děti na rozdíl od osmi dětí v dětských domovech. „Teta“ se může dítěti věnovat individuálně.

- Péče „tet“ v samostatných bytech je zcela obdobná jako v rodině, a to včetně vaření a péče o domácnost, takže děti poznají normální fungování rodiny.
- Byty se skládají z dětí různého věku – mladší děti se mohou učit od starších a starší vidí, co obnáší péče o mladší děti a také samozřejmě o domácnost.
- Také nedochází k opožďování dětí ani k jejich psychické deprivaci. V Klokánku FOD jsou děti saturovány i po stránce citové, což je nejlépe vidět na dětech batolecího a předškolního věku, které na rozdíl od dětí v ústavech, udržují od cizích lidí odstup tak jako děti v běžné rodině.
- „Teta“ popřípadě „strýc“ je v bytě v Klokánku FOD s dětmi i v noci a svou přítomností a uklidňováním jim tak poskytuje pocit jistoty a bezpečí.
- Pokud zařízení poskytuje rodinnou péči, má podle zákona přednost před ústavní výchovou.
- Jedná se o typ péče, který splňuje požadavky Výboru OSN pro práva dítěte na náhradní péči a to rodinně orientovanou péči v systému sociální péče.

7.5 Nevýhody péče o děti v Klokánku FOD

Nyní bych alespoň krátce popsala problémy, které FOD tíží, a jedná se zejména o dlouhodobější *problémy finanční*. Následující finanční analýzu zpracovala předsedkyně FOD JUDr. Marie Vodičková a poskytla ji také zaměstnancům Klokánku FOD. Nedostatek finančních prostředků se projevuje zejména v opožděném výplatním termínu zaměstnancům, ale péče o děti se nijak nedotýká. Ovšem v případě, že zaměstnanci nemají pravidelnou výplatu mzdy, nemusejí být v perfektní psychické pohodě a toto se potom v péči o děti může projevit.

JUDr. Marie Vodičková předložila dne 19. 1. 2009 Parlamentu České republiky návrh na změnu výše státního příspěvku pro děti umístěné v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě § 42g odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. V návrhu uvedla, že státní příspěvek na Klokánky FOD dosahuje pouze 63 % průměrného normativu na děti v ústavních zařízeních školského typu a 52 % částky vynakládané na dítě a rok v kojeneckých ústavech a dětských domovech pro děti do tří let, třebaže zákon o rodině dává v ustanovení § 46 odst. 2 přednost rodinné péči v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc před ústavní výchovou. Přitom zařízení

pro děti vyžadující okamžitou pomoc, která poskytují rodinnou péči, mají největší význam pro děti kojeneckého, batolecího a předškolního věku. Ty snášejí ústavní výchovu ve skupině osmi i více dětí stejného věku nejhůř. Právě u nich hrozí nejtěžší následky v důsledku psychické a citové deprivace. Také je velkým rozdílem, že v „klokaních“ bytech máme poloviční počet dětí než je tomu v ústavní výchově. JUDr. Vodičková také zpracovala přehled normativů pro školská zařízení ústavní výchovy. Údaje získala od Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy a jedná se o normativy na dítě a rok.

Dětský domov	Kč 276 146,-
Dětský domov se školou	Kč 344 469,-
Výchovný ústav	Kč 357 502,-
Dětský diagnostický ústav	Kč 500 255,-
Diagnostický ústav pro mládež	Kč 507 027,-

Průměrné náklady ve zdravotnických zařízeních (kojeneckých ústavech a dětských domovech pro děti do tří let) v roce 2006 jsou Kč 486 000,- na dítě a rok.

Státní příspěvek na dítě v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je stanoven částkou ročně.

Dítě ve věku do 6 let	Kč 207 360,-
Dítě od 6 let do 15 let	Kč 254 016,-
Dítě od 15 let do 18 let	Kč 291 600,-

Je nutno zmínit, že péče o malé děti je stejně náročná, ne-li náročnější než u dětí nad 15 let, a roční rozdíl mezi výší příspěvku na děti do 6 let a na děti ve věku nad 15 let činí Kč 84 240,-. Při současné kapacitě 341 míst v Klokancích FOD by se ročně jednalo o ztrátu přes Kč 28,7 milionů, pokud by Klokančky FOD pečovaly pouze o děti do 6 let, na rozdíl od péče o děti nad 15 let. Tento ničím nezdůvodnitelný rozdíl vznikl proto, že za základ výpočtu státního příspěvku jsou zcela nesystémově brány v potaz částky životního minima osob společně posuzovaných jako druhé a další v pořadí, tj. dětí, které sdílejí společnou domácnost se svými rodiči či jinými osobami, jimž jsou svěřeny do péče. Děti v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc však nesdílejí s nikým společnou domácnost, proto

za základ výpočtu by měla být vzata částka jednotlivce. Potom by nedocházelo k rozdílům ve výši státního příspěvku na děti podle jejich věku.

Jednáním se sociálním výborem sněmovny, jehož předseda Ing. Škromach je zvýšení nakloněn a navštívil kroměřížský Klokánek FOD, se podařilo domluvit návštěvu sociálního výboru v rámci výjezdního zasedání, která se uskutečnila 14. 4. 2009 v pražském Klokánku FOD. Členům sociálního výboru poslanecké sněmovny se v Klokánku FOD velice líbilo a věříme, že budou zvýšení státního příspěvku na tyto zařízení také nakloněni.

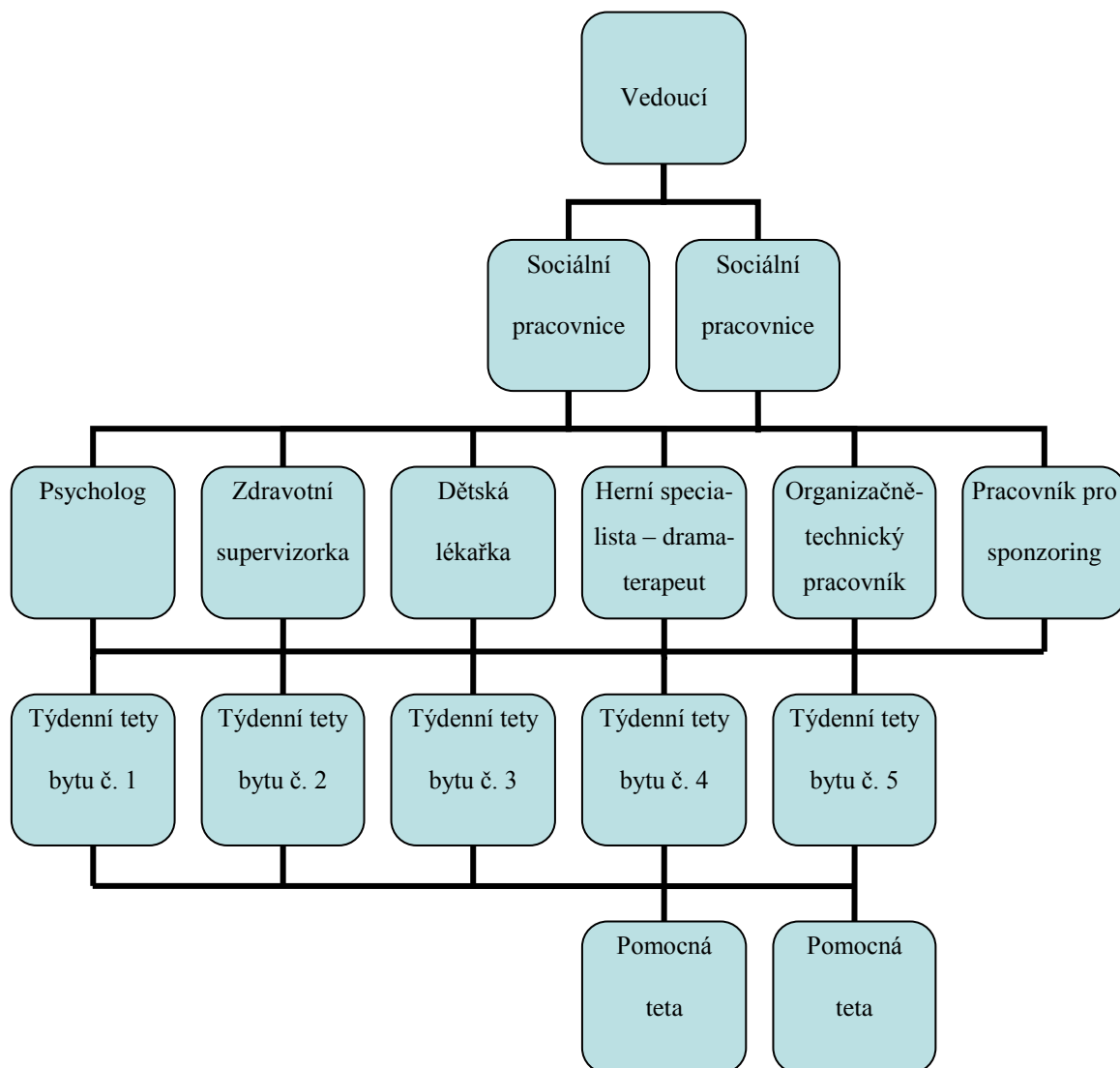
Jak uvedla JUDr. Vodičková v nástinu návrhu, státní příspěvek nyní pokrývá jen cca 70 % nákladů na dítě v Klokánku FOD. Nelze tedy očekávat, že by bylo v silách neziskové organizace zbývajících 30 % získat z darů veřejnosti a dotací. Státní dotace na tato zařízení nejsou nárokové a provozovatelé zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se tím dostávají do velké nejistoty, jak zajistit jejich provoz. Přitom Klokánky FOD jsou stále naplněné a orgány sociálně-právní ochrany dětí, soudy i jiné instituce jsou s úrovní jejich péče velmi spokojeny. Nelze ani tvrdit, že poskytují horší péči nebo horší služby než ústavní zařízení. Naopak oproti ústavním zařízením mají řadu nesporných výhod, které jsem uváděla v předešlé části 7.4 této bakalářské práce.

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, v rámci které by bylo možné pozměňovacím poslaneckým návrhem dosáhnout zvýšení státního příspěvku, je nyní již ve druhém čtení. A jako spravedlivé se mi jeví vyrovnat tuto zjevnou diskriminaci zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc oproti ústavním zařízením.

7.6 Zaměstnanci Klokánku FOD

Na následujících stránkách uvádím údaje o zaměstnancích Klokánku FOD, tedy „tetách“ a „strýcích“, kteří pečují o svěřené děti. Organizační struktura, kterou jsem zpracovala ve schématu (Schéma 1), se týká Klokánku FOD v Kroměříži na Kollárově ulici, kde pracují jako sociální pracovníci.

Schéma 1 Organizační struktura Klokánku FOD v Kroměříži na Kollárově ulici

V kroměřížském Klokánku FOD je tedy celkem 21 zaměstnanců, což vyobrazuje organizační struktura výše uvedená. Týdenní „tety“ jednotlivých bytů jsou vždy dvě a po týdnu se střídají. Pomocná „teta“ má denní pracovní dobu a je nápomocna týdenním „tetám“ při péči o děti.

Požadavky na „tety“ a „strýce“

Žadatel o zaměstnání, který má zájem pracovat ve funkci „teta“ nebo „strýc“ v Klokánku FOD, musí splňovat následující požadavky:

- „morální a trestní bezúhonnost,
- zkušenosti s péčí o děti (vlastní, přijaté, event. profesionální),
- minimálně středoškolské vzdělání (včetně vyučení),

- vhodná osobnostní struktura zahrnující:
 - dostatek empatie,
 - schopnost vytvořit svěřeným dětem útulné a citově vřelé prostředí a s tím související schopnost řádného vedení domácnosti, včetně vaření,
 - odolnost vůči psychické a fyzické zátěži (<http://www.fod.cz/>)⁶,
- absolvování náročného psychologického vyšetření, které musí prokázat jejich srdečný vztah k dětem, dostatek empatie a schopnosti vytvořit dětem citově vřelé prostředí,
- vykonání dobrovolnického týdnu v Klokánku FOD, ve kterém si zájemci o zaměstnání prakticky vyzkoušejí, co tato náročná práce obnáší.

Povinnosti „klokáních tet a strýců“

- „osobně zajišťovat celkovou osobní péči o svěřené děti namísto jejich rodičů, a to na principech náhradní rodinné péče,
- dbát o zdraví a řádný tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj svěřených dětí,
- důsledně chránit zájmy svěřených dětí, usměrňovat jejich jednání a vykonávat nad nimi dohled odpovídající stupni jejich vývoje,
- vytvořit svěřeným dětem bezpečné, citově vřelé a vlídné rodinné prostředí,
- vyvarovat se používání fyzických či jiných ponižujících trestů a jednání, kterým by se dotkl cti nebo důstojnosti dítěte nebo jeho rodinných příslušníků,
- osobně zajišťovat vhodnou stravu pro svěřené děti, včetně vaření,
- dbát na řádnou školní přípravu dětí a být v pravidelném kontaktu se školou,
- udržovat svěřený rodinný bytček, jakož i prádlo v čistotě a pořádku,
- k pořádku a čistotě vést i děti a vhodně je podle jejich věku a schopností zapojovat do domácích prací,
- zabraňovat vzniku škod na majetku Fondu ohrožených dětí a dětí a chránit je před ztrátou, odcizením, poškozením nebo zničením,
- obdobně přistupovat i k ostatním dětem v Klokánku,

- vést denní záznamy o chování, projevech a zdravotním stavu svěřených dětí i o návštěvách jejich rodinných příslušníků a o propustkách domů nebo do jiného výchovného prostředí,
- vést pokladní knihu a provádět měsíční vyúčtování svěřených finančních prostředků,
- účastnit se pracovních porad, školení a supervizí,
- zúčastňovat se spolu se svěřenými dětmi poradensko-relaxačních pobytů pro náhradní rodiny nebo prázdninových pobytů pro děti z Klokánků,
- účastnit se práce s rodinami svěřených dětí,
- dodržovat bezpečnostní a požární předpisy,
- dbát pokynů odborných a nadřízených pracovníků Fondu ohrožených dětí (<http://www.fod.cz/>).“

Zaměstnancům Klokánků FOD se blíže věnuji v praktické části této bakalářské práce. Sestavila jsem dotazník pro „tety“ a „strýce“ zjišťující jejich postoje a spokojenost s prací v těchto zařízeních. V případě nespokojenosti, měli zaměstnanci možnost uvést, co by přispělo ke zlepšení jejich spokojenosti. Další rozšiřující informace o Klokánku FOD uvádím v příloze (P IV a P V) této bakalářské práce, kde uvádím přehled Klokánků FOD v ČR (P IV) a dále statistické údaje (P V), ze kterých lze vyčíst důvody umístění nezletilých dětí, délku jejich pobytu a kam nejčastěji děti z Klokánků FOD odcházejí a mnoho dalšího.

Zaměstnání v Klokánku FOD se mi velice líbí a ráda pomáhám dětem v jejich krizových životních situacích. Snažím se, aby se děti mohly co nejdříve vrátit zpět ke své rodině a v případě, že toto není možné tak, aby co nejdříve přešly do trvalé náhradní rodiny. Jsem vždy potěšena, když vidím, že děti jsou ve svých rodinách spokojené a šťastné.

8 JAK POMOCI TÝRÁNÝM, ZANEDBÁVANÝM A JINAK OHROŽENÝM DĚTEM?

Informační materiál Fondu ohrožených dětí (2008), který nebyl publikovaný, uvádí následující doporučení, jak pomoci ohroženým dětem.

- Nenechávejte si poznatky o špatném zacházení s dítětem pro sebe, situace je obvykle ještě horší, než se jeví zvenčí. Malým dětem jde často o život.
- Je-li to možné, zeptejte se dítěte, jestli mu někdo neublíží, jestli ho něco netrápí.
- Zjistíte-li ve škole nebo v jiném kolektivním zařízení stopy týrání, zajistěte lékařské vyšetření dítěte a pokud možno i fotodokumentaci.
- Nasvědčují-li zjištěné poznatky týrání nebo pohlavnímu zneužívání, je nutno učinit neodkladně oznámení policii nebo státnímu zastupitelství, jinak byste se sami mohli dopustit trestného činu neoznámení. Informujte také orgán sociálně-právní ochrany dětí, případně i některou nestátní organizaci, například Fond ohrožených dětí.
- Odmítá-li se dítě vrátit domů, informujte ho o možnosti přijetí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (například Klokánek FOD), kde může až do rozhodnutí soudu zůstat i proti vůli rodičů. Dítěti velmi pomůžete, pokud je tam (s jeho souhlasem) přivedete nebo doprovodíte. Samo si většinou pomoci neumí.

Jsem ráda, že nyní Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem vnitra a spravedlnosti vyhotovilo návrh transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny. O tomto informovalo v dubnu roku 2009 formou tiskové zprávy. Tento návrh transformace bude součástí Národního akčního plánu, který bude předložen ke schválení vládě letos v červnu. Této transformaci má předcházet analýza současného systému péče o ohrožené děti. Mělo by tak dojít ke sjednocení a zkvalitnění práce s ohroženými dětmi, kdy v současné době jsou tyto stále omezovány hranicemi jednotlivých resortů. Zřejmě by mělo dojít ke sjednocení metodických, personálních, ale i legislativních a finančních podmínek. Mělo by dojít k širší podpoře preventivních aktivit a práce s ohroženými dětmi a rodinami.

Proto budme prosím pozorní ke všem náznakům ohrožujícím dítě a nenecháme si je pro sebe, ale předejme oznámení na příslušná místa a pomáhejme takto dítěti vyrůstat v harmonickém a láskyplném prostředí rodinném.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 CÍL VÝZKUMU

Praktická část mé bakalářské práce navazuje na předešlou část teoretickou. Zabývám se zde jednak dětmi umístěnými v Klokáncích FOD a dále se věnuji zaměstnancům Klokánek FOD.

Hlavním cílem výzkumu této bakalářské práce bylo získat údaje o dětech a důvodech jejich umístění do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD. Na základě analýzy spisové dokumentace dětí v části 12.1 jsem sestavila jednotlivé kazuistiky nezletilých dětí. Zpracovávání kazuistik dětí mě posléze inspirovalo k vytvoření dotazníku pro zaměstnance Klokánek FOD, kteří o nezletilé děti pečují. Zajímal mě jejich postoj k tomuto povolání a jejich spokojenost, popř. nespokojenost, s prací v těchto zařízeních. V případech nespokojenosti měli zaměstnanci možnost uvést svoje návrhy, které by přispěly ke zlepšení jim nevyhovující situace. Dotazník je uveden v příloze P I této bakalářské práce.

Stanovila jsem si tedy dvě hlavní oblasti cílů mého výzkumu.

1. Oblast zajímavější se o děti umístěvané do Klokánek FOD.
2. Oblast zajímavější se o vztah zaměstnanců k jejich práci v Klokáncích FOD.

K těmto hlavním oblastem cílů jsem si posléze stanovila cíle dílčí.

Dílčí cíle výzkumu jsou tedy následující.

- a) Zjistit, jaký je nejčastější důvod umístění dětí do Klokánek FOD?
- b) Popsat, jaká je anamnéza umístěvaných dětí do Klokánek FOD?
- c) Zmapovat, jaký je průběh pobytu nezletilých dětí v Klokáncích FOD?
- d) Zjistit, zda převažují mezi zaměstnanci Klokánek FOD ženy nad muži?
- e) Zjistit, jaká je spokojenost zaměstnanců se zaměstnáním v Klokáncích FOD?
- f) Zjistit, jaké okolnosti by přispěly k lepší atmosféře na pracovišti?

10 METODY VÝZKUMU

Pojmový aparát

K popisu zkoumané problematiky používám tohoto pojmového aparátu.

Častěji / častější - rozdíl mezi proměnnými o více než 50 dětí v jednotlivých letech 2005 až 2008.

Dítě – na základě zákona č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů, se jím rozumí nezletilá osoba.

Dotazník – „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí (Chráška, 2007, s. 163).“

Kazuistika – „nebo-li případová studie, se chápe buď jako popis jednotlivých případů, např. vznik, průběh a vyléčení duševní choroby či odstranění povahové vlastnosti apod., a může se týkat jedince i skupiny lidí či instituce. Kazuistika obsahuje zpravidla rodinnou a osobní anamnézu, diagnózu s prognózou, příslušná léčebná nebo nápravná opatření, jejich průběh a výsledky, popř. i sledování katamnestická. Někdy se v rámci kazuistiky uvádějí výsledky psychologického a lékařského vyšetření (Maňák, Švec Š., Švec V., 2005, s. 51 – 52).“

Nejčastější – nejvíce svěřených dětí v jednotlivých letech 2005 až 2008.

Předvýzkum – k ověření srozumitelnosti dotazníku respondentům.

Převažují – znamená o více než 10 %.

Spíše – rozdíl o více než 10 respondentů.

10.1 Metody sběru dat

V praktické části bakalářské práce se zaměřuji jednak na děti umístované do Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD a dále na zaměstnance, tedy „tety“ a „strýce“, kteří o nezletilé děti pečují.

Metody sběru dat jsem si tudíž vybrala následující dvě.

1. Analýza spisové dokumentace dětí a sestavení kazuistik.

Pro tuto metodu jsem se rozhodla z důvodu toho, že pracuji jako sociální pracovníce v Klokánku FOD v Kroměříži a mám tedy přístup ke spisové dokumentaci jednotlivých dětí.

2. Dotazníková metoda pro zaměstnance Klokánků FOD („tety“ a „strýce“).

Dotazníkovou metodu jsem si vybrala z důvodu toho, že jsem chtěla získat údaje od co možná největšího vzorku zaměstnanců. Nebylo by v mých silách navštívit všechny Klokánky FOD v České republice a se zaměstnanci vést rozhovory. Z důvodu toho jsem se rozhodla pro dotazník vlastní konstrukce a jeho následné rozeslání do jednotlivých Klokánků FOD. Přehled všech Klokánků FOD na území České republiky, do nichž jsem dotazníky rozeslala, uvádím v příloze P IV této bakalářské práce v obrázku.

„Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně. Nespornou výhodou dotazníku na druhé straně je, že umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromáždění dat od velkého počtu respondentů (Chráška, 2007, s. 163 – 164).“

10.2 Podmínky výzkumu

Na následujících řádcích bakalářské práce uvádím podmínky výzkumu, které mi přispěly k získání důležitých informací pro můj výzkum.

Analýzu spisové dokumentace jsem prováděla v průběhu měsíce listopadu 2008 až března 2009. Spisovou dokumentaci jsem si vybírala náhodně, nevyhledávala jsem žádné spojitosti mezi jednotlivými dětmi. Následně jsem zpracovávala jednotlivé kazuistiky nezletilých dětí. Více údajů ohledně sestavování kazuistik uvádím v části 12.1 mé bakalářské práce.

Dotazníkové šetření proběhlo v termínu od 11. listopadu 2008 do 8. prosince 2008 v Zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD a to na území celé České republiky. Více informací o administraci a distribuci mého dotazníku uvádím na následujících řádcích. Vzor dotazníku je uveden v příloze P I této bakalářské práce.

Administrace dotazníku

Dotazník se skládá ze 14 položek a jedná se o dotazník vlastní konstrukce. Položky dotazníku jsou rozděleny do následujících částí. Položky 1 – 3 jsou zaměřeny na zjištění složení výzkumného vzorku respondentů. Položky 4 – 7 jsou zaměřeny na respondentův názor

ohledně svého vzdělání, zkušeností s výchovou dětí a názor respondentů na jejich původní očekávání před nástupem do pracovního poměru na funkci „teta, popřípadě „strýc“. Položka 8 je na odlehčení a taktéž zjišťuje složení výzkumného vzorku respondentů. Položky 9 – 13 zjišťují spokojenost respondentů s prací v Klokáncích FOD a také zjišťují případné návrhy respondentů, které by přispěly ke zlepšení jejich spokojenosti. Položka 14 je pro respondenty na případné připomínky a návrhy k dotazníku.

Po sestavení dotazníku jsem nejprve provedla tzv. předvýzkum na pěti zaměstnancích Klokánku FOD v Kroměříži na Kollárové ulici a sedmi zaměstnancích na Havlíčkové ulici. Předvýzkumem byla ověřena srozumitelnost mého dotazníku pro respondenty, a zda údaje získané dotazníkem vystačí k ověření jednotlivých hypotéz. Předvýzkum byl úspěšný a odhalil moji chybu ve formulaci odpovědi položky č. 9. Do odpovědi jsem nezahrnula možnost, že noví zaměstnanci se školení Fondu ohrožených dětí prozatím neúčastnili a nemohli tedy posoudit jeho úroveň. Po tomto zjištění jsem upravila formulaci odpovědi u položky č. 9 mého dotazníku.

Následně jsem požádala vedení Fondu ohrožených dětí, které je zřizovatelem jednotlivých Klokánek FOD, o provedení dotazníkové šetření mezi jejich zaměstnanci. Dne 11. listopadu 2008 udělila tento souhlas k dotazníkovému výzkumu předsedkyně Fondu ohrožených dětí paní JUDr. Marie Vodičková.

Nyní jsem dotazník vytiskla v celkovém počtu 174 ks. Každý dotazník jsem vlastnoručně podepsala a poté dotazníky rozdělila do obálek. Dotazníky jsem dne 11. 11. 2008 rozeslala poštou do 15 Klokánek na území České republiky. Přiložila jsem také průvodní dopis pro sociální pracovníce uvedený v příloze P II této bakalářské práce, kde uvádím pokyny k rozdáni dotazníků „tetám“ a „strýcům“. V případě dvou kroměřížských Klokánek FOD na Kollárové a Havlíčkové ulici jsem dotazníky rozdala zaměstnancům osobně a také je osobně sesbírala.

Dne 21. 11. 2008 jsem e-mailem oslovila 10 Klokánek FOD a telefonicky 5 rodinných Klokánek FOD, zda jim dotazníky v pořádku přišly. E-mail je uveden v příloze P III této bakalářské práce. Do dvou kroměřížských Klokánek FOD na Kollárové a Havlíčkové ulici jsem dotazníky přinesla osobně, ověření o dodání tedy nebylo zapotřebí.

O rozdáni a sesbírání dotazníků byly požádány sociální pracovníce jednotlivých Klokánek FOD, jak je uvedeno v příloze P II, které také vyplněné dotazníky zaslaly zpět na moji ad-

resu v přiložené předem ofrankované obálce. Respondentům jsem nabídla i možnost, aby vyplněný dotazník zaslali samostatně na moji adresu, pokud by měli obavy ze ztráty anonymity při odevzdávání sociálním pracovním v kanceláři.

Náklady na vytvoření a rozeslání dotazníků činily 750 ks papírů, 30 obálek A4 (z toho 15 ofrankovaných obálek na vrácení dotazníků). Poštovné činilo Kč 618,- (zpáteční obálky byly již ofrankované).

Ze všech Klokánek FOD mi vyplněné dotazníky přišly zpět. Žádný zaměstnanec nevyužil možnosti samostatného odeslání vyplněného dotazníku na moji adresu. Dotazníky vždy přišly poštou hromadně.

Po provedení sečtení vyplněných dotazníků, jsem došla k následujícím informacím.

Dva dotazníky jsem z dalšího zpracování vyloučila, neboť byly neúplně vyplněny. Dotazníkového průzkumu se tedy zúčastnilo celkem 118 respondentů ze 174 rozeslaných dotazníků. Návratnost dotazníků jsem následně vypočítala na 67,82 %. Poněvadž byly dotazníky rozeslány poštou, návratnost není moc vysoká. V kroměřížských Klokáncích jsem ovšem měla návratnost 100 %, což bylo dáno tím, že jsem dotazníky rozdávala i sbírala osobně.

Data získaná z vyplněných dotazníků jsem zpracovávala osobně a to čárkovací metodou. Poté jsem v programu Excel sestavila přehledné tabulky, které jsem importovala do programu Word této bakalářské práce. Získaná data z vyplněných dotazníků analyzuji a interpretuji v části 12.2 mé bakalářské práce.

10.3 Charakteristika výzkumného vzorku

V praktické části této bakalářské práce se zaměřuji na dvě oblasti cílů výzkumu, které jsem si stanovila na začátku praktické části mé bakalářské práce. Z tohoto důvodu jsou výzkumné vzorky dva.

První výzkumný vzorek se týká nezletilých dětí a jedná se tedy o:

1. děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD na území České republiky v letech 2005 – 2008.

Tento výzkumný vzorek jsem si zvolila z důvodů, které vysvětluji na následujících řádcích. Ke zjištění nejčastějších důvodů umístování nezletilých dětí do Klokánek FOD jsem vyu-

žívala statistické údaje v příloze P V této bakalářské práce, které vychází z celé České republiky. Rozhodla jsem se tak z důvodu větší výpovědní průkaznosti. Neboť údaje z celé České republiky jsou zcela jistě objektivnější než pouze údaje z jednoho Klokánku FOD.

Pro sestavování jednotlivých kazuistik, zjišťování anamnéz a zmapování průběhů pobytů v Klokáncích FOD jsem využívala užšího výzkumného vzorku. Jedná se o děti umístěné v Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD v Kroměříži v letech 2005 – 2008. Rozhodla jsem se tak z důvodu toho, že pracuji jako sociální pracovníce v Klokánku FOD v Kroměříži a mám tedy přístup k jednotlivým spisovým dokumentacím nezletilých dětí.

Druhý výzkumný vzorek je následující a to:

2. „tety“ a „strýcové“, tedy zaměstnanci zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD z České republiky, v pracovním poměru od 11. listopadu 2008 do 8. prosince 2008.

Dotazníkového výzkumu se zaměstnanci účastnili dobrovolně. Dotazníkové šetření se uskutečnilo od 11. listopadu 2008 do 8. prosince 2008 v Zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD a to na území celé České republiky. Celkem bylo rozesláno 174 dotazníků do 17 Klokánek FOD a vyplněný dotazník zaslalo zpět celkem 118 osob. Další charakteristika výzkumného vzorku je uvedena v následujících čtyřech tabulkách třídění prvního stupně. Uspořádáno podle položek dotazníku.

K položce č. 1: zjišťovala jsem složení vzorku respondentů podle pohlaví.

Tab. 1 Pohlaví respondentů.

	abs.	%
žena	112	94,92
muž	6	5,08
CELKEM	118	100,00

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 118 respondentů. Dotazník vyplnilo 112 žen a 6 mužů. Mezi respondenty převládaly ženy a to ve více než 94 %.

K položce č. 2: zjišťovala jsem složení vzorku respondentů podle věku.

Tab. 2 Věk respondentů.

	abs.	%
20 let a méně	1	0,85
21 - 30	10	8,47
31 - 40	11	9,32
41 - 50	38	32,20
51 - 60	57	48,31
61 let a více	1	0,85
CELKEM	118	100,00

Zhruba polovina respondentů je starší, a to 51 – 60 let. Nejméně je ve věku 20 let a méně a také ve věku 61 let a více, což se domnívám, že je z důvodu toho, že povolání „tety“, popřípadě „strýce“ je velmi fyzicky i psychicky náročné.

K položce č. 3: zjišťovala jsem složení vzorku respondentů podle dosaženého vzdělání.

Tab. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.

	abs.	%
Základní	2	1,69
Vyučen(a)	19	16,10
Středoškolské	80	67,80
Vyšší odborné	8	6,78
Vysokoškolské	9	7,63
CELKEM	118	100,00

Většina, tedy více než 67 % respondentů má středoškolské vzdělání. Pouze 2 respondenti, kteří vyplnili dotazník, mají základní vzdělání.

K položce č. 8: zjišťovala jsem složení vzorku respondentů podle délky praxe v Klokánku FOD ve funkci „teta“, „strýc“.

Tab. 4 Délka praxe respondentů v Klokácích FOD ve funkci „tety“, popřípadě „strýce“.

	abs.	%
3 měsíce a méně	11	11,86
4 měsíce - 12 měsíců (1 rok)	20	16,10
13 měsíců - 24 měsíců (2 roky)	20	16,10
25 měsíců - 36 měsíců (3 roky)	32	26,27
37 měsíců - 48 měsíců (4 roky)	12	10,17
49 měsíců a více	23	19,49
CELKEM	118	100,00

Největší počet respondentů pracuje v Klokácích FOD v rozmezí dvou až tří let, což představuje 26 % dotázaných.

Domnívám se, že získané faktografické údaje jsou ovlivněny následujícími okolnostmi: v poslední době dochází k vyšší fluktuaci zaměstnanců, neboť Fond ohrožených dětí se dostává do opožděné platební schopnosti vůči svým zaměstnancům. Proto je spousta zaměstnanců zaměstnána dva roky a méně, což je zapříčiněno opakujícími se finančními problémy Fondu ohrožených dětí. Finanční problémy jsem již vysvětlovala v části 7.5 teoretické části mé bakalářské práce.

Na druhou stranu je ale také dostatek zaměstnanců, kteří ve Fondu ohrožených dětí pracují již delší dobu a to více jak dva roky a déle.

11 FORMULACE PROBLÉMŮ A HYPOTÉZ

„Problém by měl být formulován zcela konkrétně, jednoznačně a pokud možno v tázací formě. Problém by měl vyjadřovat vztah mezi dvěma nebo více proměnnými (Chráska, 2007, s. 17).“

„Hypotézy tvoří jádro klasických (kvantitativně orientovaných) výzkumů. Žádný empirický důkaz nemůže hypotézu nikdy jednoznačně a definitivně dokázat. Je možné říci, že empirický výzkum v podstatě hypotézu nedokazuje, ale pouze zdůvodňuje její přijatelnost. Je-li hypotéza na základě důkladného empirického ověření přijata, je možné ji zobecnit a doporučit k praktickému využití (Chráska, 2007, s. 17).“

Podle Chrásky (2007) je hypotéza tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích, vyjádřené oznamovací větou a musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými.

Jak jsem již uvedla dříve v praktické části bakalářské práce, mé výzkumné cíle a metody se zabývají dvěma oblastem výzkumu a proto jsem formulovala následující hypotézy.

Problém 1: Jsou při umístování dětí do Klokánků FOD důvody bytové nouze častější než důvody hospitalizace rodiče?

Hypotéza (H1) Při umístování dětí do Klokánků FOD jsou častějšími důvody bytová nouze než hospitalizace rodiče.

Problém 2: Odchází z Klokánků FOD děti častěji zpět domů než do náhradní rodinné péče?

Hypotéza (H2) Děti z Klokánků FOD odchází častěji zpět domů než do náhradní rodinné péče.

Problém 3: Naplnilo zaměstnání „tety“, „strýce“ respondentovo očekávání spíše než nenaplnilo?

Hypotéza (H3) Zaměstnání „tety“ a „strýce“ spíše naplnilo respondentovo očekávání než nenaplnilo.

Problém 4: Jsou zaměstnanci Klokánků FOD spíše spokojeni s výší finančního ohodnocení s ohledem na práci, kterou vykonávají, než nespokojeni?

Hypotéza (H4) Zaměstnanci Klokánků FOD jsou spíše spokojeni s výší finančního ohodnocení než nespokojeni.

Problém 5: Převažují důvody psychické (fyzické) náročnosti nad důvody platovými, pro které by respondenti zvažovali změnu zaměstnání?

Hypotéza (H5) Důvody psychické (fyzické) náročnosti, pro které by respondenti zvažovali změnu zaměstnání, převažují nad důvody platovými.

12 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT

V této kapitole prezentuji výsledky analýzy spisové dokumentace nezletilých dětí – kazuistiky a analyzuji údaje získané pomocí dotazníků.

12.1 Analýza spisové dokumentace dětí.

Hartl a Hartlová (2005) vysvětlují kazuistiku neboli případovou studii jako popis jednotlivých případů a to vznik, průběh a vyléčení duševní choroby nebo také odstranění povahové vlastnosti a pro podobné případy slouží jako pomoc při srovnávání. Případová studie se může týkat také skupiny lidí. Jedná se tedy o typ výzkumu, který zahrnuje velmi důkladné pozorování jednotlivců.

Internetové stránky otevřené encyklopedie Wikipedie (<http://www.wikipedia.cz>) uvádí, že kazuistika je součástí druhé etapy sociální práce, tedy etapy diagnostické, kdy zjišťujeme a hledáme příčiny, které vedly k určitému sociálnímu problému. Na základě zjištěných údajů sestavujeme kazuistiku.

Případová studie je časově náročná a je zde snížena možnost generalizace, nebo-li zevšeobecnování výsledků.

Kazuistiky dětí

Kazuistiky dětí zahrnují frekventované případy z Klokánku FOD v Kroměříži na Kollárově ulici.

Sestavené kazuistiky shodně obsahují následující části a to:

- osobní anamnézu – vývoj v předškolním věku (motorika, řeč, onemocnění, chování – LMD, ADHD), charakterové vlastnosti, zájmy, kamarádi,
- rodinnou anamnézu – kde a jak se dítě narodilo, kde vyrůstalo – výchovný styl rodičů (typ soužití), počet sourozenců, vliv prarodičů, vlivy prostředí, přátel, rodinných příslušníků,
- školní anamnézu – adaptace na mateřskou školu, začátek školní docházky, vztahy ke spolužákům a učitelům, obtíže při vzdělávání,
- další část popisuje současný stav a to, jak se vyvíjel pobyt dítěte v Klokánku FOD – jak rodiče žijí po odejmutí dítěte a jak s dítětem v Klokánku FOD udržují kontakt.

Tato část je vždy rozdělena podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. O nezletilých dětech vedeme totiž rozdělenou spisovou dokumentaci na základě uvedených zákonů.

- dále uvádím prognózu, která „je nejčastěji charakterizována jako odhad budoucího vývoje, jako předvídaní pravděpodobných změn ve stavu, struktuře a dynamice jevů v nových podmínkách“ (Maňák, Švec, Š., Švec, V., 2005, s. 79), a také uvádím příslušná doporučení, na co by se dle mého názoru měl klást důraz.

Osobní, rodinná a školní anamnéza bude obsahovat informace z uplynulého života dítěte, které mohou být významné k objasnění současného stavu. Děti do Klokánků FOD přicházejí v různém věku a informace o jejich anamnéze bývají značně omezené. Vždy se ale snažím podat, co možná nejvíce informací, které budou o nezletilých dětech dostupné z jejich spisové dokumentace a dbám na zachování anonymity dítěte, rodičů i případné náhradní rodiny. Kazuistiky se týkají nezletilých dětí z kroměřížského Klokánku FOD na Kollárově ulici. Sestavila jsem celkem šest kazuistik.

Kazuistika č. 1

V první kazuistice jsem se zaměřila na 13tiletého chlapce, který je v Klokánku již čtvrtým rokem. Prostudovala jsem si řádně celý chlapcův spis, který je již velmi obsáhlý. Z analýzy spisové dokumentace jsem zjistila, že chlapec trpí posttraumatickou stresovou poruchou na základě prožitého týrání a zanedbávání péče ze strany duševně nemocné matky.

Osobní anamnéza

Těhotenství první, rizikové, z dvojčat. Při porodu nekříšen, prospíval. Očkován řádně. Nemocnost běžná. Roku 2002 prodělal neštovice. Veden v psychiatrické ambulanci pro depresivní stavy, medikace Rispolux. Je spíše introvertní typ.

V Klokánku FOD chlapec rád pomáhá s domácími pracemi a vařením. Je rád za pochvalu a jakoukoliv pozornost ze strany „tety“. Ve volném čase jezdí na kole a kolečkových bruslích. Navštěvuje knihovnu, kde se nejvíce zajímá o encyklopedické knihy. Také rád hraje hry na počítači.

Ve škole má dva blízké kamarády, se kterými tráví i svůj volný čas.

Rodinná anamnéza

Matka: rok narození 1968, od roku 1997 zjištěna mánio-depresivní psychóza – užívá medicaci, přiznán plný invalidní důchod.

Otec: rok narození 1947, přiznán částečný invalidní důchod.

Rodiče rozvedeni v roce 2003 a otcí stanoveno výživné na syna. Ve společné domácnosti nežijí již od roku 1998.

Sourozenci: sestra – dvojče, rok narození 1995, na žádost matky dána do adopce.

Chlapec pochází ze sociálně slabé, neúplné rodiny. Matka měla chlapce ve svých 27 letech. Chlapec má sestru, kterou vychovává náhradní rodina. Otec s matkou nežije, s chlapcem není vůbec v kontaktu. Matka byla několikrát hospitalizována v psychiatrické léčebně v Kroměříži z důvodu manio-depresivních psychóz. Matka často pila alkohol, což její stav stále zhoršovalo. Opakovaně nedokončila léčbu a posléze jí byla nařízena ústavní léčba. Chlapec matku zcela odmítal a měl z ní velký strach. Z rodiny jej nekontaktoval nikdo mimo dědečka ze strany matky. Prarodiče o situaci v rodině nevěděli, neboť s matkou nejsou v kontaktu. Po přijetí nezletilého do Klokánku FOD jsou s ním v pravidelném kontaktu. Ovšem prarodiče nemají zájem chlapce vychovávat vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a pokročilému věku.

Školní anamnéza

Vysvědčení ze 7. ročníku 1. pololetí základní školy: český jazyk a zeměpis 3, anglický jazyk, dějepis, matematika a fyzika 4, výchova k občanství a ke zdraví a přírodopis shodně 2, hudební, výtvarná, tělesná a pracovní výchova hodnoceny shodně 1, informatika a ekologický seminář 1. Nezletilému byla udělena důtka třídního učitele za nepořádnost a neustálé zapomínání úkolů a pomůcek. „Teta“ z Klokánku FOD se snaží každodenně chlapci úkoly a pomůcky kontrolovat, ale nezletilý zapomíná, co má za povinnosti. Do školy chodí na doučování z českého jazyka a v rámci programu „Doučování“ dobrovolnického centra Spektrum za chlapcem dochází 1x týdně student. Účelem schůzek je doučování vyučovacíh předmětů, ve kterých má dítě problémy. Doučování probíhá pouze v prostorách Klokánku FOD.

Dne 15. 11. 2006 byl vyšetřen v pedagogicko-psychologické poradně. Jedná se o chlapce s aktuální intelektovou výkonností odpovídající střednímu pásmu průměru, s vyrovnaným

profilem jednotlivých schopností, ale s oslabenou grafomotorickou koordinací, která negativně ovlivňuje proces psaní. Průměrně rozvinuta je zraková všímavost k detailům. V matematice počítá s určitými latencemi. Jeho všeobecný přehled odpovídá normě. Má snahu o dobrý výkon, plnému využití intelektové kapacity do jisté míry brání obtíže při koncentraci pozornosti.

Vývoj pobytu v Klokánku FOD

1. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Nezletilý byl do Klokánku FOD přijat dne 3. 1. 2006 na svou vlastní žádost pro matčinu závažnou duševní poruchu – schizofrenii. Matka byla opakovaně hospitalizována v psychiatrické léčebně. V době zhoršení jejího stavu chlapci nedávala najíst, napít, rozstříhala mu veškeré oblečení a vyhrožovala mu fyzickou újmu, když řekne, co se u nich doma děje. Jediné jídlo, které nezletilý měl, byl oběd ve škole. O prázdninách pil pouze vodu a jídlo dostával od kamarádů. Matka chlapce mnohdy nechtěla pouštět do školy. S otcem se nezletilý nestýká. Do Klokánku FOD doprovodili nezletilého pracovníci MÚ - OSPOD. Byl velmi šťastný, když po přijetí do Klokánku FOD dostal teplý oběd. Přijetí nezletilého jsme dne 3. 1. 2006 ohlásili na MÚ – OSPOD a městský úřad téhož dne sepsal žádost o umístění nezletilého do našeho zařízení. Následně podal návrh na vydání předběžného opatření k okresnímu soudu.

Na návrh MÚ – OSPOD vydal dne 4. 1. 2006 okresní soud usnesení o předběžném opatření, kterým se nezletilý předal do péče našeho zařízení. Při šetření MÚ – OSPOD dne 4. 1. 2006 byla matka neupravená, znečištěná, obličej měla pomalovaný černou a hnědou barvou. Na dotaz uvedla, že se cítí skvěle. Soud dospěl k závěru, že vzhledem ke zjištěným závažným nedostatkům v péči matky o nezletilého je v jeho zájmu umístění do Klokánku FOD, neboť matka není z objektivních důvodů daných jejím zdravotním stavem schopna zajistit řádnou péči o nezletilého, včetně vyživovací povinnosti a zatím není známa ani jiná vhodná osoba z okolí matky či její rodiny, která by zajistila péči o chlapce.

V Klokánku FOD byl chlapec z počátku zvýšeně úzkostný, velmi dráždivý, na zátěž reagoval afektivními výbuchy, někdy u něj lze pozorovat i depresivní projevy. Návštěv matky se velice obává. Velmi ho vyvádí z míry, pokud ho matka začne ujišťovat, že si ho už brzy vezme k sobě. Stresují ho i matčiny dopisy. Postupem času se nezletilý na pobyt v Klokánku FOD poměrně zadaptoval. Na prostředí i na „tety“ si zvykl, s dětmi v bytě vy-

cháží dobře, s „tetami“ rovněž. Chlapec je komunikativní, ochotný spolupracovat a vděčný za věnovanou pozornost a péči. Jeho problémem je určitá emoční labilita, která se projevuje výkyvy v náladách. Jeho psychické ladění je spíše úzkostné. V Klokánku FOD potřebuje individuální citlivý přístup. Nejlépe na něj platí pozitivní přístup, pochvala a povzbuzení, z toho má radost a je za to vděčný. Je také v péči dětské psychiatricky.

Chlapcovo dětství bylo poznamenáno závažnými rodinnými problémy a rovněž odloučením od sestry – dvojčete. Po konzultaci s MÚ – OSPOD je zřejmé, že návrat do biologické rodiny není možný, poněvadž matka již dvanáct let nedodrží léčbu, požívá alkohol a výrazným způsobem zanedbávala péči o syna. Chlapec ji zcela odmítá a kontakt s ní si nepřejí. Velmi se své matky bojí. Po několika rozhovorech chlapce s „tetou“ i paní psychologkou se postupně uklidňoval, uvědomoval si, že již nemusí být s matkou a pobyt v Klokánku pro něj znamenal pocit bezpečí.

Během pobytu v Klokánku FOD došlo k postupnému celkovému zklidnění, stabilizaci. Začal být usměvavý a otevřenější. Obava z případného návratu k matce ho však velmi znepokojuje. Nadále odmítá jakýkoliv kontakt s ní, což Klokánek FOD v zájmu dítěte plně respektuje. Po telefonickém hovoru chlapce s matkou, byl chlapec velmi vystrašený a trvalo dlouho než jej „teta“ uklidnila. Matka mu zvýšeným hlasem opakovala, že si vše vyřizuje proto, aby byla zase s ním. Chlapec opakovaně zdůrazňoval, že se matky moc bojí a že k ní v žádném případě nechce jít, ani ji vidět a ani s ní mluvit. O situaci byl informován MÚ – OSPOD i okresní soud. Městský úřad – OSPOD dne 2. 3. 2006 nedoporučil za současné situace případný osobní kontakt chlapce s matkou.

Dne 16. 10. 2006 byl nezletilý svěřen do Klokánku FOD na základě rozsudku okresního soudu. Při soudním jednání byl vyslechnut i nezletilý a ten zcela jednoznačně sdělil, že návrat k matce si nepřejí. Soud jeho přání vyhověl. Matce a otci bylo soudně stanoveno výživné.

Úkolem pracovníků Klokánku FOD bylo jednak rozvíjet osobnostní rozvoj chlapce a také se zaměřit na přípravu chlapce na přechod do nové náhradní rodiny. Zpočátku chlapec náhradní rodinu zcela odmítal, nedůvěřoval nikomu. Bylo zcela pochopitelné, že k dospělým neměl žádnou důvěru. Psycholožka i psychiatricka zdůraznila, že k chlapci je zapotřebí přistupovat velmi citlivě a opatrně. Avšak zhruba po roce a půl začal sám přechod do nové rodiny zvažovat a aktivně se o svou situaci zajímal. Začal sdělovat i podrobnosti, že by

mohli mít psa, aby nekouřili a byli na něj hodní. Změnu jeho rozhodnutí spatřuji i v tom, že viděl, jak se ostatní děti z bytu po vyřešení jejich krizové životní situace vracejí zpět domů k rodičům a někteří odcházejí do rodiny nové. O situaci jsme ihned informovali MÚ – OSPOD a opatrovnické oddělení okresního soudu. Pracovnice MÚ – OSPOD předala dokumenty pracovníci náhradní rodinné péče a ta spolu s psychologkou a dětskou lékařkou vyplnila dotazník dítěte vhodného do náhradní rodinné péče.

Od listopadu 2007 byl nezletilý zařazen do Programu Pět P dobrovolnického centra Spektrum v Kroměříži. Program Pět P znamená přátelství, podporu, prevenci, péči a pomoc. V rámci dobrovolnického programu pracuje vyškolený dobrovolník vždy individuálně s jedním dítětem. Náplň schůzek záleží především na dobrovolníkovi, dítěti a domluvě s rodiči dítěte. Mohou sportovat, chodit na výstavy, učit se spolu, chodit do kina, povídat si, atd. Role dobrovolníka v životě je podpůrná – není a v žádném případě nechce být náhradou role rodičovské. Za chlapcem pravidelně 1x týdně dochází student dobrovolník, se kterým se společně věnují volno-časovým aktivitám.

V závěru školního roku 2008 se chlapec zúčastnil s Klokánkem FOD ozdravně-rekreačního pobytu u moře v Itálii. U moře se chlapci velice líbilo a dlouho na dovolenou vzpomínal.

Letní prázdniny trávil nezletilý na základě souhlasu MÚ – OSPOD u prarodičů. Z pobytu se vrátil v pořádku a plný zážitků. Pomáhal dědečkovi v hospodářství a při zemědělských pracích. Neboť nezletilý byl v měsíci červenci a srpnu v plné jejich zaopatřenosti, přídavky na dítě byly zaslány poštovní poukázkou prarodičům do vlastních rukou.

Po návratu do Klokánku FOD se u nezletilého začaly objevovat časté konflikty se spoluobčiany a také nerespektování autority. Dramaterapeutka a psychologka provedly s chlapcem pohovor. Zjištěno bylo, že má opětovné sklony k lítostivosti, vztahovačnosti a objevuje se u něj typický egocentrismus. Chlapec je citově labilní, pokud je pozornost ze strany dospělých rozdělována mezi více dětí a ne pouze na jeho osobu, těžko to snáší. Občasné výkyvy v chování vyplývají z citové deprivace a sklonu k vztahovačnosti. Dětská psychiatricka chlapci předepsala medikaci ke zklidnění, neboť se u něj začaly projevovat depresivní nálady. Chlapec se také dostával do puberty, což jeho psychický stav ještě zhoršovalo.

Vánoční a jarní prázdniny strávil nezletilý na základě souhlasu MÚ – OSPOD u svých prarodičů. Chlapec se na pobyt velmi těšil. Byl rád, že alespoň někdo se o něj z rodiny zajímá.

Poté pravidelně 1x za dva týdny tráví nezletilý víkendový pobyt u svých prarodičů na základě souhlasu MÚ – OSPOD. Na pobyt k prarodičům se chlapec vždy velmi těší. Z pobytu se vrací vždy spokojený. Nezletilý návštěvami u prarodičů udržuje kontakt se svojí rodinou a posiluje tak sociální vazby se členy širší rodiny. Prarodiče byli velice rádi, že již bylo zahájeno hledání nové rodiny pro chlapce.

Matka nezletilého kontaktuje zhruba 1x za dva měsíce formou dopisu, který chlapci předáváme. Od konce února 2008 je matka opětovně hospitalizována v psychiatrické léčebně pro svoji duševní poruchu. Kontakt s matkou se zpočátku snažil vyhýbat a zcela ji odmítal, nyní ji akceptuje, avšak nevyhledává ji. Zřídka se setkají s matkou na vycházce ve městě. I matka s umístěním syna do náhradní rodinné péče souhlasí. Uvědomuje si, že chlapci velmi ublížila a že její psychický stav ji neumožňuje o chlapce pečovat. Matka vždy předepsanou medikaci určitou dobu užívá, poté si ovšem myslí, že je již v pořádku, medikaci vysadí a opět se u ní projeví mánio-depresivní stavy. Často také matka požívá alkoholické nápoje. Léčbu na psychiatrickou léčebnu vždy nastoupí, ale nedokončí.

Momentálně krajské úřady nemají pro chlapce vhodnou náhradní rodinu. Dne 14. 4. 2009 byly tedy zaslány kopie materiálů nezletilého k NRP do Fondu ohrožených dětí pracovníci pro náhradní rodinnou péči. Chlapec souhlasil s uveřejněním fotografie na internetových stránkách Fondu ohrožených dětí a taktéž ve Zpravodaji FOD za účelem nalezení pěstounské rodiny. Na novou rodinu se chlapec těší a opakovaně se ptá, zda již byla nějaká rodina vybrána. Psychicky je na přechod do nové náhradní rodiny připraven a aktivně se o tuto možnost zajímá. Doporučili jsme, aby byly vazby mezi chlapcem a prarodiči v náhradní rodině zachovány. Udržování kontaktu s nimi mu prospívá.

2. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

V souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, byla uzavřena smlouva o poskytování sociální služby – sociální rehabilitace a to počínaje dnem 18. 11. 2008.

Následovně bylo naplánováno poskytování sociální služby. Osobními cíli uživatele jsou zvládnutí úklidu a udržování pořádku v pokoji a ve svých osobních věcech, dále naučit se připravovat jednoduchá jídla, umět hospodařit s penězi, motivovat sebe samého k přátelským osobním vztahům. Úkoly a postupy k naplnění těchto cílů jsou vynášení koše, vytírání podlahy, udržování pořádku v šatní skříni a na psacím stole, žehlení prádla, vaření jídla a hospodaření s penězi.

Při poskytování sociální rehabilitace se vedou průběžné záznamy, ze kterých je patrné, že chlapec se průběžně učí zacházet se svěřenými penězi a to tak, že zvládne již nákup svých školních potřeb a menší nákupy potravin pro všechny v bytě. Chlapcovou oblíbenou činností se stalo vaření jednoduchých jídel a moučnicků. Za pomoci „tety“ zvládá žehlení vlastního oblečení. „Teta“ s nezletilým pracuje na tom, aby chlapec nebyl příliš vztahovačný a přehnaně kritický ke svému okolí. Snaží se o to, aby si kolem sebe vytvářel přátelské prostředí, což mu ještě činí problémy.

V prosinci 2008 se průběžně zhodnotil plán poskytování sociální služby. Chlapci se již daří lépe si udržovat pořádek v pokoji i ve svých osobních věcech. Projevuje snahu se zapojovat do žehlení prádla, ale také do úklidu bytu. Hospodaření s penězi hodnotí „teta“ velmi dobře, neboť je spolehlivý a svěřené peníze vždy vyúčtuje bezchybně. O něco lépe je na tom se sebeovládáním a s komunikací s ostatními dětmi a dospělými. Další postupy k naplnění cílů bylo stanovení si zlepšovat se v předešlých dovednostech a chlapec si chce také zlepšit prospěch ve škole a lépe se ovládat v chování.

V lednu 2009 proběhla terapie za účasti zvířete – canisterapie za účelem působení na pozitivní změny v oblasti prožívání, navazování vztahů, kognitivních funkcí (získávání informací o psovi), motorických funkcí (cílená hra se psem), verbálních a neverbálních komunikačních funkcí (oslovování a komunikace se psem).

V únoru 2009 zapsala „teta“ Klokánku FOD záznam z průběhu poskytování sociální služby, ve kterém uvedla, že chlapec je velmi roztěkaný a nastoupila u něj puberta. Došlo k mírnému zhoršení v udržování si pořádku kolem sebe a ve svých osobních věcech. Pokrok vidí „teta“ v tom, že se snaží ovládat své občasné impulzivní chování a dokáže si přiznat svou chybu. Taktéž neustále nabízí ochotně svoji pomoc „tetám“ při nakupování. Nejlépe „teta“ hodnotí jeho vlastní iniciativu a zájem o vaření. Zvládne téměř samostatně upéct koláč či uvařit jednoduchou večeři.

Prognóza a příslušná doporučení

Domníváme se, že pro chlapcův zdravý psychosomatický vývoj je stabilní láskyplné rodinné prostředí tím nejlepším řešením. Proto věříme, že mu již brzy bude nalezena trvalá náhradní rodina, která umožní chlapci zachování vazeb mezi ním a jeho prarodiči.

Doporučuji v případě potřeby pokračující péči ze strany dětské psychiatricky. Novým rodičům může také s možnými problémy pomoci psycholog. Doporučujeme, aby nová rodina

podporovala kontakt s biologickými prarodiči, které má chlapec velmi rád. Předpokládáme, že nová rodina bude chlapci naplňovat potřebu lásky a bezpečí. Na chlapce bude dobře působit, že již někam trvale patří. Problémy mohou nastat při sžívání s novými sourozenci, kteří v nové rodině mohou být. Může se objevovat sourozenecká rivalita, která se vhodným výchovným působením podaří zvládnout. Chlapec může mít také zpočátku adaptační potíže na nové prostředí, ve škole, apod., než si najde nové kamarády a dostatečně se seznámí s okolím. Také nastupující puberta může znamenat zátěž, ale láskyplným vedením nové rodiny se podaří vše zvládnout. Chlapec může mít občasné výkyvy nálad, depresivní potíže, vzhledem k tomu, že byl vystaven dlouhodobě stresovým situacím a i nadále trpí post-traumatickou poruchou. Chlapec pozná blahodárné působení trvalé rodiny, která ho bude podporovat. Bude obklopen milující rodinou, to všechno pomůže zvládnout případné obtíže, chlapec se také naučí projevovat lásku k ostatním a dojde k celkové stabilizaci jeho psychického stavu.

Kazuistika č. 2

Druhá kazuistika popisuje případ 8letého chlapce a jeho 18tileté sestry. Sestra byla do Klokánku FOD přijata o den později než její bratr.

Osobní anamnéza

Chlapec

Těhotenství druhé. Porod v pořádku, adaptace fyziologická, kojení, očkován řádně, nemocnost běžná.

Matka péči o syna postupně nezvládala, pro abusus alkoholu byl chlapec od listopadu 2004 krátkodobě umístěn v kojeneckém ústavě a následovně v dětském domově. Matka nastoupila na protialkoholní léčbu, kterou o dva týdny předčasně ukončila. Šetřením sociálních pracovníků nebylo zjištěno, že by matka i nadále požívala alkohol. Na jednání se vždy dostavovala v pořádku. V říjnu roku 2005 bylo předběžné opatření zrušeno a chlapec předán zpět do péče matky. Rozsudkem soudu z dubna roku 2006 byl nad výchovou nezletilého stanoven soudní dohled.

Jedná se o aktivního a živého chlapce. Kamarády má v mateřské škole a také dva chlapce z „klokánčího“ bytu (tříletého a pětiletého). Rád si hraje se stavebnicemi a autodráhou. Také si rád prohlíží dětské knížky a sleduje pohádky v televizi.

Dívka

Těhotenství třetí. Porod v pořádku, adaptace fyziologická, kojena pouze 2 měsíce, očkována řádně, nemocnost běžná.

V minulosti byla nezletilá z důvodu alkoholismu matky umístěna do dětského domova, kterému předcházela pobyt v diagnostickém ústavu.

Jedná se o spolehlivou a slušnou dívku. Kamarádí pouze se spolužačkou, se kterou chodí i na vycházky. Ráda pomáhá „tetě“ s domácími pracemi a skvěle vaří.

Rodinná anamnéza

Matka: rok narození 1968, v evidenci úřadu práce.

Otec: rok narození 1965, toho času ve výkonu trestu odnětí svobody.

Rodiče rozvedeni v roce 2004.

Další sourozenci: nevlastní bratr – rok narození 2004, od roku 2005 v pěstounské péči se souhlasem matky.

Školní anamnéza*Chlapec*

Aktuální úroveň rozumových schopností chlapce odpovídá pásnu podprůměru, s disharmonickým profilem úrovně rozvoje jednotlivých schopností a opožděním v oblasti grafomotorického vývoje, kresba lidské postavy je stále typu hlavonožec s detaily v oblasti hlavy. Úchop tužky je křečovitý s velkým tlakem na podložku, zápěstí neuvolněné.

Plnému využití kapacity jeho rozumových schopností brání obtíže s koncentrací pozornosti, snadná unavitelnost a zvýšený psychomotorický neklid i následky předchozí psychické deprivace v primární rodině. Jeho vyjadřovací schopnosti odpovídají věku, vyjadřuje se v jednoduchých větách.

U chlapce je patrna velká snaha o co nejlepší výkon a velmi dobrá spolupráce, proto lze předpokládat, že pokud mu bude věnována zvýšená individuální pozornost a péče a bude pozitivně motivován, je možné očekávat výrazné zlepšení v oblasti dalšího rozvoje jeho schopností, neboť v kognitivních předpokladech má mezery.

Dívka

Základní školu ukončila nezletilá 8. ročníkem. Momentálně navštěvuje 2. ročník odborného učiliště a praktické školy oboru kuchařské práce. Ve škole je dívčino chování bezproblémové a výsledky má velmi pěkné. Do školy se připravuje pravidelně sama bez připomínání.

Vysvědčení 3. ročníku 1. pololetí: český jazyk a matematika shodně známka 2, všechny ostatní předměty hodnoceny známkou 1. Nezletilé byla opětovně udělena pochvala ředitele školy za odpovědný přístup k práci na individuálním pracovišti a za vzornou školní docházku.

Vývoj pobytu v Klokánku FOD*1. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.*

Nezletilý byl do Klokánku FOD přijat na základě žádosti městského úřadu – OSPOD dne 14.8.2007. Matka nezletilého byla již 5 dnů pod vlivem alkoholu a nebyla schopna o dítě pečovat. Na jednání matky upozornila její sousedka z panelákového bytu. Sousedé si nezletilého předávali podle svých možností z domácnosti do domácnosti. Vždy se o chlapce krátkodobě staral ten, kdo měl čas. Tuto dočasnou péči již nemohli nadále v dostatečné míře zajišťovat, a proto se obrátili na MÚ – OSPOD s žádostí o zajištění péče mimo rodinu. Při šetření MÚ – OSPOD v místě bydliště matky, byla tato nalezena u souseda, jak hluboce spala na gauči a byla pomočená. Se sousedem pravděpodobně popíjela a ten popíjel nadále i při naší návštěvě. Nikdo nevěděl, kde se nezletilý nachází a po půlhodinovém hledání byl nalezen u pána v 5. patře. Ten uvedl, že s rodinou nemá nic společného, ale bylo mu chlapce líto a tak mu poskytl ochranu. Vzhledem k tomu, že bylo ohroženo zdraví a bezpečí nezletilého, byl tento okamžitě odveden do Klokánku FOD. O starší sestře matka také nevěděla, kde se nachází. Dcera s ní nemluví, nebydlí u ní, pouze si občas přijde pro osobní věci. MÚ – OSPOD podal téhož dne k okresnímu soudu návrh na nařízení předběžného opatření a svěření nezletilého do našeho zařízení.

Přijetí nezletilého bylo písemně ohlášeno na MÚ – OSPOD dle místa trvalého bydliště dne 14. 8. 2007. Druhého dne jsme požádali úřad práce o vyplácení přídavků na dítě.

Dne 15. 8. 2007 vydal okresní soud předběžné opatření, které nabylo právní moci dne 12. 9. 2007. Tímto opatřením byl nezletilý svěřen do našeho zařízení.

Dne 15. 8. 2007 byla do téhož bytu Klokánku FOD přijata i bratrova 16letá sestra. Dívka byla do Klokánku FOD umístěna na základě žádosti MÚ – OSPOD. Sociální pracovnice našla nezletilou v AB bistro, kde vykonává prázdninovou brigádu jako pomocná síla v kuchyni na základě písemné dohody o pracovní činnosti. Dívka uvedla, že přespává u své kamarádky a domů k matce se vrátit v žádném případě nechce. Nemá ani žádné příbuzné, kteří by byli schopni a ochotni ji u sebe ubytovat a zajistit péči o ni. Sociální pracovnice ji tedy doprovodila do Klokánku FOD. S umístěním nezletilé matka souhlasila, neboť s ní nemá přátelské vztahy. Dcera matce ustavičně vyčítá, že pije alkohol a nestará se o mladšího bratra. Chlapec byl velmi rád, že má u sebe svoji sestru. Jednalo se o velmi šikovnou slečnu, která byla zcela samostatná. Téhož dne jsme písemně ohlásili na MÚ – OSPOD dívčino přijetí a také jsme požádali ÚP o vyplácení příspěvků na dítě.

V Klokánku FOD se nezletilý velmi dobře zadaptoval. Rychle si přivykl na chod „klokánčího“ bytu a skamarádil se se spolubydlicími, a to tříletým a pětiletým chlapcem. Hygienické návyky a sebeobslužné činnosti zvládal s potížemi. Je temperamentnější, komunikativní a s chutí jí. Do her s dětmi se rád aktivně zapojuje. Nezletilá se projevuje jako klidná, rozumná a slušná dívka. Po celou dobu pobytu v Klokánku FOD s ní nebyly žádné závažné výchovné problémy. Z vlastní iniciativy ráda pomáhá s domácími pracemi a s vařením. Pokud jde na vycházku mimo Klokánek FOD, vrací se vždy včas dle domluvy a v pořádku.

Dne 10. 10. 2007 telefonovala do Klokánku FOD matka a ptala se, jak se dětem daří. Slíbila, že v nejbližší době přijde děti navštívit. Matka přišla hned druhý den na návštěvu. Bylo zvláštní, že chlapec matce říkal teto. Domnívám se, že tak činil z důvodu toho, že i v Klokánku FOD se pracovnícím, které se o děti starají, říká „teto“ nebo chlapec ke své matce nemá vybudovaný vztah. Dívka byla toho času ve škole. Na matce byl patrný třes, vypadala unaveně a byla silně cítit cigaretami. Po odchodu matky byl chlapec klidný a netesknil po ní. Matka sdělila, že chce získat děti zpět do své péče. Příští týden si matka nezletilého vzala na krátkodobou vycházku z Klokánku FOD. Vycházky matky se synem jsme konzultovali s MÚ – OSPOD a ten s vycházkami souhlasil. Chlapce vrátila matka do Klokánku FOD v pořádku a spokojeného. V listopadu si matka nezletilého vzala se souhlasem MÚ – OSPOD na víkendový pobyt k sobě domů. Bytové podmínky i výchovné prostředí dle sdělení MÚ – OSPOD jsou v domácnosti matky vyhovující a nejsou v rozporu se zájmy nezletilého. Krátkodobý pobyt je možný. Z pobytu u matky se nezletilý vrátil spokojený, přinesl si spoustu sladkostí a ovoce. Dívka matku zcela odmítala a kontakt s ní si nepřála, což

Klokánek FOD i MÚ – OSPOD plně respektoval. Kontakt s matkou se dívka vyhýbá a v případě, že se setkají, dívka s matkou nekomunikuje. Zlobí se na ni, že se nechce kvůli alkoholismu léčit. Dívka se opakovaně vyjádřila, že k matce zpět natrvalo jít nechce.

Během pobytu v Klokánku FOD si nezletilý postupně osvojoval hygienické i stravovací návyky. Se sebeobsluhou již nemá problémy. Vytvořil si hezké citové vazby s „tetami“ i dětmi z bytu. V Klokánku FOD se cítí bezpečně a autoritu „tety“ respektuje. S „tetou“ procvičoval rozvoj rozumové oblasti a to poznávání barev, zvířat, učení se dětských básniček a písniček a mnoho dalšího. Chlapec je hravý, vitální a velmi aktivní. Dívka je soběstačná a velmi ji baví vaření. V bytě o víkendech ráda uvaří oběd pro „klokánčí“ byt. S nezletilou i nadále nejsou žádné závažné výchovné problémy.

Se souhlasem MÚ – OSPOD trávily nezletilé děti dvoutýdenní vánoční prázdniny u matky. Dívce by bylo líto, že by během Vánoc zůstala v Klokánku FOD a proto souhlasila s pobytem u matky. Matka byla velmi ráda, že s ní dívka chce být a chce s ní komunikovat. Po Vánocích se ovšem matka opila, děti od matky utekly a samostatně přišly do Klokánku FOD. Děti „tety“ v Klokánku FOD sdělily, že jim u matky v bytě odpojili elektřinu a matka stále pije, padala na chodbě i ve výtahu. Dívka musela volat Policii ČR, protože maminka byla opilá. Policie chtěla děti vrátit do Klokánku FOD, s čím ovšem matka nesouhlasila, a policisté tedy odjeli. O situaci jsme ihned informovali MÚ – OSPOD a okresní soud. Sociální pracovnice městského úřadu zaslala Klokánku FOD písemné stanovisko, ve kterém další vycházky a pobyty u matky nedoporučuje. Sociální pracovnice matce sdělila, že proto, aby získala děti zpět do své péče, je nutné podrobit se léčbě v protialkoholní léčbě.

MÚ – OSPOD prováděl v místě bydliště matky šetření. Několikrát jim ovšem matka neotevřela, i když bylo slyšet, že se doma nachází, nebo otevřela, ale byla značně opilá. Sociální pracovnice doporučila, aby matce byla v případě jejího zájmu nabídnuta a umožněna pouze krátkodobá návštěva dětí v Klokánku FOD.

Po Novém roce zájem matky o děti značně opadl. V březnu 2008 bylo nařízeno soudní jednání, na které se matka nedostavila, a jednání bylo odročeno na květen 2008.

Dne 15. 5. 2008 byl nezletilý svěřen do našeho zařízení na základě rozsudku okresního soudu, který nabyl právní moc 1. 7. 2008. V rodině není nikdo blízký, kdo by se o nezletilého mohl a chtěl starat. Jeho otec je ve výkonu trestu. Nezletilá byla v Klokánku FOD

umístěna stále na základě žádosti MÚ – OSPOD. Matka k umístění dala souhlas a MÚ – OSPOD nemusel tedy podávat návrh na vydání předběžného opatření.

Od této doby se matka stala naprosto nekontaktní a nebylo možné zjistit, kde se zdržuje. Děti po své matce neteskní a matka o kontakt s nimi zájem neprojevuje. Chlapec má zájem o umístění do nové rodiny, 17letá sestra si přeje zůstat v Klokánku FOD.

Psycholožka Klokánku FOD doporučila zahájení procesu výběru náhradní rodiny pro chlapce, neboť pro chlapcův další osobnostní rozvoj má velký význam, aby mohl vyrůstat ve stabilním rodinném prostředí, které mu poskytne bezpečné zázemí. Zprávu psychologa i lékařskou zprávu jsme po hovoru s pracovnící náhradní rodinné péče zaslali na příslušný městský úřad. Dívka písemně sepsala, že si přeje zůstat v Klokánku FOD a náhradní rodinu pro sebe hledat nechce.

Pracovnice MÚ provedly tedy potřebné kroky ohledně náhradní rodinné péče pro chlapce a dne 1. 9. 2008 přišlo z krajského úřadu oznámení o vhodnosti stát se pěstouny dítěte. Příští týden nás pěstouni kontaktovali a hned druhý den se seznámili v doprovodu pracovnice náhradní rodinné péče s nezletilým v Klokánku FOD. Pěstouni mají v péči jeho nevlastního bratra. Chlapec měl z návštěvy velkou radost a s bratrem si v Klokánku FOD společně hráli. Při odchodu se nezletilý zajímal, zda jej opět přijdou navštívit. Pěstouni nezletilého v Klokánku FOD navštívili ještě 2krát a seznámili se také s jeho starší sestrou. Návštěvy probíhaly v příjemné a přátelské atmosféře.

MÚ – OSPOD souhlasil s tím, aby nezletilý pobýval na víkendový pobyt u budoucích pěstounů a to v měsíci říjnu 2008 a následně v měsíci listopadu 2008. Z návštěv se chlapec vracel vždy v pořádku a „tetám“ v Klokánku FOD nadšeně vyprávěl nové zážitky. Mezi pěstounskou rodinou a nezletilým se podařilo navázat velmi dobrý vztah. Chlapec projevil přání přejít z Klokánku FOD do této nové rodiny. Od 1. 12. 2008 souhlasil tedy MÚ – OSPOD, aby nezletilý pobýval u budoucích pěstounů na základě dovolenky. Dne 5. 1. 2009 byl nezletilý svěřen do péče budoucích pěstounů. Pěstouni předali sestře nezletilého kontakty, aby v případě potřeby mohla bratry kontaktovat a také kdykoliv navštívit.

Po odchodu bratra se dívka začala aktivně zajímat také o svoji budoucnost, neboť v měsíci dubnu 2009 má dosáhnout zletilosti. Uklidnili jsme ji, že v Klokánku FOD může zůstat i po dosažení 18tého roku věku. V únoru roku 2009 jsme nezletilé pomohly při vyplnění žádosti o pronájem bytu ve vlastnictví města, kterou si dívka samostatně zanesla na MÚ –

odbor služeb. Klokánek FOD i MÚ – OSPOD přiložil doporučení k přidělení nájemního bytu. Bytová komise rady města dívce sdělila, že žádost je v evidenci v seznamu žadatelů. V současné době jsou ovšem všechny byty ve vlastnictví města obsazeny.

V den 18. narozenin dívky udělila předsedkyně FOD výjimku a s dívkou byla uzavřena dohoda o dočasném pobytu svěřence v Klokánku FOD po dosažení zletilosti. Svěřenec přispívá na pobyt v zařízení částkou Kč 30,- denně a na stravu částkou Kč 70,- denně. Z toho důvodu jsme pomohli dívce vyřídit dávky státní sociální podpory. Dohoda je podmíněna slušným chováním dívky a dodržováním pravidel Klokánku FOD. Dívka musí i nadále pokračovat ve studiu a řádně se připravovat na své budoucí povolání. Svěřenec i Klokánek FOD mohou dohodu kdykoli jednostranně s okamžitou platností zrušit a pobyt v zařízení ukončit.

2. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Chlapec

Smlouva o poskytnutí sociální služby – sociální rehabilitace byla uzavřena dne 10. 12. 2008. Téhož dne byl sepsán plán sociální služby pro uživatele, tedy nezletilého chlapce. Osobním cílem byly aktivizační činnosti a to motivace k přátelským vztahům, znát a respektovat pravidla slušného chování a komunikace, nepoužívat agrese při kontaktu s ostatními a podporovat vztahy s dětmi z mateřské školy. Při naplňování cíle budeme spolupracovat s učitelkami v mateřské škole, budeme se účastnit aktivit školy. Vytvoříme pravidla chování v bytě. Při hrách se zaměříme na usměrňování agrese.

Na konci měsíce prosince roku 2009 byl sepsán záznam z průběhu poskytování sociální služby, ve kterém byly uvedeny tyto informace. „Tety“ probraly s nezletilým plán sociální služby a to přiměřeně věku uživatele. Uživateli se postupnými kroky daří chápat a dodržovat základní pravidla slušného chování. V mateřské škole i mimo ni navazuje a udržuje přátelské vztahy. Dále pracujeme na omezení agrese vůči dětem především při hře a soupeření.

V lednu 2009 bylo sepsáno závěrečné hodnocení plánu sociální služby. Cíl nebyl naplněn vzhledem ke krátkému období poskytování služby. Začali jsme ve spolupráci s mateřskou školou s navazováním přátelských vztahů. Vcelku dobře již zvládá pozdrav a poděkování. Nedařilo se zvládnout agresi při hře a soutěžích. Cíl plánu byl tedy nesplněn z důvodu odchodu k pěstounům a služba byla dne 26. 2. 2009 ukončena.

Dívka

Poskytování sociální služby započalo dnem 9. 11. 2008 na základě sepsání smlouvy o poskytnutí sociální služby – sociální rehabilitace. Osobními cíli uživatele jsou nácvik péče o domácnost, péče o děti, uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí. Úkoly a postupy k naplnění těchto cílů jsou příprava prádla na praní, vlastní proces praní, sušení, žehlení, třídění prádla a ukládání do skříní. Týdenní pravidelný úklid bytu, mytí oken, výměna záclon a výměna ložního prádla. Dále nákupy pro chod domácnosti a potraviny pro vaření a stravování. Dohlížet na datum spotřeby jednotlivých potravin. Úkolem je také servírování jídla a bezpečnostní úkony kolem malých dětí u stolu. Dodržování hygienických zásad a estetiky stolování.

V prosinci roku 2008 byl sepsán záznam z průběhu poskytování sociální služby, ve kterém bylo uvedeno, že „teta“ dívce vysvětlila nutnost čistého prádla a to i ložního, dále učí dívku třídít prádlo dle materiálů a odolnosti barev při praní. „Teta“ naučila dívku správně věšet prádlo. Probraly také zásady bezpečného žehlení. Pozornost věnovaly skládání čistého vyžehleného prádla a jeho ukládání do skříní. V obchodech „teta“ s dívkou sledovaly cenové relace jimi vyzkoušených pracích prostředků a aviváží. Neboť dívka v brzké době dosáhne zletilosti, bylo potřeba jí vysvětlit hospodaření s penězi. „Teta“ použila obálkovou metodu, kdy je potřeba si příjem rozdělit a stanovit si pořadí nutných plateb. Také dívce vysvětlila rozvržení finančního rozpočtu domácnosti.

V lednu roku 2009 „teta“ průběžně zhodnotila plán poskytování sociální rehabilitace. Dívka pochopila význam obálkové metody při hospodaření s penězi. Před vánočními svátky zapojovala „teta“ nezletilou do úklidu bytu. Rezervy u dívky „teta“ shledává ještě ve třídění prádla k praní a proto v tomto budou i nadále pokračovat. I nadále bude „teta“ dívku podporovat v dodržování hygieny v domácnosti. Další oblast, kterou s nezletilou „teta“ probrala, byla výběr vhodného zaměstnání a jednání na úřadech. „Teta“ taktéž dívku vede k samostatnosti při vyřizování záležitostí spojených se studiem.

V dubnu roku 2009 průběžně „teta“ s dívkou hodnotí plán poskytování sociální služby. Dívka je velmi učenlivá a aktivně se zapojuje do činností i hovorů s „tetou“. Dívka již zvládá úkony ohledně jednání na úřadech. Byla si podat žádost o pronájem bytu ve vlastnictví města. Taktéž ochotně pomáhá „tetě“ v péči o mladší obyvatele bytu a zvládá jejich krmení, přebalování a koupání. I nadále „teta“ vede dívku k vhodnému chování a vystupo-

vání na veřejnosti i ve škole. „Teta“ prohovoří s dívkou otázky předcházení nebezpečným situacím na diskotékách a případném autostopu nebo seznamování přes internet.

Prognóza a příslušná doporučení

Chlapci přeji, aby se mu v pěstounské rodině líbilo. Doporučuji, aby vazby mezi sourozenci byly posilovány a aby se sourozenci pravidelně setkávali. Předpokládám, že chlapec se v nové rodině zadaptuje velmi dobře. Vzhledem k tomu, že se jedná o malého chlapce, který byl poměrně brzy odebrán z nefungujícího prostředí a dán do náhradní rodiny, předpokládám, že se bude velmi rychle učit pozitivní komunikaci a nebudou se u něj objevovat poruchy chování, apod. Považuji také za důležitou přítomnost biologického bratra v rodině, který je mu věkově blízký. Doporučuji, aby zůstal zachován i kontakt s biologickou sestrou chlapce.

Předpokládám, že dívce v nejbližší době město přidělí nájemní byt a dívka se bude moci osamostatnit. Také věřím, že v letošním roce dívka úspěšně dokončí učební obor a najde si zaměstnání, které jí bude vyhovovat. Vzhledem k tomu, že se děvče naučilo všem domácím pracím, hospodařením s financemi, apod., lze předpokládat, že bude zvládat i samostatné bydlení. Doporučuji, aby děvče po opuštění Klokánku FOD mělo možnost neztratit kontakt s „klokánčí tetou“, která by jí v případě potřeby mohla poradit s různými novými situacemi. Také bude vhodné, aby dívka mohla navštěvovat novou rodinu svého bratra a neztratila s ním tolik potřebný kontakt a citovou vazbu.

Kazuistika č. 3

Následující kazuistika se zabývá slečnou ve věku 15ti let, která byla do Klokánku FOD přijata opakovaně. Slečna byla do Klokánku FOD umístěna celkem 3krát.

Osobní anamnéza

Informace ohledně těhotenství a porodu neznáme. Dívka je tichá, slušná, bez výchovných problémů. Ráda pomáhá „tetě“ s domácími pracemi. Vzorně se stará o své pejsky.

Rodinná anamnéza

Matka: rok narození 1956, plný invalidní důchod.

Otec: rok narození 1952.

Rodiče nezletilé byli rozvedeni v roce 1993 a nezletilá byla svěřena rozhodnutím soudu do výchovy matky, otci bylo stanoveno výživné.

Sourozenci: bratr rok narození 1992, jeho otec zemřel a nezletilý pobírá sirotčí důchod. Od roku 2007 umístěn rozhodnutím soudu ve výchovném ústavu pro mládež.

Školní anamnéza

Při prvním a druhém pobytu nezletilá navštěvovala 9. třídu základní školy speciální. Výsledky v učení měla průměrné.

Při třetím nynějším pobytu nezletilá studuje odborné učiliště, obor prodavačské práce. Do školy do nedaleké vesnice dívka každý den z Klokánku FOD dojíždí. Výsledky ve škole má i nadále průměrné a své školní povinnosti si plní svědomitě.

Vývoj pobytu v Klokánku FOD

1. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

První pobyt v Klokánku FOD.

Nezletilá byla poprvé do Klokánku FOD přijata na základě žádosti Městského úřadu – OSPOD dne 11.12.2007. Dítě do Klokánku FOD předala sociální pracovnice MÚ – OSPOD. Důvodem umístění byla hospitalizace matky v psychiatrické léčebně pro pokus o sebevraždu. S otcem není nezletilá již od 1 roku věku v kontaktu, vztahy jsou nepříznivé. Není nikdo z rodiny, kdo by mohl o nezletilou zajistit řádnou péči. Sociální pracovnice požádala tedy o umístění nezletilé do našeho Klokánku FOD a to na dobu nezbytně nutnou. Umístění potvrdila jako důvodné. Téhož dne kontaktovala Klokánek FOD sociální pracovnice psychiatrické léčebny, neboť matka měla obavy, zda je její dcera v pořádku. Pokusem o sebevraždu se matka rozhodla řešit jejich tíživou životní situaci, neboť se měla s dcerou za několik dní vystěhovat z ubytovny a neměly, kam se odstěhovat. Matka svého činu velmi lituje.

Druhého dne bylo zasláno hlášení o přijetí na příslušný městský úřad – OSPOD podle místa trvalého bydliště dítěte a na úřadě práce jsme písemně požádali o vyplácení dávky státní sociální podpory – přídavku na dítě. Neboť po dobu pobytu dítěte v Klokánku FOD náleží přídavky na dítě tomuto zařízení, které zajišťuje plnou zaopatřenost dítěti.

Nezletilá se v Klokánku FOD projevovala jako tichá nekonfliktní dívka. Respektovala „te-ty“ i režim Klokánku FOD. Po dobu pobytu matky v léčebně chodila nezletilá pravidelně

během vycházek na ubytovnu, aby se postarala o jejich psy. Venčit psy chodila i ráno při cestě do školy.

Dne 14. 12. 2007 byla matka z psychiatrické léčebny propuštěna pro svůj stabilizovaný stav. Byla jí předepsána medikace, kterou musí pravidelně užívat. Téhož dne se matka dostavila do Klokánku FOD a matce jsme předali kontakt na kroměřížskou pobočku FOD, se kterou matka začala spolupracovat a která jí byla nápomocna při zajišťování ubytování pro ni a její dceru. Matce bylo nabídnuto ubytování v Charitním domě ve Vyškově, ale matka měla obavy, že její dcera bude muset dojíždět do kroměřížské školy a ubytování tedy odmítla. MÚ – OSPOD nám sdělil, že pokud si matka neuspořádá bytové podmínky, bude dívka i nadále v našem zařízení. Na základě souhlasu MÚ – OSPOD strávila dcera u své matky víkendový pobyt. Bydleli na ubytovně, kde měla matka dočasný pobyt povolen od pana pronajímatele a to do doby než si nalezne jiné ubytování. Pobyt dcery u matky proběhl v pořádku a matka se o dceru řádně postarala. Poté matka nezletilou každodenně v Klokánku FOD navštěvovala.

Následující týden pobočka FOD pomohla matce vyřídit splátkový kalendář u pronajímatele na dlužném nájemném a matka tedy mohla zůstat bydlet na stávající adrese a z bytu vystěhována nebyla. Pobočka FOD taktéž matce poskytla finanční výpomoc. Tuto skutečnost jsme neprodleně oznámili na MÚ – OSPOD a ten nám sdělil, že provede u matky v místě bydliště šetření. Šetřením bylo zjištěno, že matka si zajistila bytové podmínky ve stávajícím bytě a nezletilou může převzít zpět do své péče.

Dne 21. 12. 2007 byla nezletilá z našeho zařízení propuštěna zpět do péče matky. O propuštění jsme informovali MÚ – OSPOD a u ÚP odhlásili pobírání přídavků na dítě.

Druhý pobyt v Klokánku FOD.

Dne 9. 1. 2008 se do našeho zařízení dostavila matka nezletilá a požádala o umístění nezletilé do Klokánku FOD. S matkou byla sepsána dohoda o svěřeni nezletilé do našeho zařízení. Jako důvod umístění matka uvedla, že nastupuje na lékařský zákrok do kroměřížské nemocnice. Po dobu hospitalizace matky nebyl nikdo z rodiny ani blízkých známých, kdo by zajistil řádnou celodenní péči o nezletilou.

Dne 9. 1. 2008 byla nezletilá do našeho zařízení přijata. Byla ráda, že byla ubytována ve stejném bytě jako při předchozím pobytu a znala již tedy „tety“, které se o ni po přechodnou dobu staraly. Téhož dne jsme zaslali hlášení o přijetí nezletilé na MÚ – OSPOD

a oznámení na úřad práce se žádostí o vyplácení přídavků na dítě. MÚ – OSPOD potvrdil umístění nezletilé do Klokánku FOD za důvodné.

Nezletilá byla po dobu pobytu v Klokánku FOD bezproblémová. Dodržovala dohodnutou dobu návratu z vycházek a pomáhala v bytě „tetě“ s domácími pracemi. Chovala se slušně, v jídle byla nevybíravá. Po škole chodívala domů venčit psy. Dívka sdělila, že maminka pravidelně hradí nájemné a taktéž splácí dlužné nájemné.

Dne 16. 1. 2008 byla matka z hospitalizace v nemocnici propuštěna a převzala si dceru zpět do své péče. Nezletilá se domů velmi těšila a byla ráda, že je maminka v pořádku. Téhož dne jsme zaslali hlášení o propuštění na příslušný MÚ – OSPOD a na úřadě práce jsme odhlásili pobírání přídavků na dítě.

Třetí pobyt v Klokánku FOD.

Dne 30. 3. 2009 se do Klokánku FOD dostavila matka nezletilé a požádala o její opětovné umístění do našeho zařízení. S matkou byla sepsána dohoda o svěřeni a nezletilá byla téhož dne přijata do našeho Klokánku FOD. Byla umístěna ve stejném bytě jako při předchozích pobytech, za což byla nezletilá velmi ráda. Jako důvod umístění matka uvedla bytové problémy. Matka přestala hradit nájemné a nesplácí dluh dle splátkového kalendáře. Její dluh již převýšil částku Kč 8 000,- a z bytu byla minulý týden vystěhována. S dcerou pobývala u známé, ale ta je již nemohla nechat u sebe bydlet. Matka se tedy stala bezdomovkyní a dceru musí umístit do našeho zařízení. Téhož dne jsme zaslali hlášení o přijetí nezletilé na MÚ – OSPOD, který toto potvrdil za důvodné. Následující den jsme požádali ÚP o vyplácení přídavků na dítě.

Matka byla ve velmi špatném psychickém stavu, a proto požádala o hospitalizaci v psychiatrické léčebně, kde byla ihned přijata. Matka taktéž uvedla, že bratr nezletilé byl již z výchovného ústavu propuštěn a momentálně je drogově závislý. Matka sdělila, že syn jí několikrát ukradl peníze a ona poté neměla na zaplacení nájemného. Matka ani její dcera se s chlapcem nestýkají a kontakt s ním si nepřejí.

2. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Smlouva o poskytnutí sociální služby byla uzavřena dne 30. 3. 2009 ihned při příjmu dívky. Byl tedy sepsán plán sociální služby. Osobními cíli dívky jsou zvládnutí úklidu pokojíčku, přepírání spodního prádla, naučit se základům vaření a servírování jídla. K naplnění osobních cílů bude pracovat na uložených povinnostech a snažit se o jejich zvládnutí.

Prognóza a příslušná doporučení

S přihlédnutím na to, že již matka v minulosti měla problémy se splácením nájemného, nevěřím v to, že svoje platební povinnosti bude matka dále dodržovat. V současné době je matka bezdomovkyní a tento závažný stav může prodloužit pobyt dívky v našem zařízení. Z toho důvodu bude nutné vést matku k aktivnímu řešení situace. Vzhledem ke svému psychickému stavu nebude schopná tuto skutečnost řešit sama.

Pobočkou Fondu ohrožených dětí bude matce nabídnuta podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, sociálně-aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Pobočka FOD bude s matkou v pravidelném kontaktu a bude jí nápomocna při řešení její tíživé bytové situace. Je ovšem zapotřebí, aby matka byla v kontaktu aktivní a snažila se svoji situaci řešit. Do doby než matka bude mít svoje finanční i bytové podmínky uspořádány, bude nezletilá v našem zařízení.

Zhruba za rok a půl již dívka dosáhne zletilosti a věřím, že se již osamostatní a svůj vlastní život povede řádně. V rámci sociální rehabilitace ji budeme i nadále k tomuto vést. Doporučuji, aby se „tety“ i odborní pracovníci Klokánku FOD věnovali sociální rehabilitaci a podpoře aktivizačních činností u děvčete, aby do budoucna nebyla ohrožena sociálním vyloučením. Také doporučuji, aby po vyřešení situace byla matce nabídnuta pomoc sociálních asistentek pobočky FOD v případě, že by matka potřebovala poradit a podpořit.

Kazuistika č. 4

Následující kazuistika popisuje případ 13tileté dívky, která je v Klokánku FOD již druhým rokem.

Osobní anamnéza

Pořadí těhotenství druhé. Matka během těhotenství byla kontrolována. Průběh byl fyziologický. Matka kouřila. Nebrala žádné léky ani nepožívala alkohol. Taktéž nebrala drogy. Porod spontánní. Poloha dítěte záhlavím. Novorozenec zralý. Porodní adaptace dobrá.

Dívka je v kontaktu bezprostřední a kamarádká, sociálně zdatná, samostatná. Nezletilá má občasné výkyvy v chování. Pro její impulzivnost, tendence ke lhaní, potíže se seberegulací a tendencí vyhýbat se povinností, je u ní třeba důsledné vedení. Pokud má jasně stanovené hranice a kontrolu, nejsou s ní v chování obtíže.

„Tetě“ v bytě Klokánku FOD ochotně pomáhá s domácími pracemi, je vstřícná, upovídaná a vděčná za pozornost. Ráda a pěkně zpívá, navštěvuje zájmový kroužek břišních tanců.

Rodinná anamnéza

Matka: rok narození 1973, v evidenci ÚP, občas brigádně pracuje jako servírka.

Otec: rok narození 1970.

Rodiče nezletilé byli rozvedeni v roce 2000. Dívka svěřena do péče matky, otci bylo stanoveno výživné, které ovšem matce nehradí.

Otčím: nevlastní, rok narození 1970, zaměstnán u lešenářské firmy, s matkou sezdání v roce 2002.

Sourozenci: bratr rok narození 1994 – umístěn v dětském domově, sestra rok narození 1999 v péči matky, mladší bratr rok narození 2002 v péči rodičů.

Jedná se o sociálně slabší rodinu. Rodina se v minulosti často stěhovala do různých podniků a nezletilá často měnila školu, což bylo příčinou jejích nynějších problémů v nedostacích ve školním učivu.

Školní anamnéza

Nezletilá navštěvuje momentálně 5. třídu základní školy. Ve škole má nezletilá výsledky velmi slabé.

Vysvědčení 1. pololetí 5. třídy. Český jazyk a literatura známka 4, matematika 4, anglický jazyk 4, dějepis 4, zeměpis 3, fyzika 4, hudební, výtvarná, tělesná a pracovní výchova shodně hodnoceny známkou 1.

Nezletilá často přestupovala do různých základních škol, neboť se rodina často stěhovala. Zjistili jsme, že v roce 2004 navštěvovala Základní školu v Poštorné, v roce 2005 Základní školu ve Velkých Bílovicích, v roce 2006 Základní školu v Břeclavi a v roce 2007 Základní školu v Lednici. Nezletilá musela opakovat 4. ročník, neboť byla hodnocena známkou nedostatečně z českého jazyka a z matematiky. Nemá základy z nižších ročníků, kdy byla v péči matky a měla hodně zameškaných hodin. Při výuce má potíže se soustředěním a objevily se také stížnosti na drzé chování, které se nezletilá snažila po domluvě zlepšit. Je třeba dohled a jasně stanovená pravidla. Nezletilá je tedy zařazena do programu „Pět P“ a „Doučování“ dobrovolnického centra Spektrum Kroměříž, kdy za dívkou 1x týdně do-

chází dobrovolnice studentka, která nezletilé pomáhá s procvičováním školního učiva. Nezletilá má také problémy se zapomínáním věcí a úkolů do školy. „Teta“ Klokánku FOD konzultovala tuto skutečnost s učiteli ve škole a bylo dohodnuto zavedení speciálního deníčku, který bude „teta“ denně kontrolovat. V lednu 2008 bylo nezletilé uděleno napomenutí třídního učitele za nevhodné chování o přestávkách a neplnění základních školních povinností. Na dívku si opakovaně stěžoval učitel základní školy, že nezletilá opětovně nenosí domácí úkoly.

Na návrh základní školy byla nezletilá vyšetřena v lednu 2008 v pedagogicko-psychologické poradně s výsledkem, že celková intelektová výkonnost se aktuálně pohybuje v dolním pásmu průměru. Ta by měla být dostatečná pro zvládnutí výukových nároků běžné základní školy. Příčinu vzdělávacích obtíží vidí ve výukovém zanedbání z nižších ročníků školní docházky. Doporučují zaměřit se především na doplnění mezer v učivu z předchozích ročníků. Pokud je dívka věnována systematické péči a podpora při přípravě na vyučování, je schopna dosahovat i průměrných výsledků.

Vývoj pobytu v Klokánku FOD

1. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Nezletilá byla do Klokánku FOD přijata na základě předběžného opatření okresního soudu dne 6. 3. 2008. Do našeho zařízení byla nezletilá předána sociálním kurátorem MÚ – OSPOD a soudním vykonavatelem. Důvodem umístění bylo zanedbání výchovy ze strany matky do té míry, že nezletilá nerespektovala autoritu matky, svévolně opouštěla domov a dopouštěla se záškoláctví a drobných krádeží. Výchovné působení matky bylo nedostatečné, dcera ji nerespektovala. Téhož dne jsme zaslali hlášení o přijetí nezletilé na MÚ – OSPOD, který umístění potvrdil za důvodné. Také jsme požádali příslušný úřad práce o vyplácení příspěvků na dítě našemu zařízení, neboť dívka bude v plné zaopatřenosti tohoto zařízení.

Nezletilá se na pobyt v Klokánku FOD dobře zadaptovala. Sžila se s dětmi i „tetami“ z bytu, osvojila si rodinná pravidla Klokánku FOD. Jsou u ní patrné známky citové depri- vace, vyhledává pohlázení a kontakt, snaží se na sebe upoutávat pozornost stálými otázkami.

Dne 3. 4. 2008 proběhla v Klokánku FOD návštěva pracovníka MÚ – OSPOD, který nám sdělil, že jednal s matkou a ta sdělila, že nezletilou do péče nechce, neboť jsou s ní závažné

výchovné problémy a žádá umístění nezletilé do náhradní rodinné péče. MÚ – OSPOD nás požádal o provedení pohovoru s nezletilou ohledně NRP a její postupné připravení na přechod do nové rodiny. Na základě tohoto hovořila několikrát s dívkou psycholožka Klokánku FOD. Dívka paní psycholožce sdělila, že by si přála jít do nové rodiny, neboť matka v její výchově není dosti důsledná a dívka vede zahálčivý život, což si dívka uvědomuje a mrzí ji to. Přeje si, aby kontakty s matkou a hlavně sourozenci zůstaly ovšem zachovány i v nové rodině. Dívka si přeje nalézt vhodnou náhradní rodinu, kde by našla svůj stálý domov. Na základě sdělení nezletilé jsme informovali MÚ - OSPOD a ten nám zaslal k vyplnění dotazník dítěte umísťovaného do náhradní rodinné péče. Dotazník vyplnila sociální pracovnice, paní psycholožka a dětská lékařka.

Předběžné opatření, kterým byla nezletilá do našeho zařízení svěřena, bylo prodlužováno a dne 25. 6. 2008 byl vydán rozsudek okresního soudu o svěřeni nezletilé do Klokánku FOD. Dne 30. 6. 2008 opětovně Klokánek FOD navštívili pracovníci MÚ – OSPOD a nyní již i pracovníci náhradní rodinné péče a projednávali s námi a posléze i s nezletilou její případný přechod do náhradní rodiny. Sdělili taktéž nezletilé, že matku situace mrzí a přála by si, aby se vztah mezi ní a dcerou urovnal. Dívka také projevila lítost, ale postěžovala si, že během jejího pobytu v Klokánku FOD ji matka nenavštívila. Dívka občas telefonuje a ta hovory s ní rychle ukončuje. Pracovníci MÚ – OSPOD sdělili dívce, že celou situaci s matkou ještě jednou projednají.

Na začátku měsíce srpna nás kontaktoval pracovník MÚ – OSPOD s tím, že s matkou proběhlo na úřadě jednání a že matka uvítala možnost opětovného navázání kontaktu s dcerou. Po dobu umístění dívky v zařízení ji toto bylo velmi líto a chtěla by si ji vzít domů na krátkodobý pobyt, zda již výchovné problémy s nezletilou nebudou. Matka také telefonicky hovořila s „tetou“ Klokánku FOD a ta ji sdělila, že s nezletilou žádné závažné problémy nejsou. Potřebuje pouze jasně stanovená pravidla a dostatečnou kontrolu ze strany dospělého. MÚ – OSPOD tedy souhlasil, aby nezletilá strávila v době letních prázdnin pobyt u své matky. V místě bydliště také provedli šetření, kdy hovořili s matkou i s nezletilou. Pobyt proběhl v pořádku a nezletilá si přála vrátit se domů ke své rodině a novou rodinu si již nepřála hledat. Tuto skutečnost jsme oznámili na MÚ – OSPOD. Dívka sdělila, že vztahy mezi ní a matkou se zlepšily, matka se o dceru zajímá a dcera se matce snaží dělat radost. MÚ – OSPOD nám sdělil, že vyhledávání náhradní rodiny bylo pozastaveno.

V měsíci září se dívka zúčastnila muzikotapie s dramaterapeutkou Klokánku FOD. Dívka volně improvizovala na elektronické klávesy a zpívala písně podle vlastního výběru. Dívku zpěv bavil, má hudební vlohy. Doporučeno, aby se této činnosti věnovala i nadále.

Ke konci měsíce září navštívili dívku pracovníci MÚ - OSPOD a hovořili s ní o NRP. Dívka jim sdělila, že si přeje jít domů k matce. Příští den si sociální pracovník předvolal matku na jednání. Ta sdělila, že během pobytu v měsíci srpnu se nezletilá chovala slušně a poslouchala ji. I matka si nyní přála, aby byla její dcera vrácena zpět do její péče. Na MÚ – OSPOD byl sepsán záznam z jednání o pravidelném telefonickém a osobním kontaktu matky se svojí dcerou.

Dne 12. 10. 2008 přijela matka na první návštěvu za svojí dcerou do Klokánku FOD a vzala si ji na vycházku do města Kroměříže. Z návštěvy měla dívka velkou radost. Poté nezletilá strávila víkendový pobyt u své matky na základě souhlasu MÚ - OSPOD. Vánoční prázdniny strávila nezletilá taktéž u své matky se souhlasem MÚ - OSPOD. Jarní a velikonoční prázdniny strávila nezletilá se souhlasem MÚ - OSPOD opětovně u své matky. Pracovníci OSPOD během pobytu provedli šetření v rodině. Hovořili s matkou, která sdělila, že s dcerou nejsou nyní žádné problémy, pomáhá s domácími pracemi a mladšími sourozenci. Rovněž dívka sdělila, že se doma cítí dobře a nemá již zájem být umístěna do pěstounské rodiny. Těší se na další pobyt doma. Na základě zjištěných skutečností je nezletilá vyřazena z evidence dětí vhodných pro zprostředkování pěstounské péče. Matka sdělila, že nechce, aby dcera byla umístěna do pěstounské rodiny.

2. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Nezletilá a její matka uzavřely dne 18. 11. 2008 s Klokánkem FOD smlouvu o poskytnutí sociální služby – sociální rehabilitace.

Plán sociální služby, který „teta“ s nezletilou jako uživatelem služby sepsala, obsahuje zvládnout úklid a pořádek v pokoji a ve svých osobních věcech, přepírání a žehlení prádla, vaření jednoduchých jídel, motivace k přátelským vztahům, návštěvy společenských akcí a zájmových kroužků. Úkoly a postupy k naplnění tohoto plánu jsou zvládání vytírání podlahy, stlaní postele, udržování pořádku v šatní skříni, přepírání a žehlení.

Na konci měsíce listopadu 2008 byl sepsán záznam z průběhu poskytování sociální služby. Dívka na sobě pracuje a je viditelný pokrok. Obstojně se učí udržovat si pořádek v pokoji, šatní skříni a ve školních věcech. Je ovšem potřeba průběžná kontrola. Má v plánu se neu-

stále zdokonalovat v těchto činnostech a také vycházet přátelsky s dětmi a neobcházet svoje školní povinnosti. Začala navštěvovat volno-časové středisko pro děti Šipka, kde našla zalíbení v orientálních tancích. Také navštěvuje s „tetami“ různé společenské akce a chová se na nich přiměřeně. I nadále „teta“ s dívkou pracuje na udržování přátelských vztahů a nepoužívání hrubých výrazů.

V prosinci 2008 byl plán sociální služby průběžně zhodnocen. Dívce se již daří uspokojivě zvládat pořádek v pokoji a v jejích osobních věcech. Také si již dovede přeprat své osobní věci a zřídka pomáhá při žehlení prádla. Je společenská a má dobré vztahy se spolužáky. Další postupy k naplnění cíle si nezletilá stanovila zdokonalování se ve výše uvedených činnostech a osvojit si mnohé další.

V lednu 2009 se účastnila v Klokánku FOD terapie s účastí zvířete – canisterapie. Tato terapie se dívce velmi líbila a na základě kontaktu s pejsky, začala navštěvovat kroměřížský útulek pro psy. Do útulku dochází 1x týdně a bere si na vycházky menší pejsky.

V únoru 2009 byl opětovně sepsán záznam z průběhu poskytování sociální služby. Pořádek v pokoji a osobních věcech se jí daří i nadále udržovat. S dívkou pracujeme také na tom, aby dodržovala určitá pravidla týkající se lhaní a obcházení školních povinností. Nezletilá si vše uvědomuje a je ochotna na sobě pracovat a zadané úkoly, které si předsevzala, se zdárně učí naplňovat. Spolehlivá je v pomoci s domácími pracemi v bytě. Má velmi dobrý vztah k mladším dětem, neboť v bytě nezletilý je momentálně roční chlapeček, se kterým dívka „tetě“ velmi pomáhá. Hraje si s ním, pomáhá při krmení a čte chlapečkovi pohádky na dobrou noc. Vůči dospělým se již chová slušně a uznává autority.

Prognóza a příslušná doporučení

U dívky je zapotřebí neustálý dohled, ale také zájem ze strany rodičů. Doporučujeme, aby nezletilá byla na základě souhlasu MÚ – OSPOD předána na dlouhodobější pobyt, který pokud bude v pořádku, bude v pravidelných dvoutýdenních intervalech prodlužován a to až do nabytí právní moci o svěřením nezletilý zpět do péče matky. Bylo by také velmi vhodné, aby u rodiny byl stanoven soudní dohled, a aby rodina byla v pravidelném kontaktu s MÚ – OSPOD. Pokud matka bude důsledná ve výchově své dcery, věřím, že dcera nebude mít již nadále výchovné potíže spojené s útekem z domova a se záškoláctvím. Doporučujeme také navázání případné spolupráce se sociální pracovníci v oblasti sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. V případě potřeby by matka mohla s poskytovatelem této sociální služ-

by uzavřít smlouvu, která by zahrnovala aktivizační činnosti týkající se rodičovských schopností u matky a výchovně-vzdělávacích aktivizačních činností u dívky.

Kazuistika č. 5

Následující kazuistika popisuje příběh 10letého chlapce, který byl do Klokánku FOD přijat z důvodu podezření na týrání ze strany jeho poručníků.

Osobní anamnéza

Informace o těhotenství matky a porodu nám nejsou známy.

Chlapec je velmi citlivý, s dospělými dobře spolupracující, empatický, sám nabízející iniciativně pomoc. K ostatním dětem se chová přátelsky. S velkým zájmem se učí hrát na flétnu v základní umělecké škole.

Rodinná anamnéza

Matka: rok narození 1976, v evidenci úřadu práce, v březnu roku 2007 zbavena rodičovské zodpovědnosti.

Otec: zesnul roku 2002.

Sourozenci: sestra – rok narození 2000.

Oba sourozenci byli rozhodnutím okresního soudu svěřeni do ústavní výchovy a to od poloviny roku 2003. Od 20. 6. 2005 byli oba sourozenci svěřeni do péče budoucích pěstounů a rozsudkem okresního soudu byly obě děti svěřeny do jejich společné péče. Okresním soudem bylo následovně rozhodnuto, že se pěstouni stávají poručníky nezletilých dětí.

Poručnice: rok narození 1970, v domácnosti.

Poručník: rok narození 1970, zaměstnán jako opravář nemocničních přístrojů.

Dítě: dívka, rok narození 1997.

Školní anamnéza

Nezletilý navštěvuje 4. třídu základní školy. Ve škole má chlapec velmi pěkné známky a sám z vlastního zájmu se po škole na vyučování připravuje.

Vysvědčení ze 4. ročníku 1. pololetí: z chování i všech předmětů má chlapec výbornou, prospěl s vyznamenáním.

Vývoj pobytu v Klokánku FOD

1. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Dne 5. listopadu 2008 telefonovala do Klokánku FOD paní učitelka Základní školy Kroměříž. Uvedla, že chlapec ze 4. třídy uvedené základní školy, který je v poručnické péči, jí údajně sdělil, že se delší dobu bojí chodit domů. Taktéž sdělil, že by si raději přál vrátit se zpět do dětského domova, a to z důvodu toho, že jej doma nepřiměřeně trestají. Údajně měl doma klečat do tří hodin do rána s PET lahvemi v natažených rukou a jednu noc v zimním období spát za trest na balkóně. Vzhledem k závažnosti sdělení, jsme zjištěné skutečnosti téhož dne postoupili na Policii ČR a také oznámili na Městský úřad – OSPOD.

Dne 10. 11. 2008 požádal vedoucí MÚ – OSPOD o umístění nezletilého chlapce do našeho zařízení s tím, že téhož dne podal k okresnímu soudu návrh na vydání předběžného opatření ke svěření chlapce do péče Klokánku FOD. Chlapec byl tedy téhož dne přijat do našeho zařízení z důvodu podezření z týrání svěřené osoby. Do Klokánku FOD přivedla nezletilého sociální pracovnice MÚ – OSPOD a příslušník Policie ČR. Ti chlapce po konci výuky vyzvedli ze školy a přivedli jej do Klokánku FOD. Chlapec měl s sebou pouze aktovku se školními věcmi a oblečení, které měl na sobě. Museli jsme tedy chlapce vybavit základními potřebami a oblečením. Při příjmu byl chlapec vystrašený, ale rád, že již nemusí domů. Přijetí jsme písemně ohlásili na MÚ – OSPOD v místě trvalého bydliště nezletilého. MÚ – OSPOD potvrdil umístění dítěte do Klokánku FOD za důvodné.

Dne 10. 11. 2008 okresní soud vydal usnesení o předběžném opatření, kterým byl nezletilý předán do péče Klokánku FOD. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 29. 11. 2008. Policie ČR a Okresní ředitelství Kroměříž provádí neodkladné úkony ve věci podezření z týrání dítěte a taktéž navrhuje, aby byl poručníkům z důvodů špatného zacházení s nezletilým zakázán styk s dítětem. Z předloženého návrhu MÚ – OSPOD soud zjišťuje, že již v listopadu 2007 začínají vážné problémy v soužití mezi nezletilým a jeho poručníkem. Tyto problémy spočívají v nadměrném zatěžování dítěte, v nepřiměřených trestech ve vztahu k nezletilému. V současné době, jak vyplývá z návrhu, je situace velmi napjatá. Pro dítě prostředí poručníků je zcela nevhodné a není žádoucí, aby nezletilý zůstal v jejich péči. Do vyřešení celé věci a z důvodu předejití jakýmkoliv nepříjemnostem, soud zakazuje poručníkům předběžně styk s nezletilým. O zákazu styku jsme informovali také ředitele základní školy, který si vyžádal kopii předběžného opatření na soudě.

Dne 11. 11. 2008 navštívil vedoucí MÚ – OSPOD nezletilého v Klokánku FOD. Chlapec panu vedoucímu ochotně ukazoval svůj nový pokojíček v Klokánku FOD. Sdělil, že do školy i ze školy jej doprovází „klokánčí teta“. Také uvedl, že v Klokánku FOD se mu velice líbí a nerad by šel zpět domů nebo do domova. Pan vedoucí předal nezletilému dárky – plyšového lva a dvě vánoční kolekce. Chlapec sdělil, že čokoládu ještě nikdy nejedl. Jednu kolekci ihned rozbil a v první řadě šel nabídnout „tetám“ a pak ostatním dětem. Poté vybídnul i pana vedoucího, aby si vzal alespoň dvě čokoládové figurky. Chlapec se s obavami tázal na situaci doma, zda s rodiči pan vedoucí mluvil. Ten jej uklidnil, že se nemá čeho obávat a také mu sdělil, že paní soudkyně řekla mamince a tatínkovi, aby chlapce nenavštěvovali ani v Klokánku FOD, ani ve škole a to do doby, než se celá situace vyřeší. Chlapci se zjevně ulevilo.

Během večerní hygieny objevila „teta“ z Klokánku FOD na chlapcově těle modřinky. Chlapec sdělil, že mu je způsobil jeho poručník. Následujícího dne byl nezletilý vyšetřen u dětské lékařky, která v lékařské zprávě o zdravotním stavu uvedla, že chlapec má na pravém rameni drobné hematomky a to jak v přední, tak i zadní části ramene. Další modřinky má na dolních končetinách v oblasti dolní části stehna, v oblasti kolen a v oblasti horní části bérce. Ostatní nález v normě. O skutečnosti jsme ihned písemně informovali MÚ – OSPOD, Policii ČR a Okresní soud v Kroměříži.

Momentálně je chlapec v Klokánku FOD spokojený, nejsou s ním žádné závažné výchovné obtíže. Nezletilý je po stránce aktuální situace dobře sanován – bez obav, že se vrátí do náhradní rodiny. Je patrný příznivý vliv pracovníků Klokánku FOD na sanaci nezletilého na nové prostředí. Zjevná prudérní, tvrdá až narcistická výchova náhradních rodičů, zejména otce, která směřuje k šikanování nezletilého co do udržování pořádku a kázně chlapce. Nezletilý ihned vyhazuje papírky z čokoládových figurek do odpadkového koše, ihned utírá podšálek s rozlitym čajem a po vypití jej ihned odnáší do kuchyňky a umývá jej. Když někdo odchází, tak se uklání. Po probuzení si ihned začne stlát postel a uhlazuje povlečení na svém lůžku. Chlapec také sdělil, že doma pomáhal s domácími pracemi – čištění koupelny, vany, záchodu, na chalupě štípal dříví. Taktéž řekl, že se musel údajně doma do půlnoci učit. O osud své sestry nejeví nezletilý zjevný zájem, neboť sestra spíše tíhne k matce i otci a k jejich dceři. Chlapec uvedl, že mu sestra ve škole řekla, že bude mít sama pro sebe pokojíček a že ho tatínek bude hned přestěhovávat jen pro ni. Chlapec sdělil, že se mu stýská pouze po psovi Benjimu.

Pracovník MÚ – OSPOD navštívil nezletilého také během školního vyučování. Zjistil, že nezletilý není zcela v psychické pohodě, velký vliv na jeho psychiku má kontakt s jeho sestrou, která zřejmě tlumočí vzkazy od poručníků a nezletilý je informován o tom, co se doma odehrává v souvislosti s jeho odchodem z domova. O skutečnosti, že sestra nezletilému předává vzkazy od poručníků, jsme neodkladně informovali Policii ČR a okresní soud. Dne 1. 12. 2008 se svěřil chlapec „tetě“, že po sestře mu poručníci poslali dopis a posléze dopis „tetě“ ukázal. V dopise se poručník nezletilého evidentně snaží ovlivnit, slibuje chlapci kapesné, vlastní pokojíček a zrušení zákazů. Tuto skutečnost jsme ihned oznámili MÚ – OSPOD, Policii ČR a okresnímu soudu, neboť poručníci mají soudně stanovený zákaz styku s nezletilým. Oznámili jsme taktéž skutečnosti, že do školy i zájmových kroužků doprovází chlapce „teta“ Klokánku FOD, neboť poručník několikrát stál před školou.

Vánoční prázdniny strávil nezletilý na základě souhlasu MÚ – OSPOD u své „klokánčí tety“ v místě jejího bydliště. Sociálním šetřením v místě bydliště „tety“ bylo prokázáno, že je připravena přijmout v uvedené době nezletilého a také řádně doložila výpis z evidence rejstříku trestů, kde nemá záznam.

O své současné situaci chlapec přemýšlí a opakovaně se ptal pracovníků Klokánku FOD, jak dopadlo soudní jednání. Od poručníků dostal prostřednictvím sestry dárky na Vánoce. Byl také vyslechnut v Klokánku FOD příslušníky Policie ČR a sdělil, že si nic z toho, co řekl, nevymyslel. S chlapcem opakovaně hovořila psycholožka Klokánku FOD a také vedoucí Klokánku FOD a nezletilý byl rozhovory uklidněn a chápe, že v současné době probíhá vyšetřování. Psycholožka Klokánku FOD doporučila okresnímu soudu vypracování soudně znaleckého posudku k posouzení všech forem dopadu prožitků v rodině poručníků na chlapcovu psychiku a současně i soudně znalecké posudky na oba poručníky, neboť v jejich péči zůstávají další dvě nezletilé děti.

Dne 24. 3. 2009 se konalo na základní škole jednání učitelů a výchovné poradkyně spolu s paní vedoucí a psycholožkou Klokánku FOD. Neustávající kontakty ze strany sestry, která vyřizuje vzkazy od poručníků, nepůsobí toto dobře na nezletilého a ten je pod neustálým stresem a psychickým tlakem. Z tohoto důvodu je zvažován přestup na jinou základní školu.

Dne 9. 4. 2009 proběhlo jednání vedoucího MÚ – OSPOD a poručnice nezletilého. Poručnice souhlasila s přeřazením chlapce na jinou školu a podepsala žádost o přijetí do jiné základní školy. Sdělila ovšem, že iniciativy o kontaktu se sestrou vychází od nezletilého a přestup nic nevyřeší. Poručník se na jednání nedostavil z důvodu zaměstnání. Nezletilému byl tedy povolen přestup a byl přijat k základnímu vzdělávání na jiné základní škole. Chlapec změnu velmi uvítal a je patrné jeho psychické zklidnění a uvolnění.

Dne 10. 4. 2009 okresní soud vydal usnesení o ustanovení soudního znalce z oboru pedopsychologie, kterému ukládá povinnost, aby podal písemný znalecký posudek. Úkolem znalce je zjistit výchovné předpoklady poručníků, vztah nezletilého k nim a opačně, zda tvrzení nezletilého o možném fyzickém trestání ze strany poručníků jsou pravdivé a zda by se nezletilý měl vrátit k poručníkům, případně zda by měl zůstat v Klokánku FOD.

2. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Smlouva o poskytnutí sociální služby – sociální rehabilitace byla uzavřena mezi Klokánkem FOD, jako poskytovatelem, a nezletilým, jako uživatelem.

Plán sociální služby si nezletilý stanovil následující. Osobní cíle jsou udržování pořádku ve skříni a na psacím stole, vynášení koše, skládání a ukládání prádla do šatní skříně, stlaní postele, vysávání a vytírání, pomoc psychologa a dramaterapeutky. Neboť chlapec byl do Klokánku FOD přijat z důvodu podezření na týrání svěřené osoby, musíme k němu přistupovat velmi opatrně a přátelsky. Od poručníků byl naučen k naprosté poslušnosti a udržování pořádku. Chlapec byl zvyklý neustále si vyrovnávat povlečení na posteli nebo například veškeré odpadky a papírky ihned odnášet do koše. Také veškeré použité nádobí ihned umývat a ukládat. Postupy k naplnění stanovených cílů si tedy nezletilý stanovil následující. Chce se naučit udržovat „zdravý“ pořádek ve věcech. Také chce vynášet koše a naučit se vytírat podlahu v pokojíčku.

Na konci měsíce listopadu „teta“ sepsala záznam z průběhu poskytování sociální služby. Uvedla, že chlapec je velice šikovný a dokáže si pěkně uklidit pokojíček. Snaží se utírat prach a vytírat podlahu. Pravidelně vynáší koše. Umí si ustlat postel a již ji pořádkem nepřerovnává, jako to dělal u poručníků.

Záznam z průběhu poskytování sociální služby byl opětovně sepsán v měsíci březnu 2009, kdy „tety“ velmi chlapce chválí. Umí si již udržovat pořádek ve skříni i na psacím stole. Rád pomáhá s domácími pracemi a ostatním dětem v bytě. Naučil se pověsit prádlo a poté

jej poskládat a roztřídit do šatní skříně. Začíná se učit chodit nakupovat. Také ho zajímá práce na „klokánčí“ zahradě a to zejména záhony, kde děti s „tetami“ sází zeleninu.

Prognóza a příslušná doporučení

Momentálně probíhá šetření ohledně podezření z týrání svěřené osoby. Chlapec vše, co vypověděl, si zcela jistě nevymyslel, neboť vždy spontánně vše přesně popisuje. Z tohoto případu také vyplývá důležité upozornění, že pokud se kdokoliv z nás dozví o podezření ze špatného zacházení s dítětem, má povinnost toto ihned oznámit. V případě, že toto neoznámí, dopouští se i on trestného činu.

Dá se předpokládat, že pokud se prokáže týrání chlapce, tak se chlapec do rodiny poručníků již nevrátí. Z dostupných informací je zjevné, že problémy v rodině byly již velmi dlouhou dobu a tomuto hrubému zacházení byl chlapec vystaven opakovaně. Dá se tedy předpokládat, že se u chlapce mohou objevovat poruchy chování, projevování agrese vůči spolužákům, chlapec se může chovat hrubě k ostatním, protože takovému zacházení byl dlouhodobě vystaven. Může také trpět pocitu viny, že kdyby nic neprozradil, nemuselo by se to nyní řešit. Z těchto důvodů je nutné, aby se v Klokánku FOD chlapci věnovala psychologka i terapeutka. Chlapec porozumí situaci, že je dobře, když se svěřil paní učitelce, a že týrání je nepřijatelné.

Předpoklad je, že pokud se chlapec do rodiny poručníků nevrátí, bude nějaký čas pobývat v Klokánku FOD, aby došlo k jeho psychické stabilizaci. Poté se dá předpokládat pozvolná příprava na přechod do trvalé náhradní rodiny, která musí být velmi milující, chápavá a schopná vytvořit chlapci pocit bezpečí a lásky. Po dobu pobytu v Klokánku FOD doporučuji poskytovat chlapci potřebnou pomoc psychologky a vytvářet bezpečné zázemí „tetou“, která o chlapce pečuje.

Kazuistika č. 6

Níže uvedená kazuistika popisuje případ tří romských sourozenců, kteří byli do Klokánku FOD umístěni z důvodu bytové nouze. Bytové důvody, jak uvádí mnou vypracovaný graf (Graf 5) v příloze této bakalářské práce, jsou nejčastějšími důvody umístění nezletilých dětí do našeho zařízení.

Osobní anamnéza

Informace o těhotenství matky a porodu nám nejsou známy.

Jedná se o veselé, spokojené a usměvavé děti. Také dobře prospívající. Nutností bylo ovšem děti řádně zbavit vši. Mateřskou školu prozatím děti neabsolvovaly. Jsou rády za pozornost ze strany dospělé osoby. Společně si umějí také velmi hezky hrát. Rády si hrají s kostkami a prohlízejí si dětská leporela.

Rodinná anamnéza

Matka: rok narození 1982, na mateřské dovolené.

Otec: rok narození 1984, přiznán plný invalidní důchod.

Rodiče byli sezdáni v roce 2006.

Školní anamnéza

Jelikož se jednalo o krátkodobý pobyt, podrobné psychologické vyšetření dětem nebylo provedeno. Zhruba dva týdny trvala adaptační doba dětí v Klokánku FOD, neboť byly velmi fixovány na své rodiče a neustále za nimi tesknily. Vývoj i psychický stav dětí odpovídal jejich věku. Mateřskou školu prozatím neabsolvovaly.

Vývoj pobytu v Klokánku FOD

1. Podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Nezletilé děti, děvčata, rok narození 2006, 2007 a 2008, byly do Klokánku FOD přijaty na základě dohody o svěření matkou dne 19. 3. 2009. Jako důvod uvedla matka ztrátu bydlení a z bytu byla pro neplacení nájemného vystěhována. Zhruba dva týdny bydlela u své švagrové, ale poněvadž se jednalo o byt 2+1, ve kterém bydleli 4 dospělí a 4 nezletilé děti, podmínky byly neúnosné. Matka nemá nikoho jiného, kdo by se o děti postaral. Ubytování v azylovém domě pro matky s dětmi taktéž nenašla. Matka tedy požádala o přijetí nezletilých dětí do našeho zařízení. Děti byly společně ubytovány ve stejném bytu a zůstaly tak spolu. Dne 20. 3. 2009 jsme MÚ – OSPOD v místě trvalého bydliště dětí ohlásili přijetí nezletilých sester do našeho zařízení. Téhož dne jsme požádali ÚP o vyplácení dávek státní sociální podpory – přídavků na děti. MÚ – OSPOD potvrdil umístění dětí za důvodné.

Matka dětem každý den telefonovala. Hovořila nejprve s tetou, zda jsou děti v pořádku a jak se jim daří. Poté matka hovořila s nejstarší dcerou. Přesně za měsíc nás matka telefonicky kontaktovala, že již má zajištěno ubytování a druhý den si vyzvedne děti z našeho zařízení. Druhý den opravdu matka přijela a zrušila dohody o svěření svých nezletilých dětí do Klokánku FOD a děti si převzala zpět do své péče. Uvedla, že si zajistila ubytování

v azylovém domě pro matky s dětmi, kde bude mít možnost na výjimku bydlet i její manžel. Zrušení dohody matkou jsme písemně oznámili na MÚ – OSPOD a nahlásili změnu na ÚP ohledně vyplácení přídavků na děti.

2. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Smlouvy nezletilým dětem uzavřeny nebyly, neboť naše zařízení má sociální službu zaregistrovanou pouze pro děti ve věku od 6 do 26 let.

Prognóza a další doporučení

Pokud rodiče nezletilých dětí povedou řádný život a budou hradit svoje závazky, budou jejich děti vyrůstat v rodinném prostředí. Bylo patrné, že děti mají k matce velmi silný citový vztah a také matka k dětem.

Doporučujeme, aby se rodiče snažili dostat z azylového bydlení například do podnájmu a dodržovali zásady správného hospodaření s penězi. Již nyní v azylovém domě jim může být nabídnuta sociálně-aktivizační služba pro rodiny s dětmi, v rámci které se mohou motivovat ke správnému hospodaření.

Interpretace a diskuze uvedených kazuistik dětí

Údaje z jednotlivých případů nelze generalizovat, neboť každý případ je zcela odlišný. Lze ovšem spatřovat jisté spojitosti, ve kterých se kazuistiky shodovaly. Do Klokánků FOD jsou děti přijímány z důvodů krizové životní situace, kdy není nikdo z rodiny schopen zabezpečit řádnou péči o nezletilé dítě. V řadě případů se objevují závažné skutečnosti v rodinné anamnéze. Nedostatečná péče rodičů, zanedbávání se projevuje nejen v psychickém stavu dítěte, ale častokrát se odráží i ve školní anamnéze.

Důvody a způsoby přijetí dětí do Klokánku FOD jsou různorodé. Pobyt dětí v Klokánku FOD bývá krátkodobý, ale také dlouhodobý i několik let. Doba pobytu v Klokánku FOD není nijak omezena. Dítě je v Klokánku FOD po dobu než se může vrátit zpět do vlastní rodiny nebo do doby než je pro něj nalezena trvalá náhradní rodina.

Spojitosti v jednotlivých kazuistikách spatřuji také v tom, že děti se v Klokánku FOD rychle zadaptovaly, a že o děti se po všech stránkách stará tým odborníků. Jedná se o sociální pracovnice, psychologku, dramaterapeutku, zdravotní supervizorku, dětskou lékařku a samozřejmě „tety“, které o svěřené děti pečují. Pokud to situace dítěte vyžaduje, je v péči dětské psychiatricky a dalších odborných lékařů. Dětem je poskytována všestranná péče.

Nabízena je i sociální služba sociální rehabilitace, která pomáhá chránit před sociálním vyloučením. Dětem se poskytují různé aktivizační a sociálně-terapeutické činnosti, které jim pomáhají zvládnout jejich těžké období. Společným znakem je také výborná spolupráce Klokánku FOD, oddělení sociálně-právní ochrany dětí a okresního soudu ve prospěch nezletilých dětí. Zájem a blaho dítěte jsou předními hledisky při všech vykonávaných činnostech.

V Klokánku FOD dochází ke stabilizaci dítěte, k vyřešení obtížné situace nebo alespoň k jejímu zmírnění. Na děti vhodně působí pobyt v láskyplném bezpečném prostředí, které se co nejvíce podobá péči v běžné rodině. Dochází k celkovému zklidnění i u dětí týraných a zanedbávaných. Důležitá je i práce s biologickou rodinou a nabídka pomoci sociálně-aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, které poskytuje pobočka FOD. Děti se tak rychleji dostávají zpět do své biologické rodiny. U dětí, kde již návrat do biologické rodiny není možný, je společným jmenovatelem příprava k přechodu do nové trvalé náhradní rodiny.

12.2 Analýza dotazníků.

Uspořádáno podle položek dotazníku. Jedná se o třídění prvního stupně.

Získané údaje z vyplněných dotazníků jsem zpracovala do přehledných tabulek v počítačovém programu Excel z důvodu lepší názornosti. Poté jsem tabulky importovala do programu Word této bakalářské práce. Jednotlivé položky dotazníku budu průběžně interpretovat pod každou tabulkou.

K položce č. 4: zjišťovala jsem názor respondentů na svoji kvalifikaci k výkonu svého povolání.

Tab. 5 Zda respondenti svoji kvalifikaci považují za dostatečnou k výkonu svého povolání.

	abs.	%
Ano	95	80,51
Ne	15	12,71
Nevím	8	6,78
CELKEM	118	100,00

Většina respondentů považuje svoji kvalifikaci za dostatečnou k výkonu svého povolání. Ovšem je zajímavé, že v následující tabulce (Tab. 6) uvedla většina respondentů, že si své vzdělání doplňují.

K položce č. 5: zjišťovala jsem doplňování vzdělání u respondentů.

Tab. 6 Doplňování vzdělání u respondentů.

	abs.	%
Ano	85	72,03
Ne	33	27,97
CELKEM	118	100,00

Z počtu 118 zaměstnanců si celkem 85 osob vzdělání doplňuje. Respondenti uváděli tyto formy doplňování studia: nejčastěji se jednalo o akreditovaný kurz Pracovníka v sociálních službách a 11 osob uvedlo vysokoškolské studium. Dále pak školení Fondu ohrožených dětí a sebevzdělávání, tj. četba odborné literatury (knihy, časopisy).

Zákon o sociálních službách i o sociálně-právní ochraně dětí ukládá povinnost zaměstnancům mít předepsané vzdělání. Domnívám se, že právě i z tohoto důvodu většina zaměstnanců si své vzdělání doplňuje a rozšiřuje.

K položce č. 6: zjišťovala jsem názor respondentů na jejich zkušenosti s výchovou dětí.

Tab. 7 Zkušenosti respondentů s výchovou dětí.

	abs.	%
Ano	103	87,29
Spíše ano	12	10,17
Spíše ne	3	2,54
Ne	0	0,00
CELKEM	118	100,00

Většina respondentů má zkušenosti s výchovou dětí. Při přijímacím řízení o zaměstnání „tety“, popř. „strýce“, je výhodou pokud uchazeč o práci má zkušenosti s výchovou dětí a to buď dětí vlastních nebo cizích.

K položce č. 7: zjišťovala jsem názor respondentů na zaměstnání „tety“, „strýce“ ve spojitosti s jejich očekáváními.

Tab. 8 Naplnilo zaměstnání „tety“, „strýce“ respondentovo očekávání.

	abs.	%
Ano	83	70,34
Spíše ano	31	26,27
Spíše ne	4	3,39
Ne	0	0,00
CELKEM	118	100,00

U více než 70 % respondentů naplnilo zaměstnání „tety“ a „strýce“ jejich očekávání.

K položce č. 9: zjišťovala jsem využívání poznatků získaných na školeních Fondu ohrožených dětí respondenty při jejich práci.

Tab. 9 Využívání poznatků získaných respondenty na školeních Fondu ohrožených dětí při jejich práci.

	abs.	%
Ano	73	61,86
Spíše ano	22	19,49
Spíše ne	11	10,17
Ne	1	0,85
Neúčastnila jsem se	11	7,63
CELKEM	118	100,00

Zaměstnanci se účastní školení Fondu ohrožených dětí 1 x ročně vždy po dobu 4 dnů. Z tabulky je zřejmé, že školení jsou velmi prospěšná, neboť mnoho zaměstnanců využívá poznatky získané na těchto školeních i při své práci „tety“, popř. „strýce“.

K položce č. 10: zjišťovala jsem spokojenost respondentů s úrovní školení Fondu ohrožených dětí.

Tab. 10 Spokojenost respondentů s úrovní školení Fondu ohrožených dětí.

	abs.	%
Velmi spokojen(a)	24	22,43
Spokojen(a)	77	71,96
Nespokojen(a)	5	4,67
Velmi nespokojen(a)	1	0,93
CELKEM	107	100,00

V této tabulce je celkový počet respondentů menší, neboť 11 zaměstnanců se školení Fondu ohrožených dětí prozatím neúčastnilo, neboť jsou v zaměstnání 3 měsíce a méně. V převážné většině jsou s úrovní školení spokojeni.

K položce č. 11: zjišťovala jsem spokojenost respondentů s výší finančního ohodnocení s ohledem na práci, kterou vykonávají.

Tab. 11 Spokojenost s výší finančního ohodnocení s ohledem na práci, kterou vykonávají.

	abs.	%
Velmi spokojen(a)	2	1,69
Spokojen(a)	66	55,93
Nespokojen(a)	48	40,68
Velmi nespokojen(a)	2	1,69
CELKEM	118	100,00

Spokojeno s výší finančního ohodnocení je více než 57 % zaměstnanců. Naproti tomu je více než 42 % zaměstnanců nespokojeno. Domnívám se, že odpovědi respondentů mohly být do jisté míry ovlivněny tíživou finanční situací Fondu ohrožených dětí ohledně opoždění výplatního termínu.

V případě nespokojenosti uváděli respondenti nejčastěji tyto odpovědi: pravidelné vyplácení mezd ve výplatním termínu (menší zpoždění mezd), chybí odměny (popřípadě 13. plat), vyšší náhrada za práci ve svátek nebo o víkendech. Někteří zaměstnanci uvedli, že by mzda měla být vyšší z důvodu velké zodpovědnosti za děti, o které pečují. Odměny, popř. zvýšení platu by měly zaměstnance motivovat, neměli by všichni dostávat stejně.

K položce č. 12: zjišťovala jsem spokojenost respondentů s atmosférou na pracovišti.

Tab. 12 Spokojenost s atmosférou na pracovišti.

	abs.	%
Velmi spokojen(a)	21	17,80
Spokojen(a)	79	66,95
Nespokojen(a)	14	11,86
Velmi nespokojen(a)	4	3,39
CELKEM	118	100,00

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že většina zaměstnanců, tedy více než 84 % je spokojeno s atmosférou na pracovišti.

V případě nespokojenosti uváděli respondenti tyto odpovědi, které by přispěly k lepší pracovní atmosféře. Nejvíce odpovědí bylo typu: lepší komunikace a vztahy mezi „tetami“, vzájemná spolupráce, méně pomluv mezi zaměstnanci. Dva respondenti uvedli zlepšení organizace práce. Jedna „teta“ uvedla úsměvnou odpověď, že k lepší pracovní atmosféře, by jí přispělo více „strejdů“ na pracovišti. K této odpovědi „teta“ přikreslila usměvavý obličej, z čehož usuzuji, že svoji odpověď považovala pouze za úsměvnou. Zřejmě jí nemyslela, že pro děti je potřeba i mužský vzor. Jedna velmi nespokojená teta doplnila odpověď, aby si lépe rozuměla s „tetou“, která ji na bytě po týdnu střídá.

K položce č. 13: zjišťovala jsem respondentův hlavní důvod, popř. důvody, pro které by zvažovali změnu svého zaměstnání.

Tab. 13 Hlavní důvod, popř. důvody, pro které by zvažovali změnu zaměstnání.

	abs.	%
Psychická (fyzická) náročnost	21	15,33
Osobní (rodinné, zdrav.) důvody	41	29,93
Špatná atmosféra na pracovišti	25	18,25
Platové důvody	40	29,20
Jiné	10	7,30
CELKEM	137	100,00

U této položky měli respondenti možnost více odpovědí. Proto celkový počet odpovědí je 137, ale dotazník vyplnilo pouze 118 osob.

Zhruba 30 % zaměstnanců by zvažovalo změnu zaměstnání z důvodů osobních nebo platových. Domnívám se, že odpověď ohledně platových důvodů je zapříčiněna opožděným vyplácením mezd po výplatním termínu.

Jiné odpovědi byly následující: prozatím jsem nad tímto neuvažovala (nevím), špatné finanční zajištění provozu Klokánků FOD, zánik organizace, zdravotní důvody. Jedna teta uvedla, že „žádný“ důvod by ji nepřiměl k odchodu z Klokánku FOD.

K položce č. 14: zjišťovala jsem respondentovy připomínky a náměty k mému dotazníku.

Tab. 14 K dotazníku chtějí doplnit (připomínky, náměty):

	abs.	%
Ano	5	4,24
Ne	113	95,76
CELKEM	118	100,00

K dotazníku chtělo 5 osob doplnit následující informace: nízká mzda s ohledem na růst inflace, více peněz pro „tety“ na výlety s dětmi a turistiku, otevřený prostor pro výměnu názorů, větší spolupráci „tety“ s vedením na chodu zařízení.

Jedna „teta“ doplnila následující: popisují zde odpovědi na Vaše otázky sice „velmi stručně“ však od srdce. Úsměvná a potěšující odpověď „tety“ na závěr byla: „tuto práci miluju“!

13 VZTAHOVÁ ANALÝZA ÚDAJŮ ZÍSKANÝCH VÝZKUMEM

Na následujících řádcích ověřuji formulované hypotézy, zda byly výzkumem přijaty nebo odmítnuty. Jednotlivé hypotézy vyhodnocuji na základě statistických údajů, sestavených kazuistik a dotazníkových tabulek.

Hypotéza (H1) Při umístování dětí do Klokánků FOD jsou častějšími důvody bytová nouze než hospitalizace rodiče.

Závěr: *Hypotézu (H1) přijímáme.*

Bytové problémy jsou častějším důvodem umístování dětí do Klokánků FOD než hospitalizace rodiče. V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že slovo častější znamená o více než 50 dětí za jednotlivé roky 2005 až 2008. Ze statistických údajů grafu (Graf 5) v příloze této bakalářské práce jsem následně zjistila, že bytové problémy byly častější o více než 50 dětí v jednotlivých letech než důvody hospitalizace rodiče.

Hypotéza (H2) Děti z Klokánků FOD odchází častěji zpět domů než do náhradní rodinné péče.

Závěr: *Hypotézu (H2) přijímáme.*

Z Klokánků FOD odcházejí děti častěji zpět domů než do náhradní rodinné péče. V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že slovo častěji znamená o více než 50 dětí v jednotlivých letech 2005 až 2008. Ze statistických údajů grafu (Graf 8) v příloze této bakalářské práce jsem si svoji hypotézu ověřila. Odchody dětí zpět domů byly o více než 50 dětí v každém roce častější než odchody do náhradní rodinné péče.

Hypotéza (H3) Zaměstnání „tety“ a „strýce“ spíše naplnilo respondentovo očekávání než nenaplnilo.

Závěr: *Hypotézu (H3) přijímáme.*

V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že slovo spíše znamená rozdíl o více než 10 respondentů. Údaje v tabulce (Tab. 8) získané analýzou dotazníků jsem zjistila, že zaměstnání naplnilo očekávání u 83 respondentů a nenaplnilo u žádného z respondentů. Rozdíl je tedy o více než 10 respondentů.

Hypotéza (H4) Zaměstnanci jsou spíše spokojeni s výší finančního ohodnocení než nespokojeni.

Závěr: *Hypotézu (H4) přijímáme.*

Vyplývá totiž z analýzy dotazníků, že 68 zaměstnanců je spokojeno a 48 nespokojeno. V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že spíše znamená o více než 10 respondentů. Údaje jsem získala z tabulky (Tab. 11) této bakalářské práce.

Hypotéza (H5) Důvody psychické (fyzické) náročnosti, pro které by respondenti zvažovali změnu zaměstnání, převažují nad důvody platovými.

Závěr: *Hypotézu (H5) odmítáme.*

V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že slovo převažují, znamená o více než 10 %. Z analýzy dotazníků jsem zjistila, že důvody psychické (fyzické) náročnosti nepřevažují nad důvody platovými. Hypotéza (H5) je ověřena na základě tabulky (Tab. 13) této bakalářské práce. Důvody psychické (fyzické) náročnosti uvedlo 15,33 % respondentů a platové důvody uvedlo 29,20 % respondentů.

14 ODPOVĚDI NA OTÁZKY FORMULOVANÉ V DÍLČÍCH CÍLECH

a) *Zjistit, jaký je nejčastější důvod umístování dětí do Klokánek FOD?*

V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že slovo nejčastější znamená nejvíce svěřených dětí v jednotlivých letech 2005 až 2008. Odpověď na otázku jsem zjistila v grafu (Graf 5) sestavený ze statistických údajů z let 2005 až 2008. Nejčastějším důvodem umístění dítěte do Klokánek FOD jsou tedy bytové problémy.

b) *Popsat, jaká je anamnéza umístovaných dětí do Klokánek FOD?*

Jak vyplynulo z analýzy spisové dokumentace nezletilých dětí, anamnéza je u každého z dětí odlišná. Společným znakem je nepříznivá životní situace dítěte, pro kterou muselo být umístěno do Klokánku FOD.

c) *Zmapovat, jaký je průběh pobytu nezletilých dětí v Klokáncích FOD?*

Z analýzy spisových dokumentací jsem zjistila, že průběh pobytu nezletilých dětí v Klokáncích FOD je odlišný. Záleží zcela na osobnosti dítěte a na pracovnících Klokánek FOD, kteří s dítětem přichází do každodenního kontaktu. Společným znakem průběhu pobytu nezletilých dětí je to, že dítě je v pravidelné péči dětské lékařky, psychologa, popřípadě psychiatra. Během pobytu v Klokánku FOD dochází ke zklidnění situace dítěte.

d) *Zjistit, zda převažují mezi zaměstnanci Klokánku FOD ženy nad muži?*

V pojmovém aparátu jsem si stanovila, že slovo převažují, znamená více než 50 %. Z analýzy dotazníků jsem tedy zjistila, že mezi zaměstnanci Klokánku FOD ženy převažují a to v počtu 112, což představuje 94,92 %. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 6 mužů, což představuje 5,08 % z celkového počtu respondentů. Údaje jsem získala z tabulky (Tab. 1) této bakalářské práce.

e) *Zjistit, jaká je spokojenost zaměstnanců se zaměstnáním v Klokáncích FOD?*

Z analýzy dotazníků jsem zjistila následující informace. 24 (22,43 %) respondentů je velmi spokojeno s úrovní školení FOD, spokojeno je 77 (71,96 %) osob, nespokojeno 5 (4,67 %) osob a velmi nespokojen je 1 (0,93 %) respondent. Tyto údaje jsem získala z tabulky (Tab. 10).

S vyšší finančního ohodnocení jsou 2 (1,69 %) osoby velmi spokojeny, 66 (55,93 %) osob je spokojeno, 48 (40,68 %) osob je nespokojeno a 2 (1,69 %) osoby jsou velmi nespokojeny. Údaje jsem získala z tabulky (Tab. 11).

S atmosférou na pracovišti, dle analýzy dotazníků, zjišťujeme, že 21 (17,80 %) osob je velmi spokojeno, 79 (66,95 %) osob je spokojeno. Nespokojeno je 14 (11,86 %) respondentů a velmi nespokojeny jsou 4 (3,39 %) osoby. Uvedené údaje jsem zjistila z tabulky (Tab. 12).

f) Zjistit, jaké okolnosti by přispěly k lepší atmosféře na pracovišti?

Z analýzy dotazníků jsem zjistila, které okolnosti uvedené pod tabulkou (Tab. 12) by přispěly k lepší pracovní atmosféře. Nejčastější odpověď respondentů byla lepší komunikace a vztahy mezi „teta“, vzájemná spolupráce a méně pomluv mezi zaměstnanci. Dva respondenti uvedli zlepšení organizace práce. Jedna „teta“ uvedla úsměvnou odpověď, že k lepší pracovní atmosféře, by jí přispělo více „středů“ na pracovišti. Jedna velmi nespokojená tetka uvedla, aby si lépe rozuměla s „tetou“, která ji na bytě po týdnu střídá.

15 NÁMĚTY A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Tato bakalářská práce může být využitelná v praxi pro odbornou i laickou veřejnost. Bakalářská práce blíže seznámí čtenáře se Zařízením pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek Fondu ohrožených dětí. Formou kazuistik má čtenář možnost seznámit se s případy nezletilých dětí, které jsou do tohoto zařízení umísťovány a prostřednictvím provedeného dotazníkového šetření s postoji a spokojeností zaměstnanců pečujících o svěřené děti.

S výsledky dotazníkového šetření seznámím také JUDr. Marii Vodičkovou, předsedkyni Fondu ohrožených dětí, která dala souhlas k uskutečnění dotazníkového šetření u zaměstnanců všech Klokánek FOD. Výsledky realizovaného výzkumu poskytnu samozřejmě i zaměstnancům FOD.

Bakalářská práce může posloužit i orgánům sociálně-právní ochrany dětí, pracovníkům v pomáhajících profesích, ale také ostatním institucím činných v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a zákona o sociálních službách, a to jako informativní materiál. Moje bakalářská práce může pomoci studentům sociální práce a dalších sociálních oborů i zaměstnancům, kteří nově nastupují do Klokánek FOD z důvodu větší informovanosti o těchto zařízeních.

Budu velmi ráda, pokud tato práce bude podkladem ke zpracování mé případné diplomové práce, ve které bych navázala na kazuistiky a dotazníkové šetření rozhovory s jednotlivými zaměstnanci a navrhla případná zlepšení v péči o děti v těchto zařízeních.

Věřím, že tato bakalářská práce bude přínosem pro širokou veřejnost a poskytne jí důležité informace z oblasti péče o dítě v rodině a v případě, že péče v rodině není možná, poskytne informace o rodinné péči poskytované v Klokánku FOD. Jsem velice ráda, že tato rodinná alternativa ústavní výchovy má již ze zákona přednost.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se snažila uspořádat problematiku péče o děti v rodině, náhradní rodinné péči a okrajově péči v ústavní výchově, která je zajišťována školskými a zdravotnickými zařízeními. Nejvíce jsem v této práci svoji pozornost zaměřila na péči poskytovanou dětem v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc rodinného typu, kterým je právě Klokánek FOD. Zpracovala jsem informace o neziskové organizaci Fondu ohrožených dětí a také o zařízení Klokánek FOD. Prezentuji principy péče v těchto zařízeních, a také se zmiňuji o finančních problémech Fondu ohrožených dětí. Věřím ovšem, že stát bude více finančně podporovat tyto zařízení, která mají ze zákona přednost před ústavní výchovou, a nevidím tedy důvod, aby byla státem finančně podhodnocována oproti ústavní výchově.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit nejčastější důvody umístování dětí do Klokánek FOD, popsat jejich anamnézu a zmapovat průběh jejich pobytu. Při sestavování jednotlivých kazuistik jsem byla inspirována k vytvoření dotazníku také pro zaměstnance, kteří pečují o svěřené děti. Dílčím cílem bylo tedy zjistit, zda mezi zaměstnanci převažují ženy nad muži, dále zjistit jejich spokojenost s prací v těchto zařízeních a v případě nespokojenosti, jejich návrhy a připomínky, které by přispěly ke zlepšení spokojenosti.

Ze zpracovaných statistických údajů jsem zjistila, že nejčastějších důvodem umístování dětí do Klokánek FOD jsou bytové problémy, další v pořadí je zanedbávání péče o děti a následně hmotná nouze rodiče a poté hospitalizace rodiče. Při sestavení jednotlivých kazuistik a jejich následné analýze, kdy údaje nelze generalizovat, neboť každá případová studie je zcela závislá na individualitě dítěte a jeho krizové životní situaci, lze spatřovat jisté podobnosti. Je zjevné, že děti jsou do Klokánku FOD přijímány z důvodů krizové životní situace, kdy není nikdo z rodiny schopen zabezpečit řádnou péči o nezletilé dítě. Další podobnost mezi jednotlivými kazuistikami spatřuji v tom, že v Klokánku FOD se o každé dítě stará tým odborníků, který jedná v zájmu a blaha dítěte. U dětí také dochází v Klokánku FOD ke zklidnění jejich situace. V každé kazuistice jsem se snažila podat, co možná nejvíce informací o dětech, které byly z jejich spisové dokumentace známy. Ve většině případů se mi toto podařilo, ovšem u některých dětí tyto údaje chybí, neboť děti byly v Klokánku FOD po velmi krátkou dobu a nebylo tak možné získat dostatek informací o jejich osobní, rodinné a školní anamnéze. V každé kazuistice jsem stanovila prognózu a uvedla příslušná doporučení.

Analýzou dotazníků jsem zjistila, že ženy převažují nad muži, což jsem ostatně předpokládala. Ovšem mým zájmem bylo spíše zjistit, zda funkci „strýce“ vůbec některý muž vykonává. Z dotazníků jsem zjistila, že z počtu 118 respondentů, kteří vyplnili dotazník, bylo šest mužů. Dále jsem se zabývala postoji a spokojeností zaměstnanců s prací v těchto zařízeních. Z analýzy dotazníků jsem zjistila, že více než 87 % má zkušenosti s výchovou dětí a u více než 70 % naplnilo zaměstnání respondentovo očekávání, pouze u 3 % očekávání nenaplnilo. Dále jsem zjistila, že více než 81 % respondentů spíše využívá poznatky získané na školeních Fondu ohrožených dětí a více než 94 % je s jejich úrovní spokojeno. V případě spokojenosti s výší finančního ohodnocení je spokojeno více než 57 % zaměstnanců a nespokojeno je více než 42 % zaměstnanců. Domnívám se, že výsledky u této položky byly ovlivněny tíživou finanční situací Fondu ohrožených dětí, kterou jsem popisovala v teoretické části, neboť nedostatek finančních prostředků ovlivňuje vyplácení mezd zaměstnancům. Věřím ovšem, že poslanecká sněmovna, posléze senát i pan prezident podpoří zvýšení státního příspěvku na děti v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a finanční krize FOD bude překonána. Co se týče atmosféry na pracovišti, tak více než 84 % respondentů uvedlo, že je spokojeno a více než 15 % nespokojeno, současně uvedli, že ke spokojenosti by přispěla lepší efektivnější komunikace a vztahy mezi zaměstnanci.

Dále jsem si v praktické části stanovila problémy a formulovala hypotézy, které jsem výzkumem ověřovala. Čtyři z pěti hypotéz jsem přijala a jednu odmítla. Hypotéza, že při umístění dětí do Klokánek FOD jsou častější důvody bytové nouze než hospitalizace rodiče byla přijata, neboť hypotéza byla ověřena ze zpracovaných statistických údajů v příloze této bakalářské práce. Také hypotéza, že děti odcházejí z Klokánek FOD častěji zpět domů než do náhradní rodinné péče byla taktéž přijata a ověřena ze statistických údajů. Třetí hypotéza byla také přijata, neboť z analýzy dotazníků jsem zjistila, že zaměstnání spíše naplnilo respondentovo očekávání než nenaplnilo. Hypotéza, která se týkala spokojenosti s výší finančního ohodnocení, byla také přijata, neboť zaměstnanci jsou spíše spokojeni než nespokojeni. Poslední pátá hypotéza byla odmítnuta proto, že důvody psychické popř. i fyzické náročnosti, pro které by respondenti zvažovali změnu zaměstnání, nepřevažují nad důvody platovými.

Při zpracovávání mé bakalářské práce jsem se nesetkala s výraznějšími problémy, neboť v Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD pracuji jako sociální pracovníce a mám tedy praktické zkušenosti o této pomoci dětem v jejich krizové životní situ-

aci. Zaměstnání v Klokánku FOD se mi líbí a ráda pomáhám dětem řešit jejich obtížné životní situace. Problém jsem měla pouze s rozsahem této bakalářské práce, neboť sestavené kazuistiky a analýza dotazníků s jejich interpretací byly dosti obsáhlé. Snažila jsem se proto, co nejvíce rozsah zúžit, ale ne na úkor kvality bakalářské práce. Výzkum se mi tedy povedlo úspěšně zrealizovat, cíle postupně naplňovat a hypotézy posléze úspěšně ověřovat.

Věřím, že po přečtení této bakalářské práce se každý z nás zamyslí nad tím, jak důležitá v životě dítěte rodina je. Neboť jsme to právě my, kteří máme odpovědnost vůči generaci příští, kterou vychováme. Výchova zcela jistě není lehký úkol, ale zaručeně se vyplatí. Domnívám se také, že velkým mýtem je, že děti kojeneckého věku potřebují odbornou zdravotní péči v ústavních zařízeních. Myslím si, že děti potřebují hlavně lásku, bezpečí, individuální přístup a poznat, jak funguje domov. I každá maminka z porodnice odchází s dítětem domů a nemusí mít také žádné zdravotnické vzdělání. Pokud dítě v případě onemocnění potřebuje hospitalizaci v nemocnici, maminka s ním zpravidla do nemocnice nastoupí. Samozřejmostí v Klokánku FOD je také zajištění zdravotní a ostatní péče, jak ukládá zákon těmto zařízením.

Je tedy velmi dobré, pokud zákonodárci, soudci a ostatní lidé mají vědomí o zákonné přednosti Klokánků FOD, kde je poskytována rodinná péče, a děti tak nemusejí být umístěovány do kolektivní ústavní výchovy. Klokánek FOD je bezpochyby modelem fungování rodiny a měl by se dostávat do podvědomí široké veřejnosti. Společnost by se měla snažit, aby děti lásku svých rodičů mohly poznat a cítily se v rodině svých blízkých v bezpečí a jistotě a vyrůstaly ve svém přirozeném láskyplném prostředí. Pokud toto není možné, tak všem dětem přeji, aby vyrůstaly v prostředí, co nejvíce podobnému rodinnému životu a byly tak šťastni a jejich zdárný vývoj a potřeby v plné míře uspokojovány. Neboť je potřeba chránit právo dětí na šťastný život. A jsem také velmi ráda, že Klokánky FOD mají ze zákona přednost před ústavní péčí a jsou tedy vítanou rodinnou alternativou ústavní výchovy.

Svou bakalářskou práci věnuji jednak občanskému sdružení Fondu ohrožených dětí a také Klokánku FOD v Kroměříži.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986.
- [2] HARTL, P.; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-569-1.
- [3] HAVLÍK, R.; NOVOTNÁ, M.; PROKOP, J. *Vybrané kapitoly ze sociologie výchovy a vzdělávání*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-781-8.
- [4] HRBÁČKOVÁ, K. *Manuál o způsobu vypracování závěrečných prací na ÚPV FHS UTB ve Zlíně*. Zlín: ÚPV FHS UTB, 2008.
- [5] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [6] MAŇÁK, J.; ŠVEC, Š.; ŠVEC, V. *Slovník pedagogické metodologie. Pedagogický výzkum v teorii a praxi*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-102-2.
- [7] MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986.
- [8] MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-83-6.
- [9] MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.
- [10] MATOUŠEK, O.; KODYMOVÁ, P.; KOLÁČKOVÁ, J. (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- [11] MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.
- [12] MONATOVÁ, L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-20-6.

- [13] NOVOTNÁ, V.; BURDOVÁ, E. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*. Praha: LINDE nakladatelství s. r. o., 2007. ISBN 80-86131-72-6.
- [14] PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.
- [15] SATIROVÁ, V. *Kniha o rodině*. Praha: Nakladatelství Práh, 1994. ISBN 80-901325-0-2.
- [16] SCHMIDT, M. L. *Jako stromy bez kořenů*. Vimperk: Tina, 1995. ISBN 80-85618-34-6.

Internetové zdroje:

- [17] FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Statistiky Klokánků* [online]. [cit. 2009-01-25]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.fod.cz/stranky/klokanek/statisklk.htm>.
- [18] FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Povinnosti „klokaních tet a strýců“* [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.fod.cz/stranky/klokanek/principy.htm>.
- [19] FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Požadavky na „klokaní rodiče“* [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.fod.cz/stranky/klokanek/principy.htm>.
- [20] FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Principy péče v Klokánku* [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.fod.cz/stranky/klokanek/principy.htm>.
- [21] FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Přehled Klokánků* [online]. [cit. 2009-04-28]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.fod.cz/stranky/klokanek/prehled.htm>.
- [22] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Portál veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 2009-05-02]. Dostupné na World Wide Web: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=359/1999&PC_8411_l=359/1999&PC_8411_ps=10#10821.

- [23] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Portál veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 2009-05-02]. Dostupné na World Wide Web: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=94%2F1963&number2=&name=&text=.
- [24] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Portál veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 2009-05-02]. Dostupné na World Wide Web: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=108%2F2006&number2=&name=&text=.
- [25] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍ VĚCÍ. *Transformace systému péče o ohrožené děti* [online]. [cit. 2009-05-05]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/6953/30042009.pdf>.
- [26] SDRUŽENÍ ZASTÁNCŮ DĚTSKÝCH PRÁV ČR [online]. [cit. 2009-01-20]. Dostupné na World Wide Web: http://dcicz.org/section.php?sectname=uvod&subsect=dci_cz&view=cinnost.
- [27] WIKIPEDIE. *Otevřená encyklopedie* [online]. [cit. 2009-03-26]. Dostupné na World Wide Web: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kazuistika>.

Právní normy:

- [28] Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., *o Úmluvě o právech dítěte*, ve znění pozdějších předpisů.
- [29] Zákon č. 94/1963 Sb., *o rodině*, ve znění pozdějších předpisů.
- [30] Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a osob*.
- [31] Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů.
- [32] Zákon č. 109/2002 Sb., *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních*, ve znění pozdějších předpisů.

[33] Zákon č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů.

Interní materiály FOD:

[34] ČLENSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ FONDU OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Stanovy Fondu ohrožených dětí*. Praha: ČS FOD, 2004.

[35] ČLENSKÉ SHROMÁŽDĚNÍ FONDU OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Etický kodex pracovníků FOD*. Praha: ČS FOD, 2007.

[36] FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. *Informační materiál Fondu ohrožených dětí*. Praha: FOD, 2008.

[37] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Rozhodnutí o udělení pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí*. Praha: MPSV, 2001.

[38] VODIČKOVÁ, M. *Finanční analýza*. Praha: 2008.

Seminární práce:

[39] PETRUCHOVÁ, E. *Možnosti uplatnění sociálního pedagoga v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc*. Zlín: ÚPV FHS UTB, 2008.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika.
FOD	Fond ohrožených dětí.
MÚ	Městský úřad.
NRP	Náhradní rodinná péče.
OSPOD	Oddělení sociálně-právní ochrany dětí.
ÚP	Úřad práce.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Celkový počet dětí, které se nacházely v průběhu roku v Klokáncích FOD.	131
Graf 2 Kapacita Klokánců FOD.	132
Graf 3 Obloženost Klokánců FOD.	132
Graf 4 Věkové složení nově přijatých dětí v letech 2005 – 2008.	133
Graf 5 Důvody svěřeni nově přijatých dětí v letech 2005 až 2008.	134
Graf 6 Způsoby přijetí nezletilých dětí do Klokánců FOD v letech 2005 až 2008.	134
Graf 7 Specifické způsoby přijetí dětí do Klokánců FOD v letech 2005 až 2008.	135
Graf 8 Odchody dětí z Klokánců FOD v letech 2005 – 2008.	136
Graf 9 Odchody dětí z Klokánců FOD do náhradní rodinné péče v letech 2005 - 2008.	137

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Přehled poboček FOD.....	37
Obr. 2 Logo Klokánku FOD.	38
Obr. 3 Přehled Klokánků FOD	129

SEZNAM SCHÉMAT

Schéma 1 Organizační struktura Klokánku FOD v Kroměříži na Kollárové ulici	48
--	----

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Pohlaví respondentů.	58
Tab. 2 Věk respondentů.	59
Tab. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů.	59
Tab. 4 Délka praxe respondentů v Klokácích FOD ve funkci „tety“, popřípadě „strýce“	60
Tab. 5 Zda respondenti svoji kvalifikaci považují za dostatečnou k výkonu svého povolání.	98
Tab. 6 Doplnění vzdělání u respondentů.	98
Tab. 7 Zkušenosti respondentů s výchovou dětí.	99
Tab. 8 Naplnilo zaměstnání „tety“, „strýce“ respondentovo očekávání.	99
Tab. 9 Využívání poznatků získaných respondenty na školeních Fondu ohrožených dětí při jejich práci.	100
Tab. 10 Spokojenost respondentů s úrovní školení Fondu ohrožených dětí.	100
Tab. 11 Spokojenost s výší finančního ohodnocení s ohledem na práci, kterou vykonávají.	101
Tab. 12 Spokojenost s atmosférou na pracovišti.	102
Tab. 13 Hlavní důvod, popř. důvody, pro které by zvažovali změnu zaměstnání.	103
Tab. 14 K dotazníku chtějí doplnit (připomínky, náměty):	104

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

P II Průvodní dopis k dotazníku pro sociální pracovníce

P III E-mail na Klokánky FOD

P IV Přehled Klokánek FOD v ČR

P V Statistické údaje

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník pro zaměstnance („tety“ a „strýce“) Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Klokánek FOD

Vážené „tety“, vážení „strýcové“,

jmenuji se Eliška Petruchová a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, taktéž pracuji jako sociální pracovnice Klokánku FOD v Kroměříži.

Dovoluji si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který je anonymní a bude použit při zpracování mé bakalářské práce. Je samozřejmé, že jeho rozeslání zaměstnancům mám schváleno předsedkyní Fondu ohrožených dětí paní JUDr. Marií Vodičkovou.

Vámi vybranou odpověď, prosím, zaznačte křížkem v daném políčku .

1. Jste?

Žena

Muž

2. Jaký je Váš věk?

20 let a méně

21 – 30

31 – 40

41 – 50

51 – 60

61 let a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Základní

Vyučen(a)

Středoškolské

Vyšší odborné

Vysokoškolské

4. Považujete svoji kvalifikaci jako dostatečnou k výkonu svého povolání?

Ano

Ne

Nevím

5. Doplnujete si vzdělání?

Ano (uveďte, jakou formou – kurzy, studium na VOŠ, VŠ, atd.):

Ne

6. Máte zkušenosti s výchovou dětí?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

7. Naplnilo zaměstnání „tety“, „strýce“ Vaše očekávání?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

8. Jak dlouho pracujete v Klokánku FOD ve funkci „teta“, „strýc“?

3 měsíce a méně

4 měsíce – 12 měsíců (1 rok)

13 měsíců – 24 měsíců (2 roky)

25 měsíců – 36 měsíců (3 roky)

37 měsíců – 48 měsíců (4 roky)

49 měsíců a více

9. Využíváte při své práci i poznatky získané na školeních Fondu ohrožených dětí?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

Prozatím jsem se školení neúčastnil(a) - pokračujte otázkou č. 11.

10. Jak jste spokojen(a) s úrovní školení Fondu ohrožených dětí?

Velmi spokojen(a)

Spokojen(a)

Nespokojen(a)

Velmi nespokojen(a)

11. Jak jste spokojen(a) s výší finančního ohodnocení s ohledem na práci, kterou vykonáváte?

Velmi spokojen(a)

Spokojen(a)

Nespokojen(a)

Velmi nespokojen(a)

V případě nespokojenosti uveďte, co by přispělo k Vaší spokojenosti:

.....
.....

12. Jak jste spokojen(a) s atmosférou na pracovišti?

Velmi spokojen(a)

Spokojen(a)

Nespokojen(a)

Velmi nespokojen(a)

V případě nespokojenosti uveďte, co by Vám pomohlo k lepší pracovní atmosféře:

.....
.....

13. Jaký je hlavní důvod, popř. důvody, pro které byste zvažoval(a) změnu zaměstnání?

Psychická náročnost vykonávaného povolání (popř. fyzická)

Osobní důvody (např. rodinné, zdravotní, apod.)

Špatná atmosféra na pracovišti

Platové důvody

Jiné (uveďte):

14. K dotazníku chci doplnit (připomínky, náměty):

Ano (uveďte):

Ne

Děkuji za Váš čas, který jste věnovali na vyplnění tohoto dotazníku.

Vyplněný dotazník, prosím, odevzdejte ve Vašem Klokánku do kanceláře sociálních pracovníků nebo v případě obavy ze ztráty anonymity při odevzdání do kanceláří, jej můžete samostatně odeslat na moji adresu: Eliška Petruchová, Tomečkova 4293, 767 01 Kroměříž, a to nejpozději do 8. 12. 2008.

Děkuji Vám za spolupráci.

Autor dotazníku: Eliška Petruchová, v. r.

Datum: 27. 10. 2008

PŘÍLOHA P II: PRŮVODNÍ DOPIS K DOTAZNÍKU PRO SOCIÁLNÍ PRACOVNICE

KLOKÁNEK FOD (adresa)

V Kroměříži dne 6. 11. 2008

Dobrý den,

jmenuji se Eliška Petruchová a jsem studentkou 3. ročníku Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, také pracuji jako sociální pracovnice Klokánku FOD v Kroměříži.

Dovoluji si Vás požádat o předání příložených dotazníků všem Vaším „tetám“, popř. „strýcům“, kteří ve Vašem Klokánku FOD pečují o svěřené děti. Dotazník, prosím, nedávejte pomocným (denním) tetám, ani tetám zástupným.

Dotazník je anonymní a bude použit při zpracování mé bakalářské práce. Je samozřejmé, že jeho rozeslání zaměstnancům mám schváleno paní JUDr. Marií Vodičkovou, předsedkyní Fondu ohrožených dětí.

Vyplněné dotazníky, prosím, zašlete v příložené ofrankované obálce nejpozději **do 8. 12. 2008 na adresu: Eliška Petruchová, Tomečkova 4293, 767 01 Kroměříž.**

S pozdravem a poděkováním za spolupráci,

Eliška Petruchová, v. r.

PŘÍLOHA P III: E-MAIL NA KLOKÁNKY FOD

Od: Petruchová Eliška

Komu: Klokánek Chabařovická, Klokánek Láskova, Klokánek Štěrboholy, Klokánek Hostivice, Klokánek Žatec, Klokánek Dolní Benešov, Klokánek Brno, Klokánek Chomutov, Klokánek Litoměřice, Klokánek Pardubice

Předmět: Dotazníky.

Datum: 21. 11. 2008, 09:16

Dobrý den,

předminulý týden jsem do všech Klokáneků FOD rozesílala poštou k vyplnění dotazníky. Pokud Vám v pořádku přišly, považujte tento e-mail za bezpředmětný. V případě, že Vám nepřišly, prosím, informujte mě e-mailem.

S pozdravem a poděkováním za spolupráci,

Eliška Petruchová, Kroměříž.

PŘÍLOHA P IV: PŘEHLED KLOKÁNKŮ FOD V ČR

V následující příloze uvádím přehled Klokánek FOD na území České republiky ke dni 28. 4. 2009.

Celkem se jedná o 17 Klokánek FOD. Červeně jsou označeny Klokánky FOD se střídavou péčí „tet“, modře jsou označeny rodinné Klokánky FOD, kde o děti pečuje manželský pár ve vlastním domku.

Kontaktní údaje na jednotlivé Klokánky FOD jsem získala z internetových stránek Fondu ohrožených dětí.

Obr. 3 Přehled Klokánek FOD

A. Klokánky FOD se střídavou péčí dvou „týdenních tet“ a jejich kapacita:

1) Brno – Michalova 4/2586	43
2) Dolní Benešov, okres Opava – Osada Míru 313	24
3) Hostivice, okres Praha-východ- Komenského 454	48
4) Chomutov – Školní pěšina 5249	8
5) Kroměříž – Havlíčkova 3286/121A	28
6) Kroměříž – Kollárova 658	20
7) Litoměřice – Alšova 800/8	24
8) Pardubice – Nerudova 880	12
9) Praha 4 - Lásková ul. 1803	40

10) Praha 8 - Chabařovická ul. 1125/4	28
11) Praha 10 – K Učilišti 165	48
12) Žatec, okres Louny – Studentská 1044	4

Celkem „střídavé“ Klokánky FOD mají kapacitu **327 míst**. V nejbližší době bude dále otevřen nový Klokánek FOD se střídavou péčí v Janovicích v okrese Klatovy, který bude mít 14 bytů s kapacitou pro 56 nezletilých dětí.

B. „Rodinné“ Klokánky FOD (provozované v bytech, popř. rodinných domech se zahradou) „tet“ a „strýců“ a jejich kapacita:

1) České Budějovice	3
2) Dubí – Pozorka, okres Teplice	2
3) Lázně Libverda, okres Liberec	3
4) Smržovka, okres Jablonec nad Nisou	3
5) Velké Popovice, okres Praha-východ	3

Celkem „rodinné“ Klokánky FOD mají kapacitu pro **14 dětí**. „Rodinný“ Klokánek FOD ve Valašském Meziříčí byl v únoru roku 2009 uzavřen.

Celková kapacita všech Klokánků FOD k 28. 4. 2009 je tedy **341 míst**.

Před zahájením provozu je Klokánek FOD v Janovicích v okrese Klatovy, kde se momentálně buduje kapacita pro 56 dětí. Jedná se o Klokánek FOD se střídavou péčí dvou „týdenních tet“.

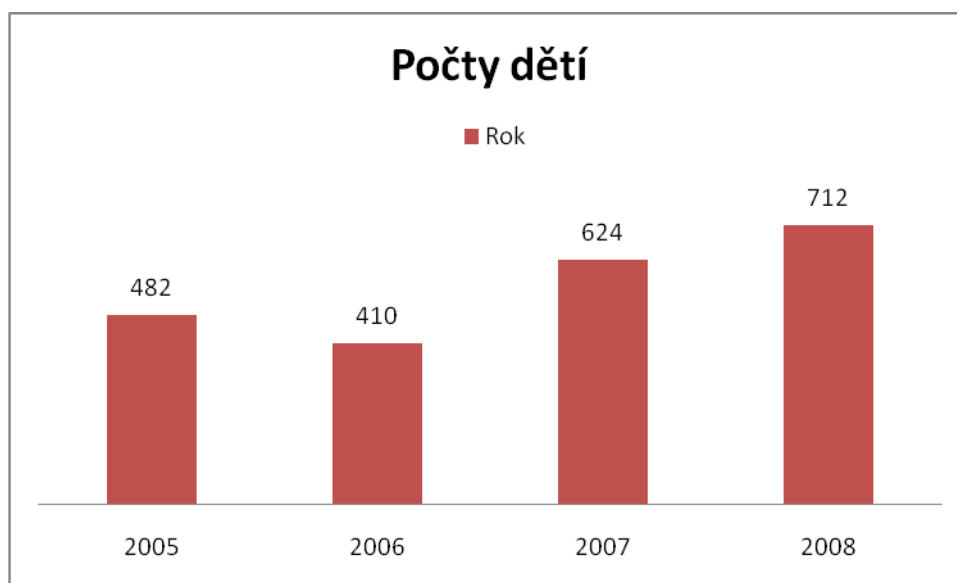
PŘÍLOHA P V: STATISTICKÉ ÚDAJE

V následující příloze uvádím souhrnné statistické údaje Klokánek FOD z celé České republiky. Jedná se o údaje z roku 2005, 2006, 2007 a 2008. V počítačovém programu Excel jsem zpracovala jednotlivé sloupcové grafy, které jsem poté importovala do programu Word této bakalářské práce. Zpracovaná data následně interpretuji pod jednotlivými grafy.

„Grafem se označuje znázornění vztahů, statistických údajů, procesů, funkcí, apod. Význam grafického znázorňování je hlavně v názornosti a výraznosti podávaných informací, v rychlé pochopitelnosti obsahu a jednoduchosti sdělení (Maňák, Švec Š., Švec V., 2005, s. 40).“

Údaje pro jednotlivé grafy jsem získala z internetových stránek Fondu ohrožených dětí. Některé chybějící údaje jsem získala od pana Jana Vaňka, vedoucího Klokánku FOD Chabařovická v Praze, který sestavuje souhrnné statistiky Klokánek FOD za jednotlivé roky.

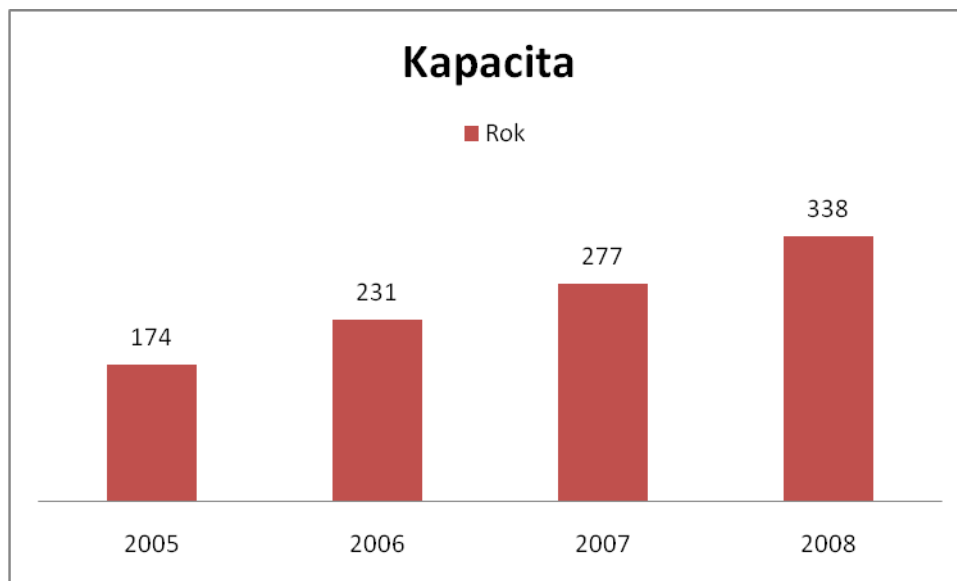
Graf 1 Celkový počet dětí, které se nacházely v průběhu roku v Klokáncích FOD.

Zdroj: www.fod.cz

Graf počtu dětí v Klokáncích FOD je ovlivněn nárůstem počtu Klokánek FOD. V roce 2005 vzniklo sedm Klokánek FOD, v roce 2006 vznikly další dva Klokánky FOD, v roce 2007 byly otevřeny dva nové Klokánky FOD a v roce 2008 další dva Klokánky FOD. V průběhu let 2005 až 2008 dále byly otevřeny čtyři „rodinné“ Klokánky FOD.

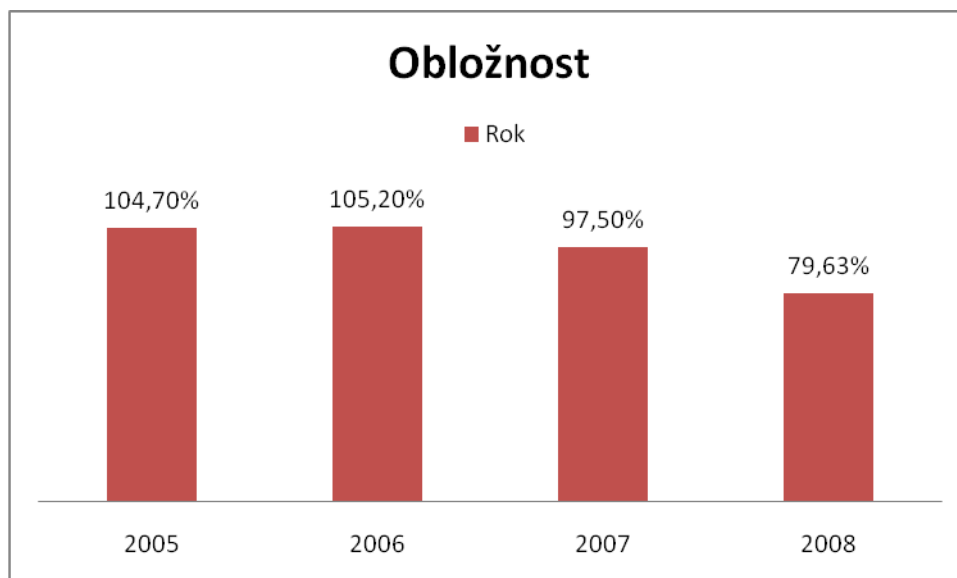
Graf 2 Kapacita Klokánků FOD.

Zdroj: www.fod.cz

Graf č. 2 je ovlivněno nárůstem počtu Klokánků FOD stejně jako graf (Graf 1). Také se postupně kapacita zvyšuje a to tím, že jsou otevírány další byty v Klokánkách FOD a nebo v opačném případě jsou některé byty zavírány a kapacita se snižuje. V nejbližší době se opět kapacita Klokánků FOD značně navýší a to otevřením dalšího Klokánku FOD v Janovicích v okrese Klatovy s kapacitou pro 56 dětí.

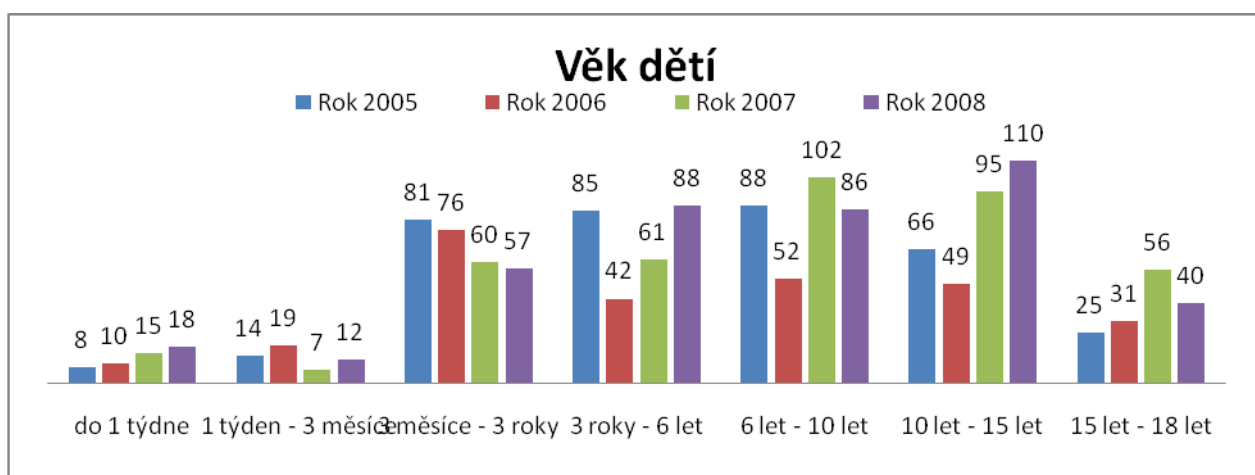
Graf 3 Obložnost Klokánků FOD.

Zdroj: www.fod.cz

Obložnost, která je více než 100 %, je ovlivněna tím, že v nutných případech je možno využít dětskou postýlku, kterou je možno do bytů Klokánků FOD přidat. Jedná se pouze o krátkodobé řešení, kdy je kapacita bytu zvýšena ze čtyř dětí na pět. Vysoká obložnost je dána i tím, že o umístění nezletilých dětí do Klokánků FOD je velký zájem ze strany OSPOD, soudů i zákonných zástupců dětí. Podle zákona má Klokánek FOD přednost před umístěním do ústavní péče. Více jak 100 % obložnost je dále ovlivněna i případy, kdy dítě odchází do tzv. předadopční péče. Dítě je v evidenci Klokánku FOD až do doby nabytí právní moci rozhodnutí o svěřeni do náhradní rodinné péče. Dítě je u budoucích pěstounů a osvojitelů na základě souhlasu MÚ – OSPOD.

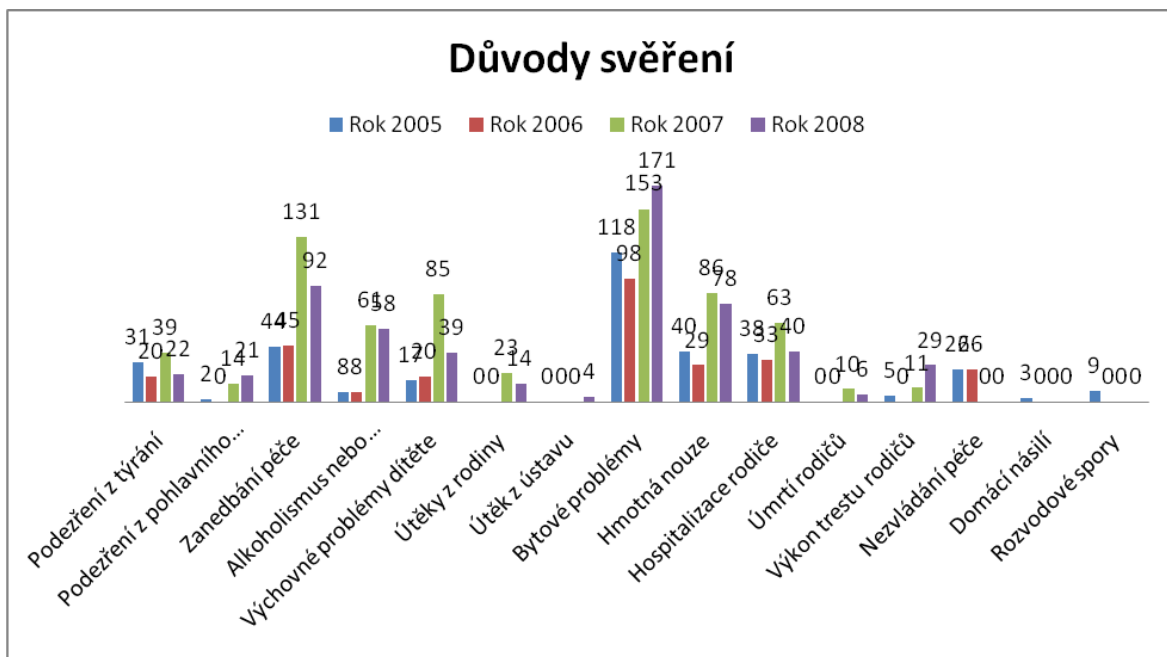
Graf 4 Věkové složení nově přijatých dětí v letech 2005 – 2008.

Zdroj: www.fod.cz

Z grafu je zřetelné, že nejméně umístěvaných dětí je novorozeneckého věku a věku starších 15 let.

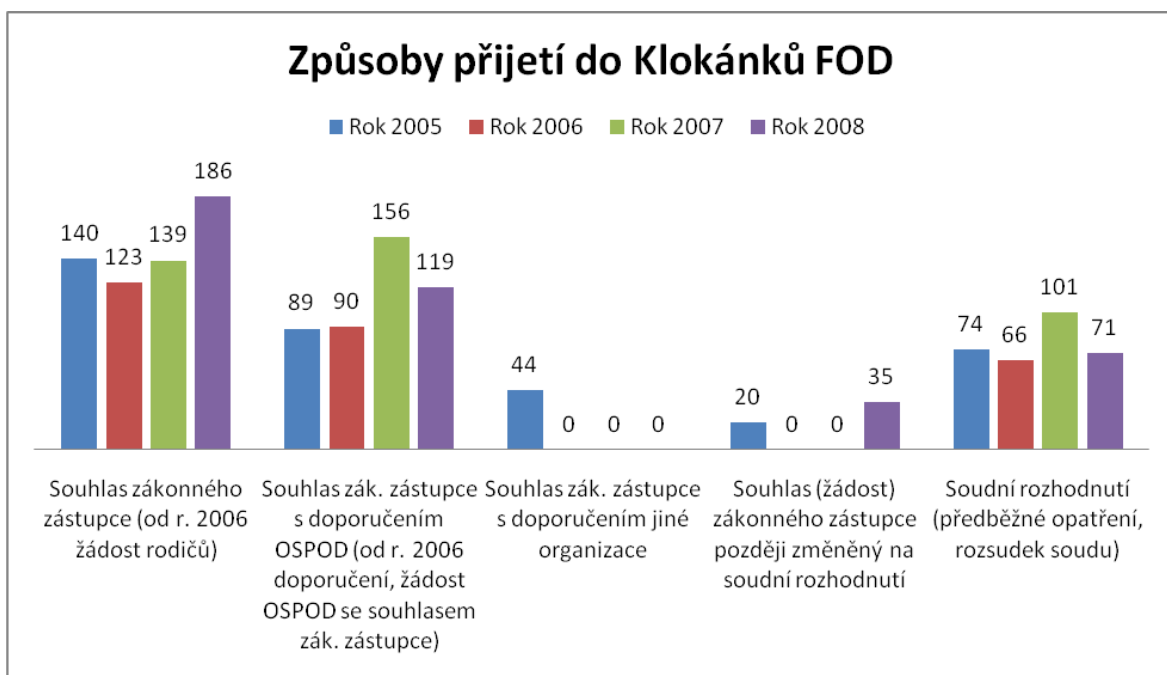
Graf 5 Důvody svěřeni nově přijatých dětí v letech 2005 až 2008.

Zdroj: www.fod.cz

Z grafu je zřejmé, že nejčastějším důvodem svěřeni jsou bytové problémy, dále pak zanedbávání péče a následně hmotná nouze. Ojedinele jsou děti do Klokánku FOD svěřeny z důvodů domácího násilí, rozvodových sporů a útěků z ústavu.

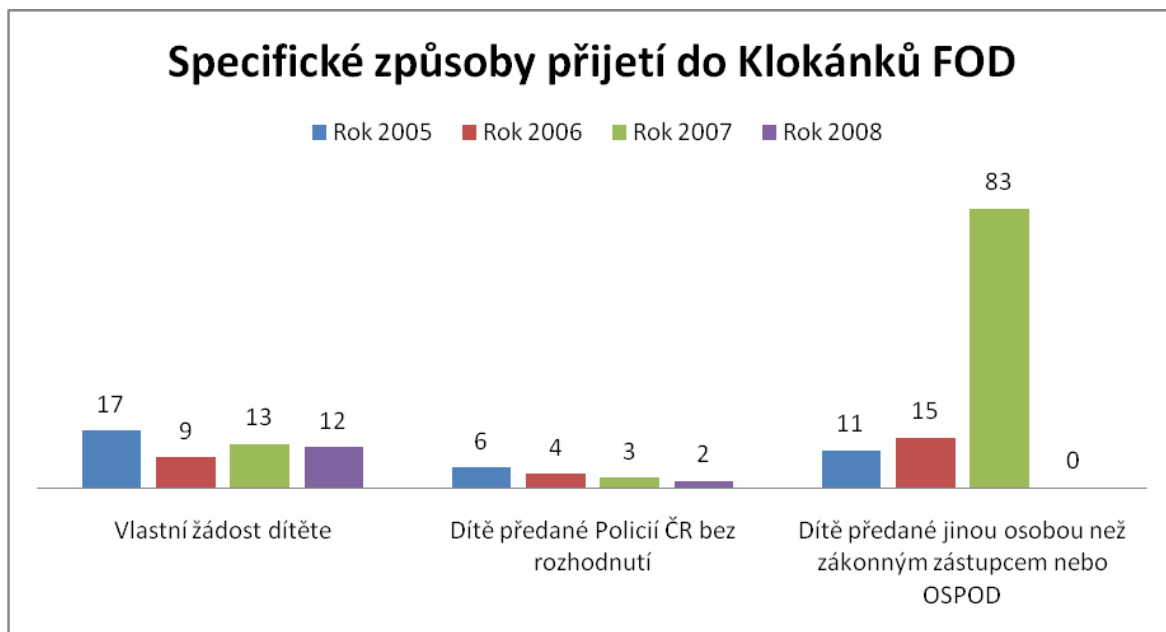
Graf 6 Způsoby přijetí nezletilých dětí do Klokánků FOD v letech 2005 až 2008.

Zdroj: www.fod.cz

Nejčastějším způsobem přijetí do Klokánků FOD je žádost rodičů a následně žádost městského úřadu – OSPOD. Třetím nejčastějším způsobem přijetí je soudní rozhodnutí.

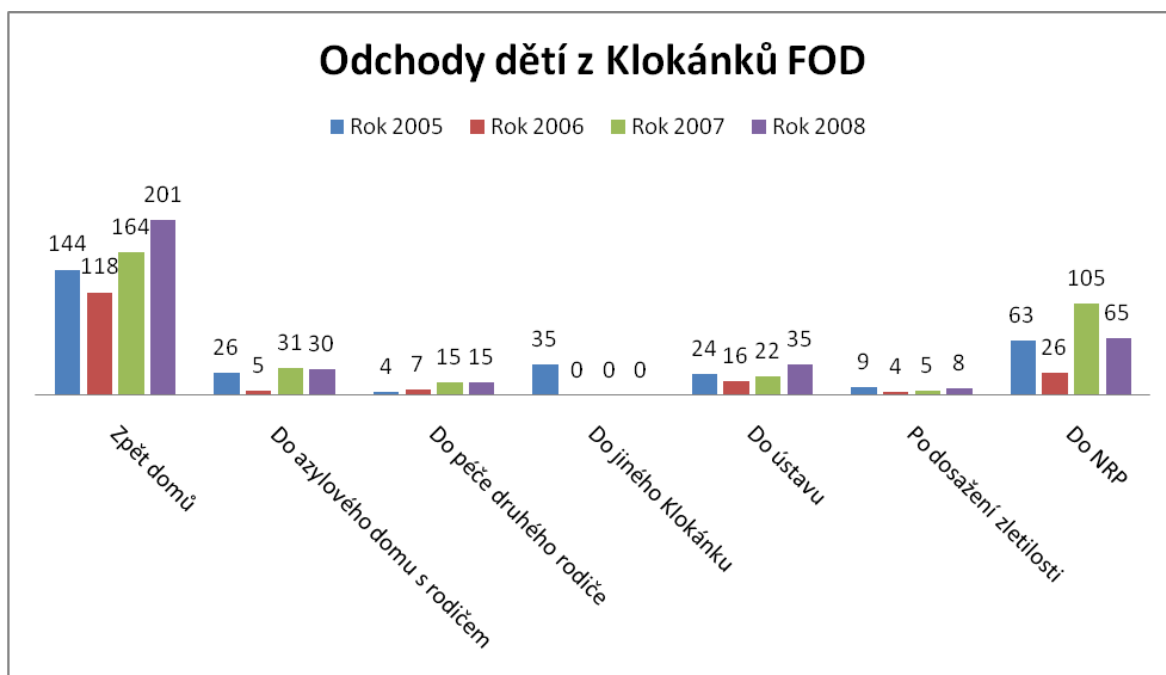
Graf 7 Specifické způsoby přijetí dětí do Klokánků FOD v letech 2005 až 2008.

Zdroj: www.fod.cz

Z grafu je patrné, že specifickými způsoby přijetí mohou být vlastní žádost dítěte, předání Policií ČR bez soudního rozhodnutí nebo předání dítěte jinou osobou než zákonným zástupcem nebo oddělením sociálně-právní ochrany dětí.

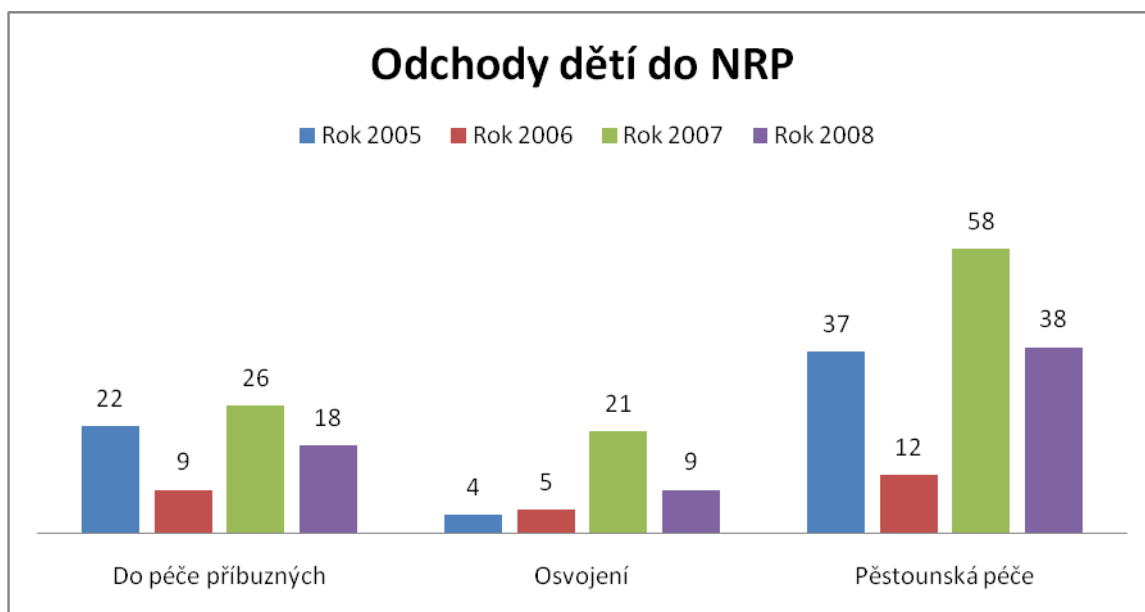
Graf 8 Odchody dětí z Klokánek FOD v letech 2005 – 2008.

Zdroj: www.fod.cz

Nejčastěji se děti vrací zpět domů k rodičům. Pokud návrat do vlastní rodiny není možný, odchází děti do trvalé náhradní rodinné péče. Po dosažení zletilosti odchází děti do vhodného ubytování např. přiděleného městského bytu, do domu na půli cesty nebo do podnájemního bytu. Pokud je dítě přemístěno do jiného Klokánku FOD, je tak učiněno z důvodu toho, aby bylo co nejblíže své vlastní rodině.

Graf 9 Odchody dětí z Klokánků FOD do náhradní rodinné péče v letech 2005 - 2008.

Zdroj: www.fod.cz

Z grafu je zřejmé, že nejčastější formou náhradní rodinné péče, do které děti odcházejí z Klokánků FOD, je péče pěstounská.